

tehetségével csakhamar megnyerte tanárai szeretetét, mely az idők haladtával mindinkább fokozódott iránta s mikor Kerkapoly Károlyt képviselővé választották, e nagy hírű tanár helyettesítésével fiatal kora mellett is őt bízták meg az 1865—66-ik iskolai évben. A következő iskolai év elején Monoszlón kaplankodott, a második felében pedig ismét Kerkapolyt helyettesítette, tanítván a bölcseleti és politikai tudományokat. Ezután másfél évet külföldi egyetemeken töltött szorgalmas tanulmányozással; és pedig egy évet a berlini, fél évet a zürichi egyetemen, hol a magyar egyesületnek titkára is volt.

1869-ben lelkészé avatták, de nem lépett papi hivatalra, mert még ugyanezen év május havában megválasztották a pápai főiskola rendes tanárának Kerkapoly helyébe. Mint tanár kiváló eredménnyel működött. Előadásai mind forma, mind tartalom tekintetében felül állottak a közönséges mértéken. S bár a legelvontabb tudományokat tanították, előadásaira mindig örömmel mentek hallgatói, s nagy élvezettel és érdeklődéssel hallgatták, mert élénk előadasmódjával, gyakorlati példáinak és hivatkozásainak találó voltával a legelvontabb tételbe is életet öntött s le tudta kötni hallgatói figyelmét. Tanítványai való magánérdeklődésében is oly szíves és előékeny tudott lenni, hogy azok vonzalmát és bizalmát egészen megnyerte. Püspökké választásának sem utolsó tényezője volt az a szeretet, melyet mint tanár keltett tanítványaiban. De megnyerte a városi közönség szeretetét is, mert a város közeletének minden terén tevékeny szerepet vitt.

Antal Gábort általában a gyakorlati irányú tevékenység jellemzi. Nagy munkaerőjét különösen ily irányú alkotások létesítésére szentelte fordítani. A főiskola javára rendezett sorsjáték megvalósításában pl. nagy része volt. S ennek a jellemvonásának lehet tulajdonítani, hogy széleskörű tudományossága s nagy formaérzke mellett is — mit beszédeiben és irataiban észrevehetünk — nagyobb írói munkásságra nem adta magát.

A debreczeni zsinaton ő volt a főiskola képviselője. 1887-ben tanári székét fölcserélte az acai nagy gyülekezet papi állásával s azóta e gyülekezet körében is számos maradandó alkotás közönségre létezését neki.

Az a tevékenysége, a mit azóta a dunántúli egyházkerület s a pápai főiskola érdekében kifejtett, mindinkább feléje terelte a közfigyelmet és bizalmat. Elég a többek közt megemlíteni, hogy ő működött először államsegély kieszközölésén a pápai főgymnázium részére, s különösen az ő buzgólkodásának és fáradozásainak köszönhető, hogy az új hatalmas gimnáziumi épület mostani szép és czélszerű helyére épült s nem a Topolnca melletti eldugott helyre.

Nagy munkakedve és gyakorlati tevékenysége előtt most még sokkal szebb és tágasabb tér nyílt meg, s bizrást remélhető, hogy nevét jeles és maradandó alkotásokkal fogja megörökíteni a dunántúli ref. egyházkerület és a pápai főiskola történetében. *Borsos István.*

EZER ÉV.

Nagy-Körös város pályázatán 100 frankkal jutalmazott pályamű. Szavalták a tételeni Árpádhalmon emelt emlékszóbor leleplezési ünnepélyén 1896. aug. 30-án.

Írta Telekes Béla.

Ezer év! Szent emlékü idő,
Nagy multunk te, s jövőnk záloga!
Fényes, gyászos, de egyként dicső:
Szállj szívünkön által újra ma.
Emléked száz látomást sugalljon...
Mintha hősök árnya lengne itt.
Mintha Árpád állna még e halmon
Intve, áldva népe zréit.

E halom még látta, nézte őt,
A por itt száz szent nyomot takar...
Itt volt a népe ezer év előtt,
Imádkozva állt itt, oh magyar!
Árpád halma ezer éves oltár,
Ezer éves emlék, biztatás...
Állj itt, mint ki égi szót vár.
S nézz multadba, hogy jövődbe láss.

Rengeteg volt a te őserőd
Ott az ősi honban egykoron...
Attól sarjadt ezer év előtt
Magyarrá itt róma, völgy, halom.
Annak magját szórta itt e földbe
Őseidnek vándor vihara...
S rengeteg nőtt itt is égve törve,
Bár csak hiro zúg fülünkbe ma.

Ezer év... Mintha ma volna csak!
Ünnep lőn itt győztes harc után.
Imát mondott millió ajak:
Legyen áldás a magyar hazán!
Ezer év... S im áll az ünnep újra,
Ezer éves küzdés ünnepe,
S mintha most is amaz-ima zúgna
S esküt várna Árpád szelleme.

Ismeritek ezt a szellemet?
Ez a szellem nem síróból kelő.
Sírja nincs... Ugy leng e hon felett:
Ősi harcunk ősi lelke ő.
Éles kardot bővíl a kezébe,
Hogyha int a csaták csillaga,
És fegyvere éles ige, eszme,
Hogyha szólít vértelen csata.

Száz kudarc közt, száz bukás után
Ő a remény, ő a győzelem,
Vére halt ki Árpádnak csupán,
Lelke most is ír e nemzeten!
Ama vérfrigy széjjeltéphetetlen,
Mert esküjét meg nem szegi ő...
Csak az pusztul, ki vét e frigy ellen;
Száz nemzedék is, ha pártító!

Im ezerszer hervadt itt a fű
És ezerszer hajtott ki megint,
A mőta ő, a nagy, a hű
Egyre áld még és még egyre int.
Oh hisz egyre tart a küzdelem még —
Vért kívánva s kincset, tudományt...
Harci jelként álljon itt ez emlék,
Győzelemre intó ujj gyanánt!

Álljon büszkén, bármily vész súvölt,
Még ne ingjon alapján soha!
Legyen áldott, melyen áll: e föld
S körülötte széles e haza! —
Ez a róma, az aranykalásos
És ott távol a kincses hegyek,
Csöndes falu, zajjal tell város...
S hol csak magyar nóták csengenek!

S legyen áldott ez az ősi nép,
A mely itt már ezer éve él
S új ezrede, melybe küzdve lép,
Legyen dicsőbb az előbbinél!
Szálljon áldás minden jó királynak,
Sujtson átok minden árulót...
Őse porát megbecsülve, áldva
Legyen áldott őssé az utód!

Jertek hát, ti szálló tavaszok!
Számálgasson sorra ez a kő.
És magyar szó zengjen rólatok,
Majd a távol ezredik ha jó.
Az lesz majd az ünnep!... Zengve, zúgva
Völgyön, halmon, rónán, síron át
Égre tör az ősi ima újra:
Isten, áldd meg a magyar hazát!

A ZENTAI NAP.

Dicsőséges napok emlékei újultak fel azon alkalomból, hogy Zenta városának polgársága az idén ünnepélyesen megülte a nagy törökverő Savoyai Eugen fényes diadalának 199 éves évfordulóját, kapcsolatban azzal a tervvel, hogy majd nagyobb szobormű is hirdesse Zenta piacán

Örkös Gábor fényképe után.
A TETÉLENI EMLÉKSZÓBOR LELEPLEZÉSI ÜNNEPÉLYE.

a nemzetre, dynastiára és a kereszténységre nézve oly nagy fontosságú győzelem emlékeztető.

A történelem elmondja, hogy mikor II. Musztafa az ozmán trónra lépett, föl akarta újítani a Szolimánok dicsőségét. Nagy sereggel indult útnak Magyarországra fel; megostromolta Lippát, Lugost és Karánsebest, az őrséget mindenütt lekonzolválva s rabszjára fűzve nőket és gyermekeket, köztük a nagy szépségű Hansteinnét, ki férjét a török háborúba kísérte s a szultán által háremjébe vitetve, csakhamar annak első kegyencnője lőn, hat éves fiát pedig a szultán kegye a legmagasabb polczokra emelte.

A háború folytatására Lipót császár Savoyai Eugént, a kiváló hadvezért szemelte ki, a ki már 13 évvel előbb oly hervadtan babérokat aratott a magyarországi csatatereken. Eugen gyorsan vonta össze csapatait s július 15-én már Futaknál állott a Duna balpartján. Majdnem egyidejűleg indította útnak Musztafa is száz-ezernyi hadinépét, melyet a Dunán fölfelé 16 gálya, 30 fregatta és 60 csajka támogatott.

Eugen e közben Zentánál egyesült az Erdély felől jövő Rabutinval és sietett Péterváradot elérni, hol a szultán foglalt állást seregével. Szeptember 9-én Musztafa ott hagyta Péterváradot s hidat veretett a Tiszán, melyet a megelőző télen szerkesztett egy francia mérnök, s melyet a szultán szekereken hordatott maga után. A hid négy óra alatt készen volt s maga Musztafa ment át rajta először, üztetve a nyomában járó Savoyaitól.

Szeptember 11-dikén Eugen fontos fogást tett. Négy huszár Dsifer pasát, a török haditanács egyik legelőkelőbb tagját vezette elébe. Halálra fenyegetve, ez elárulta a szultán haditervét és mozdulatait, a mit később Eugen kémei is megerősítettek. Sietett a törökök átkelését a Tiszán megakadályozni. Lovasságával és tüzérségével Zentától egy órányi távolságra nyomult előre s ott várta be gyalogságát. Azután hadrendbe állította katonáit, jobb szárnyával a Tisza felé. Negyedfél óra volt ekkor naplemente előtt. Zentához közeledve csak néhány ezer

tatár lovast látott maga előtt, kik mindinkább visszavonultak a nagyvezér sánczai mögé.

Ezek a sánczok váriál magasságú kettős tölésekkel, hátulról 72 ágyútól védelmezve, teljesen fedték a folyót és hidat. Azonkívül a tábornok még lánczokkal összerősített kettős szekervár is kerítette. Alig ért Eugen lőtávolságra a sánczokhoz, az ellenséges tábor őrjei megkezdtek a tüzelést. A keresztény tüzérség viszonzta a lövéseket, s a herczeg ezredeivel jó rendben vonult kissé vissza, hogy bevárja seregének zömét. Ekkor Eugen kifejtett harcvezetését ismét fél ágyúlövésnyire közeledett az ellenséges sánczokhoz; majd félkörbe állította fel csapatait, hogy a tábornok bekerítse, s mindkét szárnyán ágyúütegeket állított fel a hid lovétésére. Ez alatt újra eltelt két óra, s már csak kettő volt hátra a nap leszállatáig.

Ez volt a pillanat, melyben egy Bécsből érkező futár egyszerre áttörte a sorokat s Eugen felé tartva, neki a császár levelét adta át. Ha meggondoljuk, hogy a bécsi főhaditanács emberei nem tartoztak a Savoyai barátai közé s egyáltalán csak arra valók voltak, hogy megkössék a vezérek kezét s minden diadalt kétségessé tegyenek, nem csodálkozhatunk a Savoyai herczeg bosszúsággal vegyes habozásán, melylyel a levelet átvette. Még fülébe hangzottak Sinzen-dornak Bécsből való távozásakor hozzá intézett szavai, hogy «ne feledje az ABC-t» (*Auersperg, Badeni herczeg, Caprera* — a főhaditanács három tagja). Tudta, hogy első utasítása úgy hangzott, hogy döntő ütközetbe ne ereszkedjék. A hírnök láttára minden reményességét semmivé látta foszlani. De egy pillanat alatt elhatározta magát; azt felelte a császári levél hozójának, hogy e pillanatban át nem veheti, mert a császár számára győzelmet akar kivívni; vigye a táborba a levelet a csata végéig.

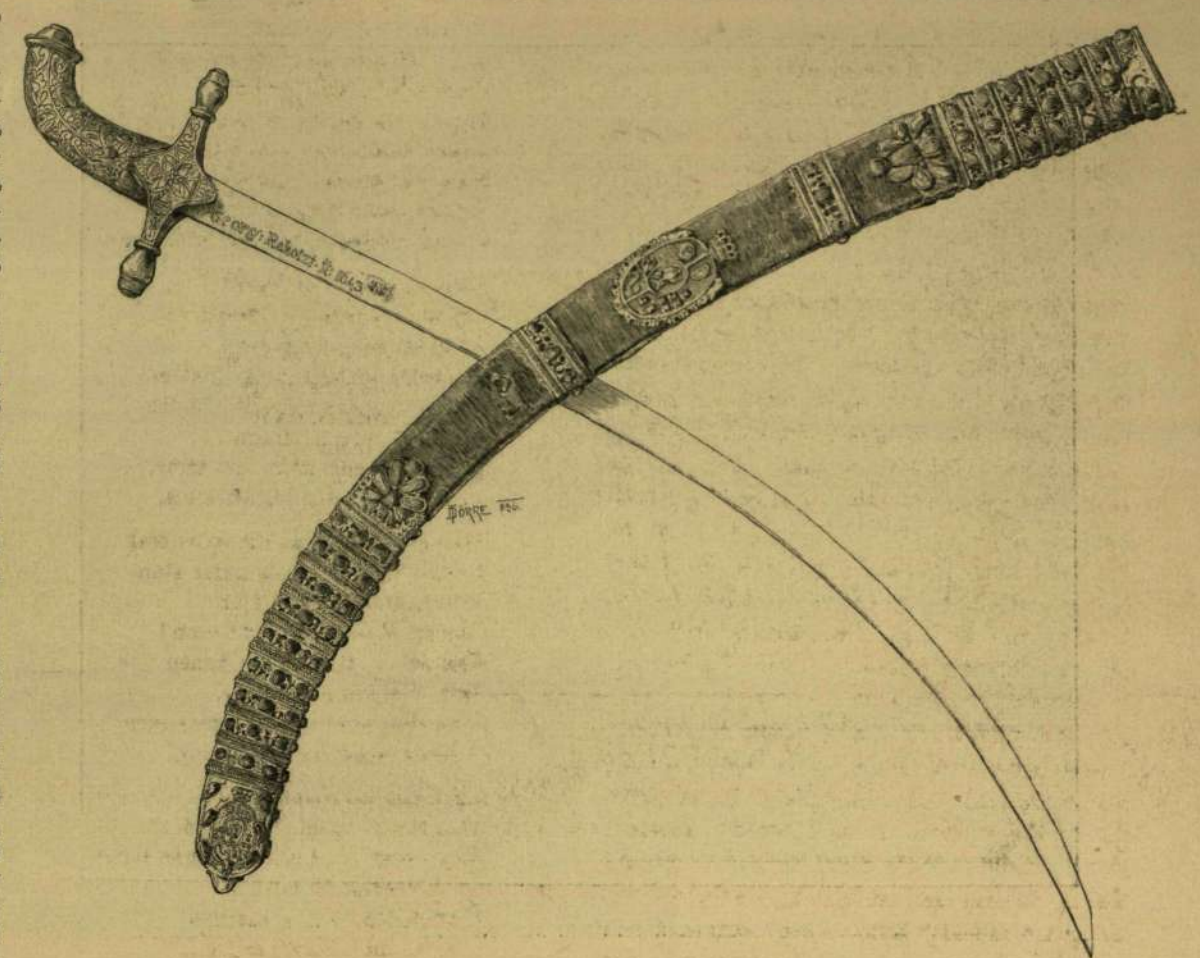
Ez döntötte el a zentai ütközet és a dynastia sorsát. Eugen, hogy az ellenség kirohanását megelőzze, balszárnyát lovassággal, ágyúval és gyalogsággal erősítette meg s olyan erővel intézte támadását, hogy áttörte a török sereg jobbszárnyát. Ugyanekkor a közepet és a jobbszárnyat is teljes erőből rohamra vezényelte.

A mi most kifejlődött, olyat maga a Savoyai herczeg sem látott soha, sem az előtt, sem az után. Nem hiába hasonlították a zentai ütközetet a macedóniaiak arabjai győzelméhez. A lovasság a gyalogsággal a sánczokig nyomult előre, ott kiállva az ellenség tüzelését, a mint a balszárny az első rést törte, résztint leszállva lováról, résztint lőháton átvágtatott a törökök holttestével telt árkon s megmászta a sánczokat.

A folyó túljártján a szultán sátorában tartózkodó Tökölj mindjárt a harc kezdetén a Tiszán át vont hid lerontását tanácsolta, hogy ezzel a csapataikat a kétségbeesés hősiességéig tüzelje. Amde a szultán ebbe nem egyezett bele. A nagyvezér, ki tudta, mi sors vár rá, ha a hidon átkelést megkísérli, el vont szava, fölvenni az élet-halál harcot s lovasaival meg szállta a hid túlsó oldalát, hogy innenről senkit se bocsássa át. De magok az arnauták, az ozmán hadsereg legjobb katonái, kik nem retentek vissza 200 lépésről lelőni feleségeik, gyermekeik fejéről az almát, vagy tojást, most látva a tatárokat e hidon átkelni, magok is elhagyták helyeiket. De visszahátréva a tatároktól, kétségbeesett dühökben lázadásba törtek ki s agyonverték a nagyvezért és a pasákat.

Irtóztató küzdelem fejtett ki most a hidon; az önfentartás küzdelme azok között, kik mekkülküni akartak s a kik a szultán parancsából meg akartak akadályozni az átkelést. Ember ember ellen harcolt fejtelten zűrzavarban s a császári ágyúk halált okádó golyói elől ezren meg ezren ugrottak a folyó hullámai közé. Nagy részek ott is veszttek. Ez alatt a császáriak a sánczokat is megmászák. Rabutin gróf volt az első, ki lovával átvágtatott. A janicsárok kivont karddal vonultak a belső sánczok közé. De a győzők dűhe nem ismert győzelmet. Két óra alatt 22 ezer törököt mészároltak le, legalább 10,000-et a Tisza habjai nyeltek el. A nagyvezérén kívül négy más vezér, tizenhárom beglerbég, három janicsár főtiszt, a tüzérség tábornoka, húsz alaj-bég s több mint harmincz aga maradt a csataterén. A császáriak közül 3000 sem esett el és sebesült meg.

Maga a szultán, ki a csekély számú keresztény haderő megjelenésének első hírére doly-

II. RÁKÓCZY GYÖRGY FEJEDELEM KARDJA.

Dörre Tivadar rajza

fősen fenyegetőzött, hogy szétmorzsolja ellenségeit; ki szekereket hozott magával lánczokkal s kötelekkel, hogy azokon diadalmenetben vitesse maga után a fogoly keresztényeket, most tehetetlenül nézte a túlsó partról szép serege vesztét, s szakállát és haját tépve siránkozott. Az éj sötétjében aztán ott hagyta táborát s Temesvárra futott, miután saját kezével iltte meg a Kapudzi pasát, egy veleneczeit, ki le akarta beszélni a futásról, mert azt hitte, a keresztényektől van megvesztegetve, hogy neki rossz tanácsokat adjon. Az éjszaka oly sötét volt, hogy a szultán kísérete is eltévedt a mocsarak közt. A török sereg azt hitte, hogy a szultán a magyarok foglyául esett.

Hajnál hasadtával Eugen végig lovagolt a zentai csatásokon; s csak akkor tárt fel előtte győzelmének egész nagysága. Ugyanaz a nap volt ez, melyen tizennégy évvel előbb, mint 20 éves gyermekifjú, XIV. Lajos udvarának sima arcú s győző testalkotása miatt lenézett «petit abbé»-ja, a Bécs melletti Kahlenberg alatt először mérkőzött a törökkel. Csak most látta a harc rettenetes pusztításának igazi nagyságát. A hid mellett az elesettek hullái és a sok ezernyi elszűnyd székér egész zátonnyá torlódtak, úgy, hogy a győzők mint valami száraz szigeten lépdeltak a holttesteken. Rengeteg volt a zsákmány, mely a győztes hadvezér kezeibe került. Kétszázharminczkét ágyú, 9000 szekér, 7000 ló, 6000 megrakott tevé, 15,000 szarvasmarha, mérhetetlen sok élelmi- és lőszer, 48 pár üstdob, 500 janicsár-dob, 500 lobogó, 7 lófark és az összes sátorok, köztük a szultáné, mely 40,000 frtra volt becsülve, ugyanannak nyolczlovas hintaja, háremének nyolcz hölgye, az egész hadipénztár, több mint 3 millió frtot érő tartalmával, s a szultán pecsétje, melyet a nagyvezér teljhatalma jelölő mindig nyakán szokott hordani, — ily busás volt a zentai diadal jutalma. Csak miután mindezt számba vette, akkor határozta el magát a herczeg, hogy feltörni a futár által Bécsből hozott sürgönyt, melynek előre sejtett tartalma az volt, hogy *tarlisa kötelelenségének a megülközést kerülni.*

De a dicsőséget nyomon követte az irigység áskálódása. Mindazok, kik az udvarnál görbe szemmel nézték Eugen diadalaát, köztük első sorban a főhaditanács tagja, *Caprera*, kinek eredménytelen magyarországi szereplését oly hamar háttérbe szorította a nagy Savoyai szerencse-csillaga, összebújva szisszentek fel s besugá-saikkal arra akarták bírni a császárt, hogy a fényes diadal dacára Eugént haditörvényszék elé állítsa, mert — úgy mondák — a herczeg

mégis csak megszegte a legfelsőbb parancsot s a zentai ütközetet, ha a szerencse neki nem szolgált, a birodalmat veszítette dönthette volna. Némely történetíró szerint az alatomos fondorlatoknak volt is sikere, s a császár a Bécsbe visszatérő hóst nemcsak hidegen fogadta, hanem kardját is elvette s bizonynyal haditörvényszék elé állította volna, ha a polgárság felzúdulása ebben meg nem akadályozza.

Hihetőbbnek tartjuk azt a másik állítást, hogy Lipót császár maga hallgatatta el a nagy hadvezér ellenségeit, röviden ily szavakkal utasítva vissza a titkosan ármanykodókat: «Isten mentessen, hogy azt, a ki által az ég annyi kegyelmében részesített, még mint gonosztevőt vád alá is fogassam». Annyi azonban bizonyos, hogy Bécs lakossága rendkívüli ovációkkal fogadta a győztes hóst, s a palotaja körül örömrivalgva sereglo polgárságnak egy küldöttsége ékes szavakkal fejezte ki előtte háláját s ajánlkozott *ő élet vesztésével is megvédeni ellenségeit ellen.*

Könnyű megérteni, hogy a hivatalos történetírás újabban még azzal is igyekezett mentegetni a bécsi udvari körök rövidlátását, hogy legendának bélyegezte a haditanácsnak ismert rendeletét, melylyel a csata elfogadását egyenesen megtiltotta. Ezt a mosakodást azonban teljesen megzavarja magának Savoyai Eugének Sinzen-dornhoz Péterváradról 1697 szept. 16-ról intézett levele, melyben ő maga is körülményesen elismeri s elbeszéli a császári futár által vitt sürgöny tartalmát s átadását.

II. RÁKÓCZY GYÖRGY FEJEDELEM KARDJA.

Ezredévi kiállításunknak már a rendezgetése közben örömmel értesült a magyar közönség, hogy az orosz czár diplomáciai útton elébe jutottatott kérelemre megengedte, hogy II. Rákóczy György volt erdélyi fejedelemnek az orosz császári múzeumban őrzött egykori diszkardja Budapestre küldessék s itt a kiállítás hadtörténelmi csoportjában közszemlére kitéthessék. Ez a lekötelező előékenységet később, aug. hó elején azzal tetézte a királyunkhoz épen látogatába készülő ifjú czár, hogy e becses ereklyét a Magyar Nemzeti Múzeumnak ajánlódotta örök tulajdonul, miről Kapnist bécsi orosz nagykövet ez évi aug. 7-én kelt átiratával értesíté monarkhi nk közös külügyminiszterét, illetőleg az ő útján a magyar kir. kormányt, melynek elnöke, b. *Bánffy Dezső*, sietett is a nemzet háláját s köszönetét személyesen kifejezni a húsz nap mulva Bécsbe érkezett czár.

A VASKAPUI EMLÉKOSZLOP LELEPLEZÉSE UTÁN NÉPÜNNEPRE VONULÓ HÁTSZEGVIDÉKIEK.

előtt, ki a miniszterelnöknek ekképen válaszolt köszönő szavaira: «Boldognak érzem magamat, hogy a magyar nemzet helyesen fogta föl és értelmezte jó szándékomat».

A csárnak e váratlan ajándékát lelkesedéssel fogadta az egész ország s azóta a kiállítás látogatói még sokkal nagyobb érdeklődéssel ösztönlötték a történelmi kiállítás «Rákóczy-termé»-be, hogy ott ez új kincsünket színről-színre nézessék.

Ez általános érdeklődésre való tekintetből a «Vasárnapi Ujság» külön megbízta egyik művész-munkatársát, Dörre Tivadart, hogy a nemzet birtokába ekként visszakérült történelmi becsü kardot az eredetiről lemásolja. E művészi rajzot lapunk jelen száma közli; a kard leírását és történetét a dr. Szendrei János előadó által szerkesztett «Magyar hadtörténelmi emlékek az ezredéves országos kiállításon» című munka után közöljük.

II. Rákóczy György fejedelem kardja. Szablya, keleti forma, erősen görbülő, hegye felé keskenyedő sima pengével, a melynek egyik oldalába pontozott alapon ezüsttel és arannyal kivert arab körös díszítésben على الله (ta allije) feliratú, a másik oldalon: Georg. Rakotzi. II. 1643 és Rákóczynak mint Erdély fejedelemének címere van arannyal beverve.

Keresztvasa egyenes és hosszúkás makk alakú gombban végződik; közepén dült négyszög alakú. Magyarosan hajlott markolata vésett lombdiszítéssel, aranyozott ezüsttel borított és a külső oldalon rekeszes foglaltványú bordás korallokkal (21 kisebb — 2 hiányzik — s egy nagyobb) ékített. A keresztvas két végén és a markolat végén egy-egy nagyobb korall van dísz gyanánt befoglalva. A hüvely zöld bársonnyal bevont és áttörtművű aranyozott ezüst foglaltványokkal díszített. Minden egyes hüvelypánt bordás korallokkal van kirakva.

A 32 ctm. hosszú koptató pánt, és a 18 ctm-es bujtató részben vésett, részben öntött keleti stílusú lombdiszítéssel ékített. A keresztbe menő bordák vésették, az ezek közötti rész áttörtművű.

A kardkötő alsó karikájának foglaltványpántja a külső oldalon a szivpaizsban a Rákóczy család címerét, a többi mezőben pedig mint Erdély fejedelemének címerét, a székiek napba szálló sasát és a szászok hét várát ábrázolja domborúan kivésve. A címer fölötti korona apró piros korallokkal van kirakva. A csúsztatón szintén a fent leírt címer van bevésve. Az egész hüvelyen összesen 164 korall van befoglalva.

A penge hossza 78 ctm., szélessége 3 ctm., markolata 10 ctm., keresztvasa 15 ctm., súlya hüvelyestől 1 kilo 400 gramm.

A VASKAPUI EMLÉKOSZLOP LELEPLEZÉSI ÜNNEPÉLYE SZEPTEMBER 6-ÁN.

A VULKÁNI ÉS VASKAPUI EZREDÉVI EMLÉKEK FÖLAVATÓ ÜNNEPÉLYEI.

1896 szeptember 5. és 6-án.

Hunyadmegye közönsége saját kezdeményezéséből két olyan emlékművel gazdagította az ezredévi emlékek sorozatát, melyek nagy honfiterények megörökítése mellett a magyar-román testvériség jelképekül fognak szolgálni a késő nemzedékek előtt is.

Hunyadi Jánosnak a középkor legnagyobb vitézének, a magyar korona és a kereszténység rettenthetetlen lovagjának csatáiban Hunyadmegye minden rendű, rangú lakossága vére hullásával pecsételte meg hazaszeretét. Abban a zilált korszakban majdnem csupán az ő lelkesedése toborozta és szervezte a hazavédő seregeket, s a török becsapásoktól első sorban fenyegetett vidékek népessége már a veszedelem tudatában is a Hunyadi zászlaja alatt kereste menedékét. Hunyadi János szülőföldén, a híres Hunyadmegyében gyűjtötte legkitartóbb harcosait, mondhatni, testőreit. A vaskapui hágó nyilasánál Zajkány falu lakossága is e harcosok ivadékaiból áll.

Ezeknek a vitézeknek e vidéken történt hősi tetteit dicsőíti a vulkáni hágón közelebb fölállított emlékoszlop.

Az ezen emlék fölírásán megörökített Kendefy Miklós is Hunyadi vezérkarához tartozott s ő Kendefy László nevű testvérével, valamint atyjukkal, Jánossal, együtt kapta Hunyadi Jánosnak 1447 augusztus 5-én Temesváron kelt adománylevele szerint Boldogasszonyfalvát (ma Óralja-Boldogfalva), valamint Tetőfalvát (Tythewfalwat), Rasciától Bulgárián át a Fekete-tengerig, mert a szent korona visszaszerzése végett Fridrik osztrák herceg ellen folytatott harcokban is vitézül harcoltak Bécs körül.

Ezt a Kendefy Miklóst magasztalja Mátyás király Körösbányáról 1462 december 18-áról kelt levelében, mint olyat, a ki a Vaskapunál s a Vöröstoronynál atyjának örökre dicső emlékeztető csatáiban vitézkedett Rasciában, Bulgáriában, Varsónál és a Rigómezőn atyjával és testvérével együtt vérént ontotta Hunyadi János védelmezésében, s atyja, Kendefy János, Somos vára megvévése után halt el; míg testvére, László, a vulkáni hágónál a török ellen harczolva áldozá életét a hazáért.

Ezt a történelmünkben idáig nem ismert, Solyom Fekete Ferencnek, a hunyadmegyei történelmi s régészeti társulat alelnökének fáradozásaival okiratilag kiderített nevezetes eseményt, mely a vöröstoronyi és vaskapui török támadásokkal méltán egy sorba helyezhető,

örökítette meg a Hunyadmegye által folyó évi szeptember hó 5-én a vulkáni vámbivatalt előtt nagy ünnepélyességgel fölavatott emlékoszlop.

Báró Szentkereszthy György, a megye főispánja vezetése alatt, külön vonat szállította oda a megye székhelyéről és összes vidékeiről Hollaky Arthur alispán főrendező-sége alatt összesereglett érdeklődőket. Az emlékoszlop a vajdahunyadi vasgyárban Márkus Ferenc főmérnök tervei szerint Sallat József bányatanácsos vezetése alatt ültetett. A vasoszlop tetején aranyozott ércbuzogány van. Egyik oldalán az ország, másikon a megye címere díszlik. Elöljáróján aranyos betűkkel ez a fölirat olvasható:

Vulkánhágó ősidőktől Magyarország hadászati, közlekedési vonala, melyet Hunyadi János vitéze malomvizi Kendefy Miklós élete feláldozásával védelmezett 1455 körül a becsapó török ellen. E dicső fegyvertény és határvédelmi örök emlékeztetül állítatá ez oszlopot Hunyadmegye közönsége a honfoglalás ezredik évében.

A báró Szentkereszthy főispán alkalmi beszédével megnyitott ünnepélyen Solyom Fekete Ferenc tartott emlékbeszédet, mely után a különböző felekezetek papjai léptek szószékére, nevezetesen Székely Károly róm. kath. plébános, Juhász Izidor ev. református, Pelger Mihály ág. evangélikus és Leitner József izraelita papok, továbbá Radik István gör. katolikus esperes, a kinek igen nagy része van az ünnepély sikerében és Stanka Ábrahám gör. keleti plébános. Ezek után Jaura Vazul szolgabíró tartott román emlékbeszédet, melylyel, valamint Hollaky Arthur alispán átadó beszédére adott válaszával is köztetszést aratott épen úgy, mint a többi szónokok is valamennyien. A vajdahunyadi vasgyár derék főmérnöke, Márkus Ferenc gondosságából készült s kezünkhöz jutott fénykép a vulkáni emlék leleplezésének mozzanatát örökíti meg. A képen Petrozsény diszruhás népe mögött a környék jól megtermett szálas termetű lakosainak és az ünnepélyre idesereglett úri vendégeknek egész sokaságát, valamint a vulkáni vántelep föllobogóztató épületeit szemlélhetjük. Hátterben a Vulkánhágó 1800 méter magas Királynyerge s az annyi ellenséget látott Havas-hegység vehető ki.

A szép ünnepélyt fényes lakoma fejezte be,

A VULKÁNI EMLÉKOSZLOP LELEPLEZÉSE SZEPTEMBER 5-ÉN.

melyet a salgótarjáni bányatársulat zenekara élénkített s melyen a dévaiaikat a bányatársulat fogadta vendégekül.

Este vasúton Hátszegre utazott a társaság, hol az állomásnál Pitsch Sándor főszolgabíró a környék lakosságával fényesen kivilágított diadalkapu alatt fogadta és üdvözlé az érkezőket. Bent a szintén kivilágított Hátszeg községben Muzmar Béla polgármester tolmácsolta a polgárság örömet. Majd báró Nopcsa Elek elnöke alatt működő előadás következett Lónyay Margit, Teleki Leonie grófnők, Rozsinszky Jolán, Rosenberger, Lang kisasszonyok, Akoncz Lajosné és Kardos Mihályné, meg Náday Ferenc, nemzeti színházunk jelese, és Téglás Gábor közreműködésével.

A Vaskapuig a regényes Hátszeg-vidéken kellett átkocsizni. Toteszben, s Várhelyen «Eljen a király!» «Eljen a haza!» föliratú diadal-
kapukkal fogadta a menetet a lakosság, mely ezzeivel igazi táborra tette a Vaskapu alját. Hunyadi vitézeinek unokaiból 120 főnyi banderium lovagolt elől Litsch Béla vezetése alatt s a vajdahunyadi vasgyár zenekara Káldynak a június 8-iki országos ünnepélyről jól ismert XVI. századbéli indulót tárogatókkal harsogtatta. A zenekar és a banderium a Vaskapu vezető országúti bevágás meredek partjain helyezkedett el úgy, a mint második ké-
pünk mutatja.

A vaskapui emlék egészen párja a vulkáni-nak. Ezt is Márkus Ferenc vasgyári főmérnök tervezte és Lukács József főmérnök állíttatta föl. Az út felé néző oldalán a következő arany betűs fölírás van:

Hunyadi János tizenötezer vitézével az 1442-ki szeptember 6-án e sorosban verte szét Szahabedin beglerbégnak Erdélybe nyomulót

AZ EZREDÉVI KIÁLLÍTÁSBÓL. — KÖZÉPKORI KÖNYVTÁR-TEREM A TÖRTÉNELMI KIÁLLITÁSON.

nyolczvanezer főnyi török hadseregét. A dicső fegyvertény örök emlékeül állíttatta ez oszlopot Hungadmegye közönsége a honfoglalás ezredik évében.

Egyik képünk ennek a főlavató jelenetét szemlélteti. Háttérben a Hátszeg felé Várhelynek vonuló völgytorok, a híres csata színhelye van a banderistákkal; elől a környék lakossága, közepe a szereplők. Báró Szentkereszthy György főispán megnyitójában élénk színekkel ecseteli az emlék fontosságát; Kún Róbert magyar nyelven, Nestor Miklós gör. kath. püspöki vicarius román nyelven lendületes emlékbeszédek tartottak. Hollaky Arthur, Lady Gyula, Nestor Miklós, Ungar Ábrahám, Jano Albert lelkesek egyházi áldása után Pilsch Sándor főszolgabírónak átadva az emléket, az a környék lakossága nevében is kegyeletes gondozásról biztosítja a megye hatóságát. A főszolgabíró fogadalmát a derék hátszegvidéki lakosság tömeges érdeklődése után könnyű is lesz megtartani. A képünkön látható leleplezési jelenet után az úri közönség egy díszsátorba vonult, mely mögött a környék lakosságának beláthatatlan tömege helyezkedett el. Az úri közönségnek felkészítéssel fűszerezett lakomázása alatt künn a nép is bőven lakmározott a Pogány Károly országgyűlési képviselő és Nalavics Ákos birtokos ajándékozta két ökréből. Az ökrösítés ősi szokásait igen ügyesen intézte a rendezőség, melynek nagy gondja volt arra, hogy a részvevők kedves megemlékezést vigyenek haza innen magukkal.

Téglás Gábor.

AZ EZREDEVI KIÁLLÍTÁSBÓL.

XII.

Az irodalomtörténeti csoport.

A ki az ezredévi kiállítás történelmi csarnokaiban a régiségek közül nemcsak azokat veszi szemügyre, a melyek a múlt századok harczúzó magyarját mutatják, vagy a melyek a művészet különféle ágainak fejlődésére vetnek világot; hanem egy kissé behatolva figyelemmel a magyar szellem irodalmi munkásságát is szemlélni akarja, leghelyesebben jár el, ha az egész történelmi anyag időrendi egymásutánja szerint felel és folytatja vizsgálódását. A legregibb kortól kezdve, a honnan egyáltalán magyar emlékeink vannak, egészen a legújabb korig, számos teremben találunk írott és nyomtatott irodalmi ereklyéket, kódexeket, arcképeket s írónk életére jellemző egyéb tárgyakat, a melyek úgy a nagy közönség, mint a szakemberek különös figyelmére méltók. A rendezés fő irányelve szerint egy-egy nagyobb korszak minden emléke lehetőleg egy helyre levén csoportosítva: az irodalomtörténeti anyag gyűjtőinek és rendezőinek is alkalmazkodniok kellett ez irányelvhez s azért úgy kellett beosztaniok az anyagot, hogy összhangzásban legyen az egyes korszakok másnév ereklyéivel.

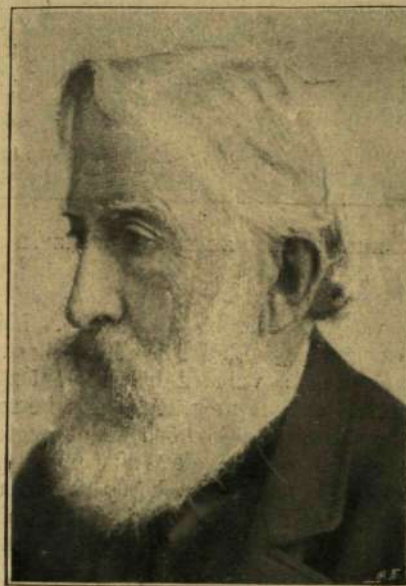
Az alább következő rövid szemle meggyőzi az olvasót, hogy az irodalomtörténeti anyag rendezői jól fogták fel az eléjük tűzött feladatot s ügyesen osztották be fenmaradt irodalmi emlékeinket.

A jáki kápolnában a közepén láthatjuk a *Codex aureus*-t, a legregibb festett könyvet, a mely magyar tulajdon. A gyulafehérvári Bathányi-könyvtárból jutott a kiállításba. A könyv biznanci mesterek műve, a IX. századból származik, s a négy evangéliumot tartalmazza. Az aranybetűk hátráira vannak írva s a lapok festettek. Ugyancsak hátráképzésű a Hartwick püspöktől származó Szent István legendája is a heiligenkreutzi benedékek könyvtárából, a XII. századból. A pannonhalmi apátság alapító levele üveg fődél alatt, s a Halotti Beszéd hasonlóképen légmentesen elzárva szemlélhető ugyan ezen szekrényben.

A jáki kápolnából a csücsíves épületbe, az első emeleti termekbe kell lépünk, hogy a középkori irodalmi maradványaival megismerkedhessünk. Itt a X. század teremben, Szent Simon koporsójától jobbra és balra van egy-egy szekrény különféle kódexekkel. Balról szemléljük a tünik Nagy István királyunk mise-könyve (missale), 1379-ből; aztán Roland mester könyve, a mely Szent Adalbert életét tartal-

Dedek Crescens Lajos.

Szilágyi Sándor.

Kudora Károly.

Az ezredévi kiállítás irodalomtörténeti bizottságának tagjai.

mazza; az Anjou-korból több más szerkönyv, s a mi nem kisebb mértékben érdekes, Justinian törvénykönyvének egy XIV. századbéli kézirata Emich Gusztáv tulajdonából. Jobb felől a három nyelvű (latin, német és lengyel) szolozmás könyv, a mely állítólag Mária királynőé, II. Lajos özvegyéé volt, s a Miskolci László-féle magyarországi misekönyv 1394-ből, vonják magukra a szemlélő figyelmét. Még amott egy kéziratot nézegetünk meg részletesebben, a mely zsolztármagyarizációkat tartalmaz a XIV. századból, s a mely számos inicialéval és miniatúrákkal van díszítve és belépünk a XI. század terembe, a XV. század szellemi műhe-

lyének e ritka becsű maradványai közé, a hol a Corvinák és a Vitéz János könyvtárának egyes darabjai láthatók. Ezek mind a bécsi udvari könyvtárból valók. Egyik szekrényben a klasszikus írók műveinek másolatai, más kettőben pedig a szent atyák munkái vannak felállítva úgy, hogy eredeti bőrkötésük is tanulmányozható.

Atellenben ugyanazon szekrényben, a mely Mátyás király öltönyét, kardját és serlegeit tartalmazza, hazafias áhítattal nézegetjük a Mátyás-féle híres misekönyvet, a mely jelenleg a bécsi «Bibliotheca Rossiana» tulajdoná. Ezt a könyvet Kadethralis György és Institoris készítették 1469-ben, s Mátyás király Tamás nevű Ferencz-rendi szerzetesnek ajándékozta. Kijelentvén, hogy a könyv azon tartomány legyen, a hol Tamás atya meghal. A misekönyvet 31 arabeszkkel díszített kezdőbetű s három teljes kép díszíti; a nyitott canon-képen Mátyás térdeplő alakja és czimere látható; kötése bársony, értéke körülbelül ötvenezer forint. Ugyanitt Szent Ágostonnak az Isten városáról írott könyvét találjuk eredeti bársonykötésben emailirozott ezüst csatokkal, a melyeken Mátyás hollós czimere van. E könyv a Magyar Nemz. Múzeum Corvinából való. A számos oklevelet, rézmetszetet, stb. elhagyván, csak egy pillanatra állapodunk meg a XIII. század teremben, a hol a bejáratától jobbra Magyarország legnagyobb könyvét, a remek művi győri antiphonálét láthatjuk, a mely egy mázsát nyom. A fal mellett s a terem közepén felállított szekrényekben nyomtatott egyházi szerkönyvek vannak 1477—1520-ig terjedő korból. Ily teljességben még e művek soha és sehol nem voltak egybegyűjtve.

Innen a XIV. számú terembe sietünk, — a melyet fényképi főlvetél után is bemutatunk, — hogy egy középkori könyvtár berendezését látva, képzeletünkbe idézzük a fáradhatatlan szorgalmú szerzetes másolókat, a kik egész életükben dolgoztak egy könyvön, a miért is a a könyvek úgy ekkor, mint egészen a reformáció koráig fölötté drágák voltak, s csak a kivált-ságos vagy dúsagdag férfiak juthattak hozzájuk. Ez a két hajós, szép boltíves helyiség egy, 1475-ből származó könyvvállvány mintájára van bútorozva; balra a falon Márk krónikájából magának az író szerzetesnek, vele szemben pedig a híres szónok, Temesvári Pelbart képe látható. A jobb oldali falat az a horoszkop díszíti, a melyet Mátyás híres csillagásza, Regiomontanus János Corvin János herceg szülötése alkalmával készített, s a mely egykori kódexben jelenleg Krakóban őriztetik. Mellette látható e horoszkopnak a mai csillagászat szerinti megjelölése is Kövesligethy Radó jeles csillagásznak lelkiismeretes számításai alapján.

A rendezők dícséretes buzgalommal 70 darab eredeti lánczos könyvet kutattak föl, a melyek részint kéziratok, részint a könyvnyomtatás bölcsekorából valók (incunabulák). Épen a könyvek ritkasága és drágasága magyarázza meg azt a nagy feltékenységet és vigyázatot, a melylyel a tulajdonos könyveit őrizte. Erős lánczra kapcsolódva voltak a könyvek a fából készült szekrényekhez kötve, hogy lábuk ne ne támadjon. Az itt látható lánczos könyvek nagy része Henckel Jánosé, Mária királynő híres gyóntatójaé volt, most jobbadán a gyulafehérvári Bathányi-könyvtárban őriztetnek. A fal mellett elhelyezett szekrényekben az egyetemi könyvtár Corvin-kódexei vannak felállítva, a melyek a török szultán ajándékából kerültek mostani birtokosukhoz.

A XV. és XVI. század gazdag irodalma a következő, XV. számú teremmel végződik. A maksi református templom híres mennyezetét visszatükröző terembe lépőnek első tekintete a történelemből ismert krónikások műveire esik, Kézai Simon, Thuróczy János, stb. írott krónikáira. Ezek mellett Szent Margit másolata, mely Szent István királyunk életét foglalja magában, a budai törvénykönyv, Szent Erzsébet élete látható, a tulso oldalon pedig a magyar nyelvemlékek gazdag gyűjteménye: a legregibb írott magyar könyv, az Ehrenfeld-féle kódex, Kinizsi Benigna imádságos könyve, a Cornides, Jordanszky, Peer-féle, stb. kódexek. Atellenben a magyarországi humanisták műveit s Magyar Mihály szent beszédeit (1487. és 1488.) nézegetjük különös érdekl. Janus Pannoniusnak, a lángeszű, de szerencsétlen véget ért pécsi püspöknek a XVI. században megjelent külön-

Jackson fényképe után.

Nansen az elmwoodi kunyhók előtt az éjszaka-sarki vidéken.

féle művei, epigrammái és dicsőítő versei, továbbá a történelmi krónikák (Kézay, Thuróczy) nyomtatott példányai érdemelnek említést. Ugyan e teremben három magas üvegsekre nyitva látható, a melyek az egyházi szerkönyvek írott és nyomtatott példányainak bámulatosan gazdag gyűjteményét mutatják. Az öt-nyomatványok közül fölemlíthetjük az 1498-ból származó esztergomi misekönyvet, a melynek egyes lapjait az egymás után következő tulajdonosai kifestették; így láthatók Oláh Miklós, Pethe Márton püspökök, Iváncsy János apát czimerei. A hátrára írott és nyomtatott misekönyvek legnagyobb részben a hazai érseki és püspöki könyvtárból való, de a budapesti közönyvtáraknak is számos példánya szemlélhető, sőt magánosoktól is, gr. Apponyi Sándortól, Ráth Györgytől és másoktól hasonlóképen rendkívül becses művek vannak kiállítva. A falakat tanulságos térképgyűjtemény díszíti 1528-tól 1596-ig terjedő időközből.

Innen a renaissance-épület első emeletére, a XXXV. számú teremre kell mennünk, hogy a XVI—XIX. század irodalmi emlékeiben gyönyörködjünk. Úgy szólván ez az irodalom főterme. Falait a leghíresebb magyar írók, Pázmány, Ilésházy, Katona István, Bacsányi János és neje (Baumberg Gabriella bécsi írónő), Bárczy, Dugonics, Horvát István, Révai, Virág Benedek, Döbrentei, a két Kisfaludy, Bajza, Jósika Miklós, Horváth Mihály, Vörösmarty, Arany János, stb. arcképei, aztán Zrinyi Miklós, Berzsenyi, Eötvös József b. és Szalay László szobrai díszítik. A terem közepén két magas szekrény vonja magára a néző figyelmét; egyikben a régi kódexek mintái vannak kiállítva, a másikkban pedig jeles írónk ereklyéi láthatók, mint Pázmány bíbornoki és rendi bíreuma és tintatartója, Kisfaludy Sándor arany-órája, akadémiai diplomája és a *Himfy Szerelem* kézirata, valamint clichéi, Bathány Ignác kintó öve és irópohara, Eötvös József b. és Toldy Ferencz írószerei és emennek fuvalója, harmonikája s pipája, Arany János gitárja s tintatartója, Deák Ferencznek két faragványa, Vörösmarty «Vén cigány»-ának kézirata és számos levél Petőfitől, Csokonaitól és másoktól.

A terem jobb sarkában egy régi könyvsajtó szemlélhető a hozzá való simító-asztallal, a melyek a XVII. század elejéről maradtak fenn. A magyarországi hírlapoknak a múlt század elejéről (Nova Posoniensis, 1722) egészen

1860-ig megjelent legkiválóbb termékei sorban következnek; de ez a sorozat meglehetősen hiányos. A jobbra eső szekrényben a XVI. századnak úgy nevezett kései humanistái, Zsámboki, Honter, Georgievitz Bertalan, aztán a hitvitázók, Komjáthi, Pesti Gábor, Heltai, Melius Péter, Dávid Ferencz művei következnek s a XVII. és XVIII. s a jelen századbéli műveknek első kiadásai s részint kéziratai. Egész tanulmányt kellene írunk, ha az itt összegyűjtött külön műveket akarnók ismertetni, a mi e futólagos szemlében nem lehet célunk; de annyit kiemelhetünk, hogy épen a legértékesebb s legnehezebben hozzáférhető kiadások és kéziratok vizsgálatára nyílik itt alkalmunk. Hogy csak egy néhányat említsünk, itt láthatók a Nádasdy Ferencz, Zrinyi Péter és Frangepán Ferencz kivégeztetési perének leírásai német és latin nyelven, Gyöngyösi István levele Koháry Istvánhoz, II. Rákóczy Ferencz hadi törvényei, kiáltványai, levelei, Lőrántffy Zsuzsanna levele menyéhez, Báthory Zsófiához, Koháry István imádságos könyve kéziratan, Ilosvai Péternek Toldi-jából az a példány, a melyet Arany János használt, stb. Bessenyeitől a legújabb időig majd minden kiváló magyar író műveinek első kiadásai fölötté tanulságos már csak azért is, hogy jobbra mind Ágoston József magángyűjtő tulajdonából kerültek ide. A M. N. Casino Széchenyi-sekrenye, a melyben Széchenyi művei s az ezekre vonatkozó irodalom van összegyűjtve, szintén különös figyelemre méltó. Az egész irodalmi csoportot egy ügyes tableau zárja be, a mely az 1848-ban s az 1867-iki koronázás alkalmával kiadott nemzeti színű díszkeretű lapokból van összeállítva.

E csoport rendezésének érdeme az irodalmi bizottságot illeti, a melynek elnöke Szilágyi Sándor jeles történetírónk, előadói pedig Dedek Cr. Lajos és Kudora Károly egyetemi könyvtári örök, a kik nemcsak a különféle becses művek összegyűjtésében, hanem azoknak tanulságos elrendezésében is kiváló szakértelmet mutattak. Nem szólván Szilágyi Sándorról, a bizottság elnökéről, a kinek érdemeit lapunk több alkalommal méltatta, csak néhány rövid szóval jegyezzük meg, hogy az előadók mind-

egyike lelkiismeretes buzgalommal iparkodott feladatát megoldani. Kudora Károly a régi irodalom bibliographiai ismeretével, Dedek Cr. Lajos pedig a kéziratan maradt művek összegyűjtésével és leírásával szereztek érdemeket. Amaz mint régi könyvtári tisztviselő egy «Könyvtárat» című, néhány évvel ezelőtt kiadott munkájával jó szolgálatot tett a vidéki könyvtárrendezőknél; emez mint szorgalmas és tehetséges történetíró a szakemberek előtt régebben figyelmet keltett. Két műve («A magyarországi főpáncvezérek történelmének vázlata», Budapest, 1885, s «A karthausiak Magyarországon», Budapest, 1889.) akadémiai jutalmat nyert, és számos kisebb történeti értekezése is megjelent a tudományos folyóiratokban.

NANSEN TALÁLKOZÁSA JACKSONNAL.

Az afrikai fölfedező utazások történetében egyik legérdekesebb esemény volt az a jelenet, midőn Stanley 1871 végén Udzsidszibben, Afrika belsejében, össetalálkozott a már régóta halottnak hitt Livingstoneval. Sok tekintetben hasonló találkozás történt a jelen év tavaszán messze éjszakon, a Ferencz-József-földön Nansen és Jackson között. Minő regényes s egyúttal lélekemelő az ily jelenet, midőn egy magát elhagyatottnak képzelő ember egészen váratlanul nemcsak művelt emberre, hanem egyúttal pályatársra akad.

Jackson, az elveszettnek hitt Nansen megtalálójá, 1894 július havában indult útra éjszak felé «Windward» nevű hajójával Angliából. Utazásának célja határozottan tudományos volt, az éjszaksarki vidékeknek, s különösen az osztrák-magyar expedíció által fölfedezett, de még kevésbé ismert Ferencz-József-földnek részletesebb kikutatása. Utazásának költségeit nagyrészt egyetlen ember, Harmsworth viselte s ezért az útát kettőjük nevével nevezik. 1895 november havában a «Windward» hajó visszavért Vardöbe, Jackson pedig a Ferencz-József-föld egyik részén, melyet Flóra-foknak nevezett el, rendes téli telepet létesített maga és társai részére. Hét eskimó módra, de fából készült

JACKSON TALÁLKOZÁSA NANSENDEL A FERENCZ-JÓZSEF-FÖLDÖN.

kunyhó volt ez egy magasabb domb védelme alatt, minden lehető kényelemmel ellátva. Elmwood nevet is adtak a földgömb ezen legmagasabban fekvő művelt telepének, melynek tisztogatása és a kitakarítás sok munkát adott ugyan a tél forgalma alatt, de egészségükre ez is hasznos volt. Jackson innen több kirándulást csinált s mindenütt tudományos méréseket eszközölt, sokszorosan kiigazítva és kibővítve Payer Gyula főlveleit. Kutatásai bebizonyították, hogy a Ferencz-József-föld sziget, melynek mintegy közepén egy nagy öböl megy keresztül. Ennek alsó részét nevezte el Payer Ösztrák öblének, a felsőt Viktória királynő tengernek Jack-

ségből bukkant Elmwoodra. Jackson emberei jó távrolról észrevették a közeledő alakot s mivel tudták, hogy mindnyájan Elmwoodban vannak, rendkívül kíváncsiak lettek s maga Jackson rögtön elébe szaladt az idegennek. Első pillanatra látta, hogy nem eszkimó jó s közeledve, eszébe jutott Nansen, kinek arcképét többször látta s egyenesen azt kiáltotta felé angolul:

— «Nem ön Nansen?»

— «Igen», — volt a felelet, — «én vagyok Nansen.»

— «Istenemre!» kiáltott fel a derék angol, «rendkívül örvendek, hogy láthatom!»

Csakugyan el lehet mondani a derék Jackson-

érdemes kutatásait inkább csak a szaktudósok dicsőítik.

Minden esetre emlékezetes marad a két sarki fölfedezőnek a kietlen éjszakai való találkozása a merész utazások történetében.

EGYVELEG.

* Egy elveszett csillagot fedezett fel újból egy amerikai csillagász a Lowell csillagvizsgáló intézetben Arizonában. A csillagot, mint a Sirius pártját, 34 évvel ezelőtt látták legelőször, de azóta nem, valószínűleg a szomszéd csillagok nagyobb fénye rejtette el.

AZ INTERPARLAMENTÁRIS KONFERENCIA IGAZOLÓ-JEGYÉNEK CZIMKÉPE. — R. Hirsch Nelli rajza.

son keresztezte el, a minthogy általában sok új nevet adott az egyes öblöknek, és szigeteknek, egyet anyjáról «Mária Erzsébet»-nek keresztelt el. Sajátságos véletlen, hogy Jackson egy szigetet Nansen nevével nevezett el, s hogy többek közt azt a helyet is megvizsgálta, és felmérte, a hol négy hóval később Nansen letelepedett. Kutatásai Nansen fölfedezéseivel együttesen csaknem kétségtelenné teszik, hogy az éjszakai sarki vidéken hatalmas nyílt tenger van a régi világrész felett, sokkal nagyobb kiterjedésű, mint az amerikai szárazföld felett.

Nansen tudvalevőleg órájának elromlása következtében nem tudta, hogy a Ferencz-József-földön telet s midőn onnan elindult, azt hitte, hogy csak később fog erre jutni s csak véletlen-

ról, hogy legkevésbé sem volt irigy, — miként azt utazóknál gyakran lehetett tapasztalni — híres versenytársára. Nagy örömmel vendégelt meg s teljes hat héten át, míg a «Windward» hajó ismét megérkezett, a legnagyobb barátságban éltek egymással. Nansen a maga részéről is nemesen viselte magát s a Ferencz-József-földnek ama részére vonatkozólag, melyet ő maga is átkutatott, szívesen engedte át Jacksonnak az első kutató dicsőségét. Természetesen engedhette is, mert ő volt a gazdagabb, ki több ezer mérföldnyi egészen ismeretlen vidéket járt be s ezenkívül hasonlíthatlanul közelebb jutott a sarkponthoz, mint bárki előtte. Ezért van az, hogy ma minden művelt ember ismeri már Nansen nevét, míg a derék Jackson

* Az emberhús-evés, mint a párisi néprajzi társaság legutóbbi ülésén megállapították, a legerősebb vadnépek között fordul elő, a melyek különösen táplálónak, izletesnek és könnyen emészthetőnek tartják a hús húsát.

* A korallszigetek keletkezésének alapos tanulmányozása végett a londoni tudományos társaságok jelentékeny expedíciót küldtek ki a Fidzsi-szigetek közelében levő Funafuti-szigetcsoporthoz. Ez a csoport 34 kisebb-nagyobb szárazföldről áll, a legnagyobbban mintegy 400 bennszülött lakik. A kutatók vezetője, Sollar tanár, állandó telepet létesített itt s most mély kutatást a korall-rétegeken keresztül.

* A tűzokádó hegyek számát a hold területén eddig mintegy százazerre teszik, bár tudvalevő, hogy mi csak egyik felét láthatjuk a holdnak.

Koller utólagi fényképe.

BERCZIK GYULA, AZ EZREDÉVI ORSZÁGOS EMLÉKEK TERVEZŐ MŰÉPÍTÉSZE.

A ZIMONYI EZREDÉVI EMLÉK.

A magyar történelem hadi eseményekben oly gazdag és emlékezetes helyei közé tartozik az ország déli határán, szemközt Belgráddal, Zimony. Az ezredévet örökítő országos hét emlékmű közül ide állítottak egyet. Ezt folyó hó 20-án avatja fel a magyar kormány megbízásából Josipovich Imre, Horvát- és Szlavonország minisztere a szokottnál is nagyobb és színhelye miatt is érdekesebb ünnepélyességgel. A horvát területen emelt emlék egészen kész már, s hatásosan magaslik ki.

Az ezer évet hirdető emlékmű hagyományos hősiesség talaján épült, alapzatát büszkén veti meg a nagy Hunyadi várának udvarán. Az emlék tornyának sisakján lebegő turul madár kiterjesztett szárnyakkal a viharral kész szembe szállni még mindig. A századok viharaiiban leontott bástyák romjai veszik körül a talapzatot, s mintegy ezekből hajt ki a szép emlékmű, erőteljesen, frissen, magasan, Belgrádból is szemlélhetőn, az egykori Nándorfehérvárból, melyet a magyar hősiesség annyi vére áztatott, az ország határain túl is elébe sietve egy hódító hatalomnak, mely a civilizációra tört.

Látni való, hogy a tervező e történelmileg oly nevezetes hely emlékein lelkesülve, gondolta ki a műemléket, mert annak vártorony-szerű (donjon) alakot adott. A kifejezés módja valóban igen sikerült, mert az építménynek emlékszerű jellege is megővott. A nagy méretek dacára az emlék formája könnyed, s rögtön megmutatja, hogy nem komor harczok bástyájául áll ott, hanem kegyeletes emléket hirdet, nyugodtan, büszkén egy ország határánál.

Az emlék építését f. évi április hóban kezdték meg, és az alapozásnál mutatkozott jelentékeny nehézségek dacára is elkészült. Az emlékmű hatalmas alsó építményből bontakozik ki, mint hármass torony. A középső főtorny sisakjával együtt mintegy 37 méternyi; kerek ívű nagy ablakából elragadó a kilátás a Duna és Dráva közötti regényes vidékre, és annak minden egyes történelmi emlékezetes pontjára. A hajdan dicső Nándorfehérvár, az átteles magaslatról nagy magánosan néz alá a tova homálygó Dunára, melynek tükreben, az emlékmű képe, a haboktól százszorosan megtörve, de erőteljesen tükröződik. A középső főtorny előtt két oldalról két kisebb torony nyúlik föl; ezek foglalják magukban a lépcsőket, melyek a hangulatos kiképzett elég tágas földszinti teremből vezetnek fel a középtorny másik két eme-

letsorába és a főtornyot a Duna felől koszorúként körülvevő, oszlopos szabad erkélyre.

A belső helyiségeknek ez idő szerint még nincs különös rendeltetésük, de a zimonyiak e tekintetben többféle tervvel kívánnak a kormány elé lépni. Az oldaltornyok között, tehát a középtorny előtt, nemes arányaiban, jelentősegteljes architektúrával válik ki az épület homlokdisze: az oszlopos loggia, a fedett erkély, mely alsó disztésében magába zárja a feliratos táblát is, míg erőteljes és jól alakított felső párkányára helyezett talapzaton Hungáriának köszöbire ül, jobbról-balról egy-egy oroszlánál. Az emlékmű, melynek fal-felületeit zománczott nyers tégla borítja, — a jól elrendezett, szindus majolika cziperpajzsokkal, a vert vasdisztésekkel, az almási kőből készült párkányzatokkal és keretkezéssel, vörösréz tetőfedésével, megkapó

szingazdag és festői képet nyújt. Ez az emlék hivatott az egész környéknek monumentálisan megjelölt jelleget kölcsönözni, miután magassága miatt messze mérföldekre látszik, és Zimony látképét érdekes és jellemző motívummal gazdagítja.

Az emlékmű a francia renaissance-ra emlékeztető változatos formáival, kellemes részleteivel, találó tagozásaival leleményes fantáziára vall. Teljes egészében pedig a szemlélőben azt a biztos tudatot kelti, hogy beláthatatlan időkre épült. Ne feledjük megemlíteni a szobrászati alakításokat se, melyek az emléket díszítik. Róna József készítette Hungária ülő szobrán kívül, ott látjuk még Bezerédy sikerült turulmadarát is, vert vörösrézből, mely a középtorny sisakján terjeszti ki ötödfelméterre kifeszített szárnyait és csőrében villogó aranykardot tart.

Az ország hét pontján részben befejezett, részben pedig épülő félben levő emlékek, megkülönböztetett változatossággal, egymástól lényegesen eltérő architektúrával bírnak. Ezek mindenikének megalkotója Berczik Gyula műépítész és műszaki tanácsos. Berczik Temesváron született, műszaki tanulmányait a külföldön fejezte be. 1879-ben a kereskedelmi miniszteriumba lépett és azóta annak technikus karában előkelő helyet foglal el. Tevékeny, fáradhatatlan munkásságát az országban különböző nyilvános épületek hirdetik és több budapesti palotaszertű lakó- és bérház tanúskodik arról a nagy kört felölő munkásságról, mely a tervező előkelő képességeit sikeres eredményekben tünteti föl. Az ezredévi emlékek építése sikra szólította és kipróbálta a jeles szakember erélyét és gondos körültekintését.

A ZIMONYI EZREDÉVI EMLÉK.

NANSEN NEJE.

A világhírű éjszaksarki utazó hazatértekor csaknem minden lapban fölemlítették azt az érdekes adatot, hogy Nansen elutazása előtt törvényesen elvált nejétől, nehogy esetleges elűnése miatt a nőnek ne lehessen újból férjhez mennie s ezért visszatérte után újból megesküdt vele, ki hosszú távolléte alatt szegényesen élt s önjerejéből tartotta fenn magát és gyermekét.

Ez az egész történet teljesen alaptalan. A fiatal házaspár nem vált el egymástól s ezért nem is esküdtek meg újból, sőt Nansen neje, bár énekesnő hivatását férje távolléte alatt is folytatta, soha sem volt nagyon szorult helyzetben. A belga lapok által világgá bocsátott kalandos hírrel ellentétben azonban csaknem oly érdekes s talán még érdekesebb az, hogy a derék nő soha egyetlen percig sem kételkedett abban, hogy férje biztosan megteszi nagy útját s épségben tér vissza. Valóságos hősies magatartást tanúsított mindenkor.

Nansen neje Sars Mihály egykori egyetemi tanár legifjabb leánya, ki már férjhezmenetele előtt jó hírnévnek örvendett hazájában, mint hangversenyeken működő énekesnő és kitűnő koreográfus. Atyját korán (1869) elvesztette, de szükségét soha sem szenvedett, mert családja igen vagyonos és tekintélyes; anyjának is számos kiváló rokona van, köztük Welhuwen költő. Mondják, hogy a Sars-család jelenleg is kiváló szerepet visz Norvégiában, mint a svéd-ellenes, tehát a függetlenségi pártnak a vezetője; s e tekintetben annyira első sorban áll, hogy ha Svéd- és Norvégországek különválása mostanában történne meg s a norvégeknek új királyt kellene választania, ez a Sars-család köréből vagy legalább is annak döntő beleszólásával történhetne meg.

Sars Éva 1889-ben kelt össze Nansennal, ki az előtt kevéssel tért vissza Grönlandból. Eddig egyetlen gyermekük van, a négy éves Lív nevű leánya, ki anyjával a Khristiania-fjord egyik szép pontján fekvő Lysaker nevű nyaralóban él a főváros tözsomszédságában. Férjének visszatérése óta Nansenne is általános ünneplés tárgya hazájában s több diadalmenetben ő is részt vett. Jelenleg már együtt élnek a kis nyaralóban, azonban valószínűleg nem sok ideig, mivel Nansen dicsőséges fölfedezői útját folytatni akarván, már újabb sarkvidéki úti tervekkel foglalkozik.

NANSEN NEJE.

rémi püspök tulajdona volt, ki nyári-lakásul használta. Ez a Balaton mentén a legnagyobb és legszebb kastély; a köznép ma is Randalder-kastélynak hívja. A szigligeti uradalom pedig romba dőlő váraként híres, hol Kisfaludy Károly többször örömet tartózkodott. Juniusban, mikor a király a mezőgazdasági kiállítást megleltette, ő neki is feltűnt az izléses kiállítás, és hosszabb időzvéssel kitűntette a tulajdonost, a ki egyszersmind tartalékos huszárhadnagy. A király többek között kérdezősködött, hogy hol fekszenek az uradalmak, és mit termel legfőképp. A király ezután e szavakkal bucsúzott el a kiállítótól: „Nagyon szép, és izlésesen van berendezve a kiállítás.”

Fa- és nádszék-ipar csarnoka.

Az ezredévi kiállítás magáncsarnokai között egyike a legérdekesebbeknek a bars megyei nagy-ugróczi hajlított fa-székgyár csarnoka. Ezen felső-magyarországi ipartelep, mely a nagyugróczi uradalmi erdősegből szerzi a faanyagot, közel 1400 munkásnak ad kenyeret, mely vétel útján a Thonet-testvérek birtokába ment át Keglevich István gróftól. Ezen óriás területű erdősegből a gyár felállításától, 1865-től kezdve folyton szolgáltatja azon nagymennyiségű faanyagot, mely annyi munkáskezet foglalkoztat.

A gyár csak az utóbbi időben vásárolja a fa egy részét Temes-Szlatináról. A Thonet cég ez idén ülte meg 100 éves fennállását. Ennek a cégnek Európában 8 kisebb és nagyobb gyártelepe van, köztük egy Orosz- és egy Németországban. A hajlított bútorkészítést először Thonet Mihály, a cég megalapítója próbálta meg, ki az 1841-iki csehszlovák kiállításán kitüntetésért nyert és herceg Metternich birodalmi kancellártól buzdítva, Bécsbe ment lakni, hol V. Ferdinánd császár szabadalmat engedélyezett gyártmányai készítésére. 1849-ben négy fával gyár-szerű műhelyt rendezett be s a hajlított bútorkat annyira fölkapták, hogy már 1856-ban a morvaországi Koritzban is gyárat építtetett és ezután nem sokára Bistritzen is építtetett egy gyárat. Ezt követte 1865-ben a nagy-ugróczi gyár. Hogy a cég gyártmányai mennyire elterjedtek, mutatja az, hogy Európának majd minden nagyobb városában rak-tárakat kellett berendeznie, melyek közül különösen kitűnik a cégnek Budapesten lévő váci-utcai áruháza. A Thonet testvérek a nagy-ugróczi uradalomban rendes erdészetet fűznek, hol a pompás uradalmi kastélyban a cég egyik tagja, Thonet Gyula, lakik állandóan, ki már egészen megmagyárosodott, mióta itt tartózkodik. Emlektésre méltó, hogy a nevezett cég első volt, ki a Duna-parton fővárosunkban a 60-as évek végén hatalmas négyemeletes palotát emeltetett, mely ma is „Thonet-udvar” nevet visel.

Markó Miklós.

AZ EZREDEVI ÜNNEPÉLYEK.

A legutóbbi napok orvosi gyűlésekben bővelkedtek. A magyar orvosok és természetvizsgálók vándorgyűlése hozta össze először az egészségügy embereit, aztán a balneológusok kongresszusa; aug. 14-ikére pedig az orvos kongresszusa lehetőleg teljes számban gyűlték egybe. Az orvosokat a békekongresszus emberei és hölgyei váltották föl, a kik külföldről is számosan jöttek. Most gyülekeznek épen a külföld minden tájáról a parlamentek ama tagjai, kik az interparlamentáris konferencián

vesznek részt. A nemzetközi gazdakongresszusra szintén számos külföldi vendég érkezett, a művelt világ majd mindenik állama képviselve van s hazai kiválóbb politikuskaink is nagy számmal vesznek részt.

A kiállításra szép őszi napok köszöntöttek, s a látogatás ellen nincs is kifogás.

Az interparlamentáris konferencia. A parlamentek tagjainak nemzetközi konferenciája szeptember 23-ikán ül össze. Fennállása óta ez hetedik összejövétele, s a legnépesebb minden eddigiéik közt. A nemzeti ünnepeink alatt rendezett eddigi kongresszusok közt kétségtelenül az első helyet foglalja el tagjainak jelentőségével, s a napirendre kitűzött tárgyak fontosságával. A politikai világ nem egy nevezetes szereplője van köztük. A konferenciára 433-an jelentkeztek, ezek közt van 122 magyar s így összesen 311 külföldi jön el Budapestre, hogy a konferencián jelen legyen. Ehhez azonban még hozzá kell adnunk 139 hölgyet, a konferencián résztvevők családtagjait s így összesen 460 külföldi férfi és nő érkezik Budapestre az interparlamentáris konferenciára. A konferenciára bejelentettek továbbá tizenhét külföldi ujságíró.

A konferencia meghívó jegyeit a Franklin-társulat nyomdája állította ki elegáns díszszel és józiséssel. R. Hirsch Nelli asszony szépen kivitt, érdekes allegoriát rajzolt a díszes meghívókra. A béke angyla kalapácsos kezében az álló előtt áll, s a kardot, a harci fegyvereket, melyeket egy kis amoret vizs oda neki, átalakítja a béke fegyverévé, kaszává. A kész kaszát aztán ismét egy másik amoret veszi át, s diadalmasan emeli föl.

A nemzetközi békekongresszus. A békeegyesületek nemzetközi kongresszusa megelőzi az interparlamentáris konferenciát. Ez már e hó 17-ikén megkezdődött s 22-ikéig tart. A békeegyesületek egyik legteljesebb szervezője, Suttner Berta báróné, egy osztrák földbirtokos neje, e hó 15-ikén este érkezett Bécsből, s vele jött a genfi központi iroda titkára, Ducommun Elie is. A magyar békeegyesület elnöke tudvalegyőleg Jókai.

Szept. 17-ikén nyílt meg a kongresszus, az új városház termében, vagy 250 külföldi vendég s ugyanannyi magyar tag jelenlétében. A hadi rendet Ghyezy Béla altábornagy képviselte, a ki azonban nyugalmazott hadfi. Türr István tábornok foglalta el az elnöki széket.

A kormány is elküldte egyik tagját, a belügyminisztert. Először történik, mint az öreg Passy Frederic kifejezte, hogy kormány fogadja s mintegy biztatja a béke apostolait.

Türr tábornok francia nyelven tartotta a megnyitó beszédet. Perczel Deszö belügyminiszter is francia nyelven tolmácsolta a magyar kormány üdvözlését. Utána Ráth Károly főpolgármester a város nevében magyar üdvözlést mondott. Passy Frederic, a kongresszus legidősebb tagja megindult köszöntö meg az üdvözlőket. E hivatalos fogadtatások mutatják, hogy a békekongresszus most már mily rokonszenves érdeklődésre talál, s még a kormány is üdvözlő. Suttner Berta báróné pedig a hölgyekhez fordult, s büszkén hivatkozott, hogy egy nő, az ő kezéből keletkezett a béke hadjárata. Rákosi Jenő, mint az „Othton” elnöke mondott még üdvözlést. Ducommun, a központi egyesület főtitkára felolvasta a kongresszus tárgyait, melyek megvitatására három bizottság alakult. — A megnyitó gyűlés után a kongresszus tagjai a kiállításba hajtottak, hol az igazgatóság fogadta őket. Délben déjeuner volt a francia vendéglőben. Délután a bizottságok tartották ülést s megállapították a másnapra ülést tárgyait.

Nemzetközi gazdakongresszus. Szept. 17-ikén nyílt meg Budapestén a nemzetközi gazdakongresszus az akadémia dísztermében. Nemcsak Európából, de Amerikából is érkeztek. A gazdaközönöség érdeklő nagyfontosságú ügyek megvitatására a kongresszus tárgya. Darányi Ignác földművelési miniszter a kongresszus elnöke, s az ő beszédje nyitotta meg a tanácskozásiakat. Szakosztályokban vitatják meg a kongresszus elé terjesztett ügyeket. E hó 17-ikén este a főváros a Royal-fogadóban vendégséget adott a kongresszus tagjainak tiszteletére.

A közegészségi és orvosügyi kongresszus. 1885-ben, tehát tizenegy esztendővel ezelőtt tartották orvosaink utolsó kongresszusukat. Azóta vajmi

AZ EZREDEVI KIÁLLÍTÁSBÓL: FREYSTÄDTLER LOVAG KIÁLLÍTÁSA A MEZŐGAZDASÁGI CSARNOKBAN.

keves történt a közegészségügy javítása terén. Ugyanazok a bajok, a hiányok ma is, mint egy évtizeddel ezelőtt voltak. Ezekre rámutatni, javításukat sürgetni gyűlt össze Budapestre e hó 14-ikére a közegészségi és orvosügyi kongresszus. Nagy és díszes testület volt ez, benne jeles egyetemi tanárok, tudós hírv orvosok, a miniszteriumok képviselői.

A kongresszust Korányi Frigyes elnök nyitotta meg az ünnepélyek csarnokában, mely szépen megtelt. Az elnöki megnyitó a kongresszus fontos céljait emelte ki, s indítványozta, hogy a kongresszus intőzzen üdvözlő távirattal a királyhoz. Gerlóczy Károly polgármester a főváros nevében üdvözlő a kongresszust s szívéből kívánja, hogy a kongresszus munkálkodásai az ország és a főváros javára a legjobb eredményűek legyenek. Wlassics Gyula kultuszminiszter levélben üdvözlötte a kongresszust.

A megnyitó ülésre következett a közegészségügyi és orvosi szakosztályok együttes ülése dr. Káthy Károly egyetemi tanár elnöke alatt. A délelőtti ülésen előadásokat tartottak Breuer Armin dr. heves megyei főorvos az egészségügyi közigazgatás szervezéséről, Molnár Antal dr. és Reisz Gedeon közegészségügyi felügyelő. A délutáni ülésen Ruffy Pál Bars vármegye alispánja tartotta az első előadást, a ki a szegényügy és a kórházügy rendezése érdekében nyújtott be határozati javaslatot. Dr. Schützenberger Endre dunaföldvári községi orvos a törvény által szentesítendő reformokat kíván az egyöntetű és rendszeres közigazgatás érdekében és 13 pontban foglalja össze javaslatát.

Szept. 15-ikén folytatták az előadásokat és a tanácskozásiakat dr. Chyzer Kornél miniszteri tanácsos elnöke alatt.

A tanácskozás első tárgya volt az „egészségügyi statisztika”. Az első előadást e tárgyban dr. Thuróczy Károly, Nyitra megye t. főorvosa tartotta. Utána dr. Faragó Ödön, Szeged t. főorvosa érkezett a városok egészségügyi statisztikája tekintetében. Az előadások után megindult a javaslatok fölött a vita. Felszóltak: dr. Icz Soma, Körösi József, dr. Lőw és dr. Fodor József.

Utána gróf Teleki Géza foglalta el az előadói széket, s érdekes előadásban ecsetelte az elhagyott gyermekek sorsát.

A délutáni tárgyaláson az orvosügyi szakosztály tartott ülést. A tanácskozás tárgya: a betegségleyező egyesületek és pénztárak kérdése volt. Az ülést Purjesz Zsigmond kolozsvári egyetemi tanár nyitotta meg. Az első előadó Pritz Lajos dr. győri tiszti főorvos volt, megtámadva a betegségleyező egyesületeket, melyek sok visszaélést követnek el és sértik az orvosi tekintélyt. Még dr. Prochnow József és dr. Tihanyi Mór m. kir. rendőrorvos tartottak előadást, s ez előadásokhoz hosszú vita fűződött.

Szept. 16-ikán tovább folytak a tanácskozásiak. Az előadások sorát dr. Csáthy Lajos kezdte meg. A fertőző betegségek terjedésének megállításáról szólott, melyben törvényhozási intézkedéseket sürget és fölöttébb szükségesnek tartja, hogy a nép a fertőző betegségekről kellően felvilágosítottassék s annak elfojtására serkentessék. Frank Ödön dr. volt a második előadó, a ki hasonló értelemben szólott. A harmadik előadó dr. Jósza András, megyei tiszti főorvos (Nyiregyháza) volt, a ki azt hangoztatta, hogy a nép körében a járványok elleni védelem módjait ismertetni kell. A tanítókat ki kell képezni az egészségügy általános ismereteire.

Másik tárgy volt az ingyenes segélynyújtás, melyről Csapodi István egyetemi tanár érkezett, s többen hozzászóltak. Dr. Fodor József a lakások egészségügyéről adott elő nagyrészt dolgozatot. Gerlóczy Károly alpolgármester azokat az intézkedéseket ismertette, a melyek a lakásügy rendezése érdekében a fővárosban tették a legutóbbi időben, s a melyek egészségügyi szempontból kétségtelenül jó eredménnyel jártak.

Ezzel a kongresszus napirendje véget ért, s következett a befejező ülés. Korányi Frigyes elnök köszönetet mondott mindazoknak, a kik a három napos tanácskozáson közreműködtek, a kik azt támogatták: a miniszteriumoknak, a fővárosnak, a közköztudásügyi miniszternek, a ki személyesen résztvett a tanácskozáson, az egyes előadóknak, a kik tartalmas beszédekkel emelték a kongresszus színvonalát és végül köszönetet mondott a kongresszus tagjainak azért a bámulatos türelemért és higgadsáért, a melyvel a tanácskozásiakat kísérték. A kongresszus tagjai éljenzések közt oszlottak szét.

A Vaskapu megnyitására előreláthatólag óriás közönség gyűl össze Orsován és vidékén. A Herkules-fürdőbeli ünnepélyen azonban csak azok vehetnek részt, kik meghívót kapnak.

A király szept. 26-ikán d. u. 3 órakor érkezik Orsovára, s ünnepélyes fogadtatás lesz. A királyi erdészeti hivatal épületében ő felsége a küldöttségeket fogadja, aztán visszavonul a „Ferenec József” díszhajóra. Másnap reggel 8 óra 20 perczkor a szerb király, 8 óra 35 perczkor pedig a román király érkezik, kiket uralkodónk fogad a pályaudvaron, s aztán a gőzhajóhoz kocsiznak. Ugyanezen hajóra szállnak a külföldi udvarok képviselői és a meghi-

AZ EZREDEVI KIÁLLÍTÁSBÓL: A THONET-TESTVÉREK PAVILLONJA.

vott előkelőségek, a törvényhozás tagjai. A *Ferencz József* gőzhajó 9 óra 30 perczkor indul a Vaskapu új csatornájának torkolatához, utána sorakoznak a többi hajók. A felségeket vívó hajó miután elszakította a csatornát elzáró virágfűzős kötelet, elsőnek hatol be a csatornába, mire ágyúk dörögnek, *Desseuffy* csanádi püspök pedig a többi püspökök segédlete mellett rövid áldással a csatornát beszélteti. A király erre áldomást mond s koczin a két fejedelemmel. A hajók a Kazán-szoros felső végéig mennek, onnan visszafordulnak. 11 órakor villás reggeli a hajón; 2 órakor megérkezés Orsóra; a fejedelmek azonnal a Herkules-fürdőbe utaznak, hova 3 órakor érkeznek. Ő felsége itt a katonai és polgári hatóságokat fogadja. 6 órakor udvari ebéd a fürdő nagyertermében. 8 órakor elutazás. Ő felsége a román királlyal együtt indul *Bukarestbe*.

A tetőtleni Árpád-émlék. Nagy-Kőrös városa is hozzájárult az ezredév emlékszoiraihoz. Nagy obeliszkkal jelölte meg a városhoz tartozó *Tetőtlen* pusztán azt a halmot, mely körül — a hagyomány szerint — Árpád serege tanyázott hosszabb ideig, s egészen a Tiszáig terjedt. A Névtelen említi a *«Mons Teteutlen»*-t, a tetőtleni hegyet. Hol volt ez, eleget vitatkoztak rajta, a Keeskeméthez tartozó tetőtleni pusztá halmát hegynek elfogadni sokan nem akarták, de mások azzal érveltek mellett, hogy éppen mert nem magas, azért *«tetőtlen»*, mint a Névtelen is írta. Nagy-Kőrös hazafisága, nem is hagyta fel nélkül a helyet. Anguszus 30-ikán leplezték le a csinos kő obeliszkot, szép innepélylyel. Pestmegye városai, községei, Nagy-Kőrös egész környéke összegyűlt délelőtt a tetőtleni pusztán. A szobrot *Gerenday Béla* fővárosi akadémiai szobrász készítette.

Az ünnepélyt a kőrösi dalárda éneke nyitotta meg. Az ünnepi beszédet *Póka Kálmán* polgármester tartotta, miköz a magas obeliszket leplezték. *H. Kiss Kálmán* ref. tanítóképzőintézeti igazgató mondott még beszédet, visszapillantva az ezer év küzdelmeire. *Molnár Gedeon* városi jegyző pedig felolvasta az alapköbe helyezendő iratot, mely így végződik:

Ma esőndes már a tábor helye s ők
Alusznak régen a honkeresők.
De te virulj lábuk nyomán Tetőtlen,
Boldog nép lakozék téreden.
Mondd a világnak: hogy él és akar
Élni végtelenig itt a magyar!
S álljon ez emlék a multak jele,
Kímélve bánjon a vész is vele!

A dalárda erre énekelte a *«Nemzeti zászló»* című dalt, mire *Dayka Gábor* elszavalta *Teketes Béla* pályadíjat nyert alkalmi ódját. *Eötvös Károly*-nak, a város országgyűlési képviselőjének határos beszéde fejezte be az ünnepet, és *Fülöp Lajos* ref. lelkész mondott imát és áldást. A meghívott vendégek aztán a város által rendezett lakomára gyűltek össze.

Az időszaki sajtó a kiállításon. A kiállítás közművelődési és sajtó-csoportjának juryje szept. 12-én ülést tartott, melyen *Rákosi Jenő* megtette jelentését az időszaki sajtóról.

A lapok ott vannak a közművelődési pavillon olvasó csarnokában, majd mindenik megírta rövid történetét, a mi négy kötetnyi terjedelmet foglal el. Nincs valamire való város, melynek hirlapja ne volna. A legrégebbi lapok németek voltak, de újabb időben a magyar lapok rohamosan szaporodnak. A *fővárosi hirlapok* frissebbek, elevebbek, változatosabbak, mint Európa legtöbb országának hirlapjai. A *vidéki sajtó* a maga gyöngébb anyagi ereinek korlátai közt, ezek lehetősége szerint él. Mégis egészen, ott, a hol tehetsége engedi, a fővárosi hirlapok fejlődésének irányát követi. Egyes városokban pedig, minő Szeged, Arad, Debreczen, Pécs, Kassa, Nagyvárad, Kolozsvár, szinte fővárosi színvonalon áll az újságírás művészete. Aradon, Pécsen és Kassán a német sajtóval való sikeres versenyben emelkedett föl a magyar újságírás. A jelentős kiemelt a *szakirodalom* gazdagságát, s ezután így szól: *«Szegénynek csak a képes lapok dologban mondhatjuk időszaki sajtónak és a szorosra vett szépirodalmi lapoknak. Néhány évtizeddel ezek voltak az érdeklődés tárgya, úgy, hogy a hatvanas években egy jeles íróknak sikerrel indított meg egy szépirodalmi napilapot is — a mi bizonyára egyetlen dolog volt a maga nemében tán az egész világon — és ma, mintha az előző évtized visszahatását szenvednők, a szépirodalom egyelőre elvesztette önállóságát. Mégis képes lapjaink közül ki kell emelnünk mint régi, szolid, eredeti vállalatot, a *Vasárnapi Ujságot»*.*

Az edinburghi herczeg Budapesten. *Alfréd* edinburghi nagyherczeg, az angol királyné fia, e hó 16-ikán kiséretével Budapestre érkezett és a

Royal-szállodában vett lakást. A nagyherczeg a fővárosban pár napot tölt a kiállítás tanulmányozása végett és azután Sinajába, Romániába, utazik, hogy leányát, a román trónörökös nejét, meglátogassa.

Gömöriek a kiállításon. Gömör megye tornaajlajjáról mintegy 561 főből álló csoport érkezett a kiállítás megtekintésére Osváth Dániel főszolgabíró vezetése alatt. Mind magyarok. Velük jött a sajtógömöri 30 tagból álló földmivisdalárda, mely a kiállítás falujában hangversenyt rendezett. A kiállítás közönségét kellemesen lepte meg az egyszerű földmivisek szépen és művészi ízléssel előadott éneke. A gömöriek Kossuth sírját is megkoszorúzták.

Kiállítási emlékek vásárlása. Az országos ipar-egyesület nevében gr. *Zichy Jenő* elnök és *Gelléri Mór* aligazgató következő felhívást intéznek a közönséghez:

Az ezredéves országos kiállítás általánosan elismert erkölcsi sikerét nagy mértékben előmozdítaná, ha a hazafias közönség a kiállító iparosok által hozott áldozatokat kellőképpen méltányolná. Ez természetesen első sorban a kiállított tárgyak megvásárlásával történhetik. Előkelő körök és általában nagy fogyasztó közönségünk a kiállítás meggyőződik a magyar ipar versenyképességéről és számos oly kitűnő tárgyat találhat az ipari csoportokban, a melyeknek megvásárlásával jelentékeny szolgálatot tehetnek a kiállításban részt vett iparosoknak. Az ezredéves kiállítás messzeható jelentőségénél fogva is bizonyára sokan kívánnak egy-egy emléket szerezni, hogy a későbbi nemzedékek méltánylását is biztosítsák a nagy nemzeti ünnep e méltó kerete számára. Felhívjuk tehát a mélyen tisztelt közönséget, hogy a kiállítás hátralevő rövid idejét egyrészt szükségleteik fedezésére, másrészt emléktárgyaik bevásárlására a legjobban felhasználni sziveskedjék, hogy a hazai ipar iránt való elismerését az ezredéves ünnep alkalmából méltóképpen kifejezésre juttassa.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

Erdélyi Béla költeményei. Budapest 1896. A díszes kiállítás tizenkét íves kötetet Váradi Antal látta el előszóval. Az ily bemutatás nem kritika, hanem nekrológ forma, mely éles világításba helyezi a jó tulajdonságokat, a hibákra ellenben fényt borít. Váradi a bírálatot költői hasonlatba burkolja: *«Jár, jár fel s alá — mondja Erdélyi Béláról — azon a Jákob-létrán, mely a kővön álmódok lelkét a menny felé vezet, hol lejjebb, hol feljebb ragadja meg egyik-egyik fokát, s habár a mennyt magát el nem éri, de a föld poráig sem száll le soha»*. Ez prózára fordítva annyit tesz, hogy Erdélyi Béla komoly törekvést író, kit jó ízlése, irodalmi műveltsége megvált attól, hogy gyöngye dolgokat írjon; de viszont nem az az igazi, erős költői tehetség, mely maradandót tud alkotni. A kötetből mi is ezt a benyomást merítettük. Csinos, ügyes, hangzatos költeményeket ír, de lelkünk nem tudja mélyen megindítani, képzeletünket felgyújtani. A kötet tartalma változatos. Vannak benne kisebb-nagyobb alkalmakra írt költemények. Mindjárt elején egy ily alkalmi költemény, az ezredévi kiállítás megnyitására írt *«Fohász»*. Nem hiányzanak ebből a szép strófák, s a meleg hazafias érzés, de az egész, bár hymnusz akar lenni, még sem tud fölemelkedni. A túlzás sem válik előnyére. Való igaz, hogy nincs széles e hazában magyar ember, a ki igazi szeretettel ne zárná szívébe királyunkat; de mégis midőn Erdélyi Béla azt mondja:

«Egyetlen szentem: Apostoli Királyom!
Emeld fölénk áldáshozó kezed!»

többet mond, mint kellene. Hát Árpádot, Szent Istvánt, Szent Lászlót s annyi szent és nagy nevét a magyar történelemnek megtagadja? Az őszinte tisztelet királyunk iránt s történeti nagyjainkunk igazi kultusza, egybe forrva él a magyar ember szívében. A kötetben sok a könnyed életképi rajz, romantikus szerelmi költemény, heinei románca, stb. Az előadás általában könnyed, a nyelv választékos, a külső forma pedig talán a kellénél is jobb. Nem akarnánk félreértetni. Teljes mértékben méltányoljuk a vers lejtésének rythmikus zenéjét s a rímek fülsiklandó kedves csengését; de mégis előbbre tesszük a kifejezések erőjét, plasztikáját. Erdélyi Bélánál ellenben a rím a fő, a kifejezés mellékes s a jó rímeket olykor hajánál fogva rángatja elő, pl.:

«Mézert rabolni jött e had,
Napfénybe játsza szárnya;
És jött utánok vakmerőn
Egy egész méhkaszárnya».

A keresztrímeket ép ilyen túlhajtott virtuozitással kezeli:

«Ritkán virradva bús napokra, —
Ha könny is öntöznél talán,
A boldogságnak rózsá bokra
Viruljon házatok falán».

Ez a házfalon viruló rózsá-bokor kissé képtelen kép; inkább elengednők a pompás rímeket. De e kifogásaink daczára is készségesen elismerjük, hogy a kötet érdekes gyűjtemény, mely méltó az elovásásra. Mutatványul álljon itt a kötetnek utolsó — s szerintünk legszebb — darabja.

Sejteleim.

Szívemben minden érzélem,
Agyamban minden eszme
Kihűl majd egykoron velem —
Eltűnik nyoma-veszve.

És elfelejtenek hamar.
Gyorsan rohan e század.
Mindem emléken rozsdá mar,
Hűd alá a házad.

Hol fölvirágozott sok dalom,
Kis könyvem lapja szét hull,
Mint falevél, domboldalon
Ha zúgó, ősi szél dúl.

S hogy egyet fordúl a világ,
Mi megmaradt a télen, —
Taposva jár a nagy világ
A tavalyi levelem.

Magyar hadtörténelmi emlékek az ezredévi országos kiállításon. E czímmel közel ezer lapra terjedő kilencszáz ábrával és képpel ellátott vaskos kötet jelent meg. A nagy terjedelmű munkát a hadtörténeti csoportbizottság megbízásából *Szendrey János* előadó állította össze. A szerző munkájában a hadtörténeti csoport tervezetét követi, külön-külön részben tárgyalva és ismertetve a honfoglalás és vezérek korától, az Árpád-házi királyok, az Anjou és a vegyes házbéli királyok korától a török hódoltság, Rákóczy Ferencz, Mária Terézia és az insurrekció, a függetlenségi harcok és az alkotmányosság visszaállítása korától fennmaradt és kiállított hadtörténeti emlékeket. A munka előszavában ismerteti a szerző azt a tevékenységet, melyet a csoportbizottság a történeti kiállítás szervezésében kifejtett. Két évi buzgó munkálkodás eredménye az. A jelen munka szerzője mint a bizottság egyik előadója átkutatta Ausztria, Olaszország, Németország és Konstantinápoly figyelemreméltó fegyvergyűjteményeit, már néhány évvel előbb összeírva Franciaországnak és Belgiumnak hazánk történetét érintő emlékeit. A munkában két nagy gyűjteményt találunk leírva minden egyes darabjában; az egyik Esterházy Pál herczeg gyűjteménye, a mely egy XVII. századbeli magyar főúri várnak, a fraknóinak, folszereléséről nyújt teljes képet, a másik Baththyány-Strattmann Ödön herczegnek a körmeneti kastélyban elhelyezett gyűjteménye, mely viszont egy magyar XVII. századbeli hadvezérnek török hadizsákmányát és gazdag fegyverkamráját mutatja. A nagyszerű munkát a kereskedelmi miniszternek mint a kiállítás országos bizottsága elnökének kiadásában jelent meg, a Franklin-nyomda által díszesen kiállítva. Ára 6 frt.

A Szilárd Testek Statikája. Írta dr. *Petersen* Gyula, a kopenhágai műegyetemen a matematika tanára, a dán királyi tudományos akadémia tagja, fordította *Halász Ernő*. A statikának ez az első kézikönyve, mely magyar nyelven napvilágot lát. A nagyhirű dán tanár e munkája különösen az előadás tömörsége, világossága s fejtetéseinek eredetisége által tűnik ki más hasonló tárgyú munkák felett. A fordító a jeles szakmunka sikerült átültetése által jó szolgálatot tett a műegyetemi hallgatóknak, kik eddig e tantárgyra nézve idegen nyelvi munkákra voltak utalva. A Franklin-nyomda által szépen kiállított könyv ára 1 forint 50 kr.

Az operaszínház az épen színházi időnyek nem valami nagyon kedvező ezredéves nyár végén egy kis eredeti ujdonsággal állt elő. E hó 13-ikán került színre a *«Corvin Mátyás»* egyfelvonásos népies opera. Szövegét írta *Grosz Károly*, alapul véve *Vörösmartyi Mihály «Szép Ilonka»* című költeményét, melyben a költő szépen megírta, hogyan szeret bele

a szép Ilonka egy ismeretlen vadászba, a ki nem más, mint Mátyás király. Grosz Károly operaszövege azonban nyers, és száraz. Zenét *Auer Károly* írt hozzá, a ki gr. Esterházy Miklós tatai kis színházának karmestere: Frotzler Károly. A nem valami szerencsés szöveg nem lelkesítette-e a zeneszerzőt, vagy más egyéb az oka, hogy a zene közönséges maradt, a közönség elég közömbösen vette. A zeneszerző az izlés korlátai közt maradt a sok reminiscenzia közepette is, melyek egész dalműsorozatot elevenítenek föl. Az operai zsongében egy magyar tánc, Ilonka első dala, Mátyás és Ilonka kettőse tetszettek legjobban. A kiállítás fényes volt, az előadás jó. Mátyást *Beck, Ilonkát Pevny Irén* énekeltek, ezenkívül *Váradi, Kertész* és *Mihályi* vettek részt az előadásban.

KÖZINTÉZETEK ÉS EGYLETEK.

A képzőművészeti társulat választmánya e hó 11-ikén gr. *Andrássy Tivadar* elnöklete alatt ülést tartott. Szóba került, hogy a műcsarnok ezredéves kiállításából a kormány még nem választotta ki a műveket, melyek megvásárlására az országgyűlés 200,000 forintot szavazott meg.

Szmrecsányi Miklós miniszteri osztálytanácsos, a ki szintén tagja a választmánynak, előadta, hogy a javaslat tételére hivatott forum, az országos képzőművészeti tanács, már júliusban megtette a javaslatát a miniszternek. A miniszter a vásárlások ügyét ezuttal rendkívül fontosnak tartotta és szükségesnek látta, hogy a tanács javaslata a döntés előtt még egyszer megfontolás tárgyává tétessék, olyan időben, a mikor a tanács művésztagjai lehetőleg teljes számban Budapestben vannak. A tanács már a legközelebb megtartja döntő ülést, mely után azonnal kezdődnek a kormány vásárlásai. Megemlíttük itt azt is, hogy a képzőművészeti társulat a közgyűlése által vásárlási czélokra megszavazott 15,000 forint szintén a napokban kezdi vásárlásait, még pedig, minthogy a vásárlandó műtárgyak vidéki muzeumok gyarapítására vannak szánva, a vallás- és közoktatásügyi miniszter ki-küldendő szakemberének jelenlétében. Az igazgatóság jelentette, hogy az új műcsarnokban berendezett tárlatot május 4-től szept. 10-ig összesen körülbelül 80,000 ember látogatta.

A Petőfi-társaság a nyári szünetek után szept. 13-ikán tartotta első felolvasó ülést. *Bartók Lajos* elnököl az ülésen s ő volt egyuttal az első felolvasó. *«János király»* című történeti drámájának második felolvasásából olvasott föl néhány jelenetet, a melyeknek tárgya a Zápolya János és Ferdinánd királyok közötti kötéendő nagyváradi béke előzetes esel-szövényei. Ezután *Szana Tamás* egy nagyobb dolgozatról, *Izsó Miklós* életrajzáról, olvasott föl részleteket. A terjedelmes mű ez év őszén jelenik meg, illusztrálva. *Pap Zoltán: «Új tavasz»* című költemény-ciklusból mutatott be három darabot. *Erdődy Sándor* is egy költemény-sorozatból, a kurucz dalokból olvasott föl vagy tizenötöt. Vannak közöttük szerelmi dalok, a németet és a labanczot ócsárló nóták és bordalok. A közönség tapsokkal fogadta a felolvasásokat.

A VASÁRNAPI UJSÁG és POLITIKAI UJDONSÁGOK

1896. évi folyamata.

A *«Vasárnapi Ujság»*, a legrégebbi magyar szépirodalmi és ismeretterjesztő képes lap, *újabbban hetenként egy félivel bővítve, «A Vasárnapi Ujság regénytára»* című állandó szépirodalmi melléklettel jelenik meg, mely, mint a fölpar, szintén művészi képeket val díszítve.

A *«Vasárnapi Ujság»* a női munkára és divatra vonatkozó képeket és czikkeket is ad, s félevenként művészi becsú és képmellékletet, összesen több mint ezer képet évenként.

Az ezredévi ünnepélyekről és kiállításról a *«Vasárnapi Ujság»* már eddig több mint kétszáz eredeti képet közölt, s még folyvást közöl leíró ismertetéseket és művészileg kiváló rajzokat.

A *«Vasárnapi Ujság»* társalapja, a most már 42-ik évfolyamában lévő *«Politikai Ujdonságok»*, melyet mint az események hű és részrehajlatlan előadóját, valódi házagópótlónak ismert el a magyar olvasó közönség, a hét eseményeit kellő magyarázattal ellátott gondos, tömör összeállításban tárja az olvasó elé, úgy, hogy a közönség egyuttal találja benne mindazt, a mi a napilapokban elszórtan jelen meg,

Mahamed ben Szuei, a most elhunyt szanahári szultán.

MUTATVÁNYKÉP A «POLITIKAI UJDONSÁGOK»-BÓL.

s így e lap, kivált vidéken, hol a postajárás a napi értesülést különben is megnehezíti, a napilapokat is sok tekintetben pótolja. A *«Politikai Ujdonságok»* állandó ingyen melléklete a *«Magyar Gazda»* című gazdasági és kertészeti képes lap.

A *«Politikai Ujdonságok»* újabbban mint képes ujság jelenik meg, s minden száma a napi eseményekre vonatkozó több képet közöl.

ELŐFIZETÉSI FÖLTÉTELEINK.

	egész évre	fél évre	negyedévre
A Vasárnapi Ujság	8 frt. — kr.	4 frt. — kr.	2 frt. — kr.
A Világkrónikával együtt	9. 60. —	4. 80. —	2. 40. —
A Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok	12. —	6. —	3. —
A Világkrónikával együtt	13. 60. —	6. 80. —	3. 40. —
Csupán a Politikai Ujdonságok	5. —	2. 50. —	1. 25. —
A Világkrónikával együtt	6. 60. —	3. 30. —	1. 65. —

Az előfizetés bármelyik hónap elsőjénél kezdve eszközölhető.

Az előfizetések a *«Vasárnapi Ujság»* és *«Politikai Ujdonságok»* kiadó-hivatalába, Budapest, Egyetem-utca 4. küldendők.

MI UJSÁG?

Hadgyakorlatok. A galicizai hadgyakorlatokról a király visszatért Bécsbe. E hó 20-án már *Csak-tornyán* lesz, és gr. *Festetics* zalaujvári kastélyába száll. Ő felsége kizárólag a hadgyakorlatok végett megy Csáktornyára, s így a magyar kormány tagjai közül csakis b. *Fejérváry* honvédelmi miniszter jelenik meg, ő is azért, mert a gyakorlatokon honvédségi csapatok is részt vesznek.

Jókai Mór a kispesti Rudolf-fogadalmi templom javára száz frtot adott. A mellékelt levélben pedig az építendő templom javára szerkesztendő emlékalbumról is megemlékezvén, ezt írja:

«Nagyon szeretném, ha önköl fölvennék az albumba az én akadémiai értekezésemet Rudolf királyi herczegről, melyet az akadémia megbízásából tartottam s melyre ő felsége nekem azt mondta: «Igen köszönöm, hogy olyan szíven megvédtem bennünket». Ennél jobban én nem tudnék írni, s ez valóban beillenék az önköl albumába.»

Orosz tudományos expedíció Magyarországon. A rigai archeológiai kongresszus, melyen a berlini *Virchow* tanár is részt vett, többek közt egy Magyarországot is közelről érdeklő határozatot hozott. A kongresszus egyik tagja ugyanis indítványozta, hogy tudományos expedíció küldessék Magyarországra, hogy az ott letelepedett oroszok, különösen pedig ruthének multjára vonatkozó adatokat bitelesen megállapítsák. Az indítványozó az

zal érvelt, hogy a magyar tudósoknak e tárgyban közölt adatai nem megbízhatók, azonkívül a legérdekesebb adatok még nyilvánosságra nem is kerültek. A kongresszus reményli, hogy a tudományos expedíció ép oly előzékenységgel találkozik Magyarországon, mint gr. *Zichy Jenő* kutatásai a Kaukázusban. De az indítványozó, ha előzékenységre számít, tartózkodóbb lehetett volna a magyar tudósok iránt, kiknek adatait megbízhatatlannak mondta.

Opera a kiállításon. A kiállítás már vége felé közeledik, de daczára ennek, nemcsak hogy nem vesztit érdekességéből, hanem azon igyekeznek az intőző körök, hogy értékesebbé tegyék. Néhány héttel ezelőtt olvastuk, hogy a *nürnbergi* kiállításnak milyen vonzerjét képezi, hogy ott a müncheni operaház előadásai hallhatók, e hó 15-étől a mi kiállításunk látogatói is megszerezhetik maguknak azt az élvezetet, hogy a kiállítás területén meghallgassák 3 kilométernyi távolságból a magyar kir. operaházban színre kerülő előadásokat. Báró *Nopcsa Elek* kormánybiztos tudvalevőleg engedélyt adott a Telefon Hirmondónak, hogy a m. kir. opera és saját központja közt összeköttetést létesítsen és az operaház előadásait előfizetőinek továbbítsa. A *Telefon Hirmondó* f. hó 15-én kezdte meg az operaházi előadások kísérletképpen való átvitelét és ugyanazon naptól fogva a nagy iparcsarnok északi kapuja mellett levő *Telefon Hirmondó* pavillonban is hallhatók első műintézetünk előadásai. Megjegyzendő, hogy míg a nürnbergi kiállításon csak 15 ember hallgathatja meg a müncheni operát, a mi kiállításunkon egyszerre százánál több ember élvezheti az *Andrássy-úti* múzsa-templom előadásait.

Új színház a fővárosban. A Magyar Színház részvénytársulata a múlt héten ülést tartott, s az igazgatóság is megalakult. Az új színház az Erzsébetvárosban épül. A részvénytársaság elnöke *Evva Lajos* lett, a népszínház mostani bérloje, alelnöke pedig *Tomesányi László*. Művezető-igazgató *Relle Iván*, a népszínház éveken át volt titkára lesz. A színház építését iránt *Lang Adolf* építészszel, a pécsi színház tervezőjevel tárgyalnak, ki már el is készítette a leendő színház tervét, melyet a jövő év októberében szándékoznak megnyitni.

Egy híres versenyelő. A sportvilágban ismeretes *Matschless*-szövetség (*Péchy Andor* és *Wahrmann Rikárd*) feloszlott, s istállóját árverés alá bocsátotta. A híres *Tokio* paripát százezer forintot *Péchy Andor* vette meg.

A *«Vasárnapi Ujság»* vidéki előfizetői kedvezményképen Budapest pontos utmutatóját *díjlanul* kaphatják, ha a bekötési és belföldi költségek fedeztetére kötött példánynál 25 krt, fűzött példánynál pedig 20 krt küldenek be kiadói hivatalunkhoz. Éme könyv a millenium alkalmából készült, s mintegy 200 oldal terjedelemben 40-nél több képet, Budapest térképét, a kiállítás ténrajzát valamint 10 árbb kedvezmény-jegyet tartalmaz, mely utóbbiak a könyv tulajdonosának a kiállítás tartama alatt 4—35% engedményeket biztosítanak. Utáigazító tartalmánál fogva ezen könyv a székesfővárosba felranduló idegennek igen használható zsebkönyv.

HALÁLOZÁSOK.

CSEMELYI SÁNDOR, a magyar jelzőalobank gazdasági előadója meghalt Budapesten, 63 éves korában. Az ötvenes években és a hatvanas években az akkori szépirodalmi lapok, valamint a *«Vasárnapi Ujság»* is sok lyrai költeményt közölték tőle. Ötálló köteteket is adott ki: *«Hegyháti dalok»* (1857), *«Lyrai költemények»* (1858), *Csemelyi Sándor újabb versei* (1858) czímen. Ezekben sok érzés és vidám hang uralkodik. Később, mikor hg. *Baththyány Fülöp* uradalának tisztviselője lett, már kevesebbet foglalkozott az irodalommal, s élete további folyamán el is szakadt annak művelésétől. Családja Olaszországból eredt; eredetileg De Rivo volt neve. Erdén született 1834-ben.

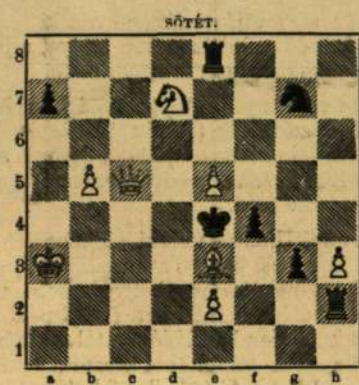
Elhunytak még a közelebbi napokban: *PAUNYI Andor* ráczkevei esperes-plebános, ki mint honvéd végig küzdötte az 1848—49-iki harcokat, negyvenegy évi lelkipásztorkodása alatt pedig mint lelkes hazafi és emberbarátot szerettek valláskülönbőség nélkül. — *BUNYI István*, az egy jogigazság nyug. tanára, a kereskedelmi és iparhitelintézet elnöke, volt 48-as főhadnagy, a társas életben is kedvelt férfiú, 67 éves korában, Egerben. — *MRAZOVICS MÁRTIUS*, horvát politikus, a független nemzeti párt (Obzor-párt) egyik volt vezére, 72 éves korában, Zágrábban. — *Nagybessenyei BESSENTEY László*, Zemplén vármegye főszolgabírája, S.-A.-Ujhejen. — *FARKAS MIKSA*, ki Petőfi költeményeiből egy jókora kötetet fordított német nyelvre, Temesvárt, hol hanyatott életének önkézüleg vetett végét. — *ROSENBAUM ISTVÁN*, Budapest belvárosának sok évig esküdtje. — *Bessenyei PÁL* József, erdélyi-egy-

házmegyeyi lelkész, Nagy-Enyeden, 38 éves korában. — SEMETKE GÉZA, aljárásbíró, 43 éves, Budapest. — RUMY JÓZSEF, nyug. kir. sőtárnok, 65 éves korában, Egyek. — ZELENA JÁNOS, állami tanítóképző intézet gyakorlatiskolái tanító, 51 éves, Losonczon. — Telegi Róth Károly, gyógyszerész, birtokos, a déli ref. egyházmegye algonidoka, megyebizottsági tag, köztisztviselőként élt férfit, kit kiterjedt család és rokonság gyászol, 38 éves korában, Deesen. — KÖNCS ISTVÁN, a hevesmegyei Tisza-Eörs község 23 éven át volt jegyzője, 69 éves. — SZÁLL GÖDÖR, országos fegyintézet tanító, 45 éves korában, Lipótváron. — PÉNTÉK GÁSPAR, pénzügyi segédtitkár, 53 éves korában, Budapest. — GREFFNER JÁNOS, okleveles gyógyszerész, Kaposváron, 27 éves korában. — SCHWARTZ ARTHUR, tart. főhadnagy, adótitkár, Késmárkon, 40 éves korában.

Öz. báró Pongrácz Lajosné, született Zboinsky Mária, a fővárosban 63 éves korában. Az elhunyt főrangú urnót nagy rokonság gyászolja. — Öz. ZILAH ELŐTŐ JÓZSEFNÉ, szül. Várdi Csukath Karolina, 92 éves korában, özvegye 51-ik évében, Magyar-Régenben s igen nagy család gyászolja, dédunokái száma tizenkilenc. — Öz. MATTYASOVSKYNÉ, szül. Prokopovics Mária, Ó-Lublon, 68 esztendő korában. — Id. SALKOVICS KÁROLYNÉ, szül. Döme Agnes, 65 éves, Budapest. — LÜLEY JÁNOSNÉ, szül. Bresztynsky Gizella, 37 éves, Óslányban. — HAUGG LÁSZLÓNÉ, szül. Forszter Anna, Haugg Lajos majtényi plébános édes anyja, élete 76-ik évében, Nagy-Majtényban. — FÜLÖP GYULÁNÉ, szül. Hertelendy Ida, 33 éves, Budapest. — Szívós Lajosné, szül. Enyedi Olga, a karánsebesi uti polgármesternek, jelenleg a Dunagőzhajózási társulat felügyelőjének neje, Enyedi Lukács, az agrár-bank igazgatójának leánya, élete legszebb korában Budapest, önkéntesül vetvén véget életének abbéli kétségbeesésében, hogy férje súlyos beteg, s az orvosok ezt közölték is vele. A beteg férj előtt pedig most neje halálát titkolják.

SAKKJÁTÉK.

1970. számú feladvány. Bayersdorfer A-től.

Világos indul a negyedik lépésre matot mond.

Az 1959. sz. feladvány megnevezése Würzburg O-tól.

Világos.	Sötét.	Világos.	a.	Sötét.
1. Ha3-c4	Bb2-b1 (a)	1.		d4-d3 (b)
2. Vag-a2	b3-a2	2.	Va8-h8	t. sz.
3. Hb4-c2 mat.		3.	Vh8-b2 mat.	

Az 1960 sz. feladv. megnevezése Koltz és Kockelkornól.

Világos.	Sötét.	Világos.	a.	Sötét.
1. Vg3-b3	Fd1-b3	1.		Fd1-c2
2. Hc3-e4	t. sz.	2.	Hc3-a4	Fc2-b3
3. Hf4-c3 mat.		3.	Ha1-c3 mat.	

Helyesen fejtették meg: Budapest: K. J. és F. H. — Andorfi S. — Kovács J. — Elischer Boldizsár. — Sárospatakon: Gerecs Károly. — Csomonyán: Németh Péter. — Vaskapun: Dr. Balassa Zoltán. — A pesti sakk-kör.

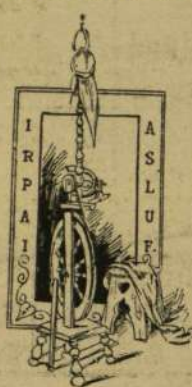
Szerkesztői mondanivalók.

Szűlfőhazam. Boldogság. Buzdító. Tavasz van. Van mindenikben melegség, közvetlenség, de kisebb-nagyobb hibák is merülnek föl valamennyiben; részint formai fogyatkozások, részint hibás kifejezések, részint rossz hasonlatok. Ez utóbbiakból legyen elég egy példát idéznünk. A szűlfőhazam első versszakában azt mondja, hogy a Tisza folyos hajzáj megörökíti az arany nap sugarát, mint megtörő kintől a zaklatott kebel. Annyi erővel mint a nap sugarát a kintől zaklatott kebelről, a világon mindent mindennel össze lehet hasonlítani, de a kintől hasonlatok ezéje nem az, hogy egymástól merőben idegen dolgokat egymás mellé állítsunk. A Boldogság címűt a „Képes Néplap”-ban közölhetjük.

Köszeg. Legközelebbi számunkban adhatjuk. — Köszeg. A nő. Volna gondolat mindkettőben; a kidolgozás azonban nagyon kezdetleges. — Legszébb virág. Kérem. Mirt is van? Borult az ég. Van bizonyos mesterkéletlen természetesség mindannyiban, mely a mai csínait világban kellemesen lopi meg az olvasót, de a magasabb irodalmi mértéket, melyet lapunk alkalmazni szeret, még nem érik el.

Egy kis tanulmányról a nagy költőink olvasgatásával azonban szerző kíváncsi lehet a tehetségét. — Régi emlék. Közlebbi számunkban sőt kerítünk rá. — Nem közölhetők: Gondolatok repül. Margitnak. Daczára, hogy szerző eljáratlan igyekszik a népdalok formáját és fordulatát, nem nyújt egyebet ament járó prózánál. — Jólindához. Az vagy te. Uzenet. Teli vannak dagályllyal és álphozzával. Pedig a költeményekben a legértékesebb tulajdonság: a természetes, egyszerűség, igazság.

KÉPTALÁNY.

Heti naptár, szeptember hó.

Nap	Kath. prot. naptár	Görög keleti naptár
20 Vasárnap	D. 17. Euszták	S F. 17. Kisassz'
21 Hétfő	Máté ap.	9 Joakim, An.
22 Kedd	Móricz	10 Menodóra
23 Szerda	Tekla	11 Theodóra
24 Csütörtök	Gellért	12 Autonóm
25 Péntek	Kleofás	13 Soma ezred.
26 Szombat	Czip. és Juszt.	14 Szt. felmag.

Hold változás. Utolsó negyed: 30-án regg. 3 ó. 15 pcor.

Feladás szerkesztő: Nagy Miklós.
(L. Egyetem-tér 6. szám.)

Foulard-selymet 60 krtól 3 forint 35 krig méterenkint — japáni, kínai, stb. a legújabb mintázattal és színekben, u. m. fekete, fehér és színes Henneberg-selymet 35 krtól 14 ft 65 krig méterenkint sima, csikos, kockázott mintázottakat, damasztot stb. (mintegy 240 különböző minőségben és 2000 szín és mintázattal) a megrendelt áru postabér- és vámentesen a házhoz szállítva és mintákat postafordultával küld: Henneberg G. (cs. k. adv. szállító) selyemgyára Zürichben. Svájcba címzett levelekre 10 kros, levelező-lapokra 5 kros bélyeg ráasztandó. Magyar nyelven irt megrendelések pontosan elintéztetnek. 6571

„EGYETERTÉS” POLITIKAI NAPILAP.

Csávolcsky Lajos, 1896. Kossuth Ferenc, felelős szerkesztő. XXX. évfolyam

Az Egyetértés nem dolgozik a hatásvadászat olcsó eszközeivel, hogy magának egyszerre, tömegesen csakhamar újra elmaradott, új előzetéseket szerezzen. Hanem mindenkor kellő szívnálállal áll a közlemények, gyors, pontos és minden tekintetben megbízható tudósításai által iparkodik régi, jó hírnevét használni legelőször aznap napilapja állandóan fenntartani, hogy az uton ne csak régi előzetéseit kaphassák állandóan magához, hanem közönségét új hódítások által évről-évre maradtandóan meg is iszaport.

Hogy ezt a célt elérjük, erre nézve legnagyobb támaszunk a lap nagy terjedelme. Az Egyetértés egyetlen egy oldalon majdnem annyi betűt képes közölni, mint a kisebb lapok három egész oldalán s így az Egyetértés egy rendes 8 oldalas lapja annyi közleményt tartalmaz, mintha a kisebb lapok 24 oldalán jelennek meg, a mi azonban csak ünnepnapokon történik. Ilyenkor az Egyetértés 12-20, illetőleg kisebb alkalmakkor 36-60 oldalnyi terjedelmű. Csekk a lap ily nagy méretei teszik lehetővé, hogy az Egyetértés mindenről oly bő és részletes tudósításokat közöljön, a melyeket egy más lap sem nyújthat közönségének. Így általánosan ismeretes, hogy az Egyetértés országgyűlési tudósításai nemben a legteljesebbek, nemcsak a tudósítások kimerítő volta folytán, hanem annál a tárgyilagosságnál és részrehajlásmentességénél fogva is, mely a tudósításokat minden pártzsinatától elvonja, és a legbiztosabb teszi. Egy másik nagy erőssége a lapnak rendkívül bő tárcza- és regényrovata. Az Egyetértés állandóan két kitűnő regényt közöl egyszerre, részint eredetit, részint a modern világírodalom remekeiből válogatva elsőrangú műfordítók fordításában. Az egy év alatt közölt regények 400-500 nyomtatott ívre, vagyis 40-50 rendes regény-kötetnek felelnek. Ugy 40-50 kötet regény bolti ára legalább ugyanannyi forint. Ha most még kiegészítjük a lapot az Egyetértésnek mindenkor közölni kívánt költészetével és egyéb politikai közleményekkel, bő hírvirágokkal, eredeti táviratokat az ország és a világ minden részében levő saját levelezőközpont, továbbá a vasárnapi kiadásban s egy-egy szaklapot pótló „Irodalom”, „Tanügy” és „Művészet” című országos hírt rovatokat a végül az Egyetértés legjobban informált közgazdasági, ipar és mezőgazdasági rovatát és megbízható társadalmi tudósításait, bátran mondhatjuk, hogy az Egyetértés a hazai sajtónak egyetlen organuma, mely az intelligencia köztársaság minden osztályának igényeit a legteljesebb mértékben kielégíteni képes. Mindezen előnyök dacára az Egyetértés előfizetési ára a legmérsékeltőbb:

Egész évre	20 ft
Fél évre	10
Negyed évre	5
Egy hóra	1
Előfizetések legelőszörben postautalványon az Egyetértés kiadóhivatalához Budapest, papnövelde-utca 8. intézendők.	30

A főváros legszebb látványosságai A Magyarok Bejövetele Feszty körkép Városligetben Andrássy-ut végén.

Látható
reggel 6-tól este 10 óráig,
az esti órákban
villany-világításnál.
Belépő díj:
Reggel 6-tól délelőtt
9 óráig 30 kr., gyermekjegy 20 kr. — Délelőtt
9-től este 10 óráig 50 kr., gyermekjegy 20 kr.

Legjobb és leghíresebb
pipere hölgy: a
La
VELOUTINE
Különleges Rizpor
BISMUTAL VEGYITVE
CH. FAY, ILLATSZERÉSZ,
PARIS — 9, rue de la Paix, 9 — PARIS.

Loárverés!

Folyó év szeptember hó 29. 30 és október hó 1-én alulírott katonai hatóság által Budapest, az Új-épület lakatya nagy udvarában körülbelül 200 darab kisorolt ló fog azonnali készpénz fizetés mellett árverés útján eladatni.

Az árverés mindenkor reggeli 1/2 óráig veendő kezdetű.

A III. rendfokozat és a vételár magassága után lerovandó bélyegilletéket a vásárló a vásárlási összeg lefizetése mellett tartozik fedezni.

A cs. és kir. 4. számú vonat osztály parancsnoksága.
(Utánnymás nem díjaztatik.)

Leggyorsabb segély

székrekedés, étvágytalanság, gyomor-, főfájás és az ebből eredő bajok, valamint fulgúgás ellen a
ZENKE ZOLTÁN

„BARÁT ITAL”

nővényeszer készítménye. Használati könyvvel együtt kapható 40 és 80 kros üvegekben
Budapest: Richter József II. ker., Iskola-utca 22. sz. Hilscher Rezső IX. ker. soroksári-utca 39. sz. fűszerkereskedésben továbbá a főváros minden nagyobb üzletében és a vidéken, valamint a készítőnél utánvét mellett H.-M.-Vásárhelyen, Árpád-utca 12. szám. Használati könyv ingyen és bérmentve küldetik.

Plasticon, Andrássy-ut 69.

Igen tisztelt asszonyom!

Mélyen tisztelt uram!

Kötelességünket teljesítjük, ha tisztelettel értesítjük, hogy a régi műcsarnok palotájában, Andrássy-ut 69. szám, a hol a „PLASTICON” vállalat mutatja be az ő művészies látványosságait, megnyitották a

KALIFA tündérkertjét.

Az ezeregy éj csudás regéi írják le a költői művészetek ezt az alkotását. A szemnek káprázatos látványossága ez a kert. Pazarul ékesítve keleti növényekkel, illatos virágokkal.

A Kalifa tündérkertjét és a „PLASTICON”-t

nézz meg mindenki!

Budapest. 1896. évi május hó.

„PLASTICON”, a műcsarnok régi palotája, Andrássy-ut 69.

BUDAPESTI CZÉGEK.

ŐS BUDAVÁRA

a főváros legelőkelőbb látványos mulatóhelye (a kiállításai kapcsolatban május 1-én megnyit. — Nyitva délelőtt 10 órától reggelig.

Bérletjegyek az évadra 6 frt.
Kaphatók: Ős Budavárában (állatkert). Előjegyezhető: „Millenium” utazási vállalatnál (Gizella-tér 4.), valamint a Telefon-Hirmondó városi irodájában (Andrássy-ut 30.).

Levélbélyeg-kereskedés

PRÜCKLER J. C.
Budapest, IV., Régi posta-ut. 5.
Alapított 1876.

Veszek! Eladok! Cserélek!

Elite kávéház

a budapesti karambol kör helyiségeivel
VII., Kerepesi-ut 20.

A főváros legnagyobb kávéháza. Az ország legjobb 12 billiárdjával. Hideg buffet. Tisztán kezelt italok. Pontos kiszolgálás. Az ország bel- és külföldi hírlapj. k. 50 Telefon-Hirmondó! Estéknél cigányzene. Kifűző ventiláció.

Az Elite kávéház

tejszarnoka
a kiállítás területén. A villamos vasút megállóhelye. (Hőfűtő pavillon, jégesapokkal, a Ganz és malomipar pavilonok előtt.) A kiállítás látogatónak kedvez találkozási helye.

Hideg ételek és pompás italok rendes városi árak mellett.

Pokol kávéház

a híres Dante pokol-körkép területén levő kertben. A főváros legkedvesebb és legkellemesebb üdülő helye. Nap és eső ellen védő markisokkal. Előfák és bokrok között lévő árnyas lugasokkal. — Rendes városi árak!

Pilseni sörcsarnok

Ős-Budavárában.

A kiállításból átvitt híd lábánál. Cigányzene, katonazené és külön színpaddal.

Elvitt mindenből a legjobbat nyújtani mérsékelt árakon.

HEINDL FERENCZ és ADORJÁN GYULA
tulajdonosok.

A SZÉPSÉG ÁPOLÁSÁHOZ.

Eddig el nem ért
HATÁS.

KIELHAUSER H.
folyékony

Glycerin-Crème

ártalmatlan anyagokból készült sikertűl vegyület, mely nemcsak a bőrt finomítja, hanem tényleg az ifjú füdeséget eleveníti és azt állandóan fenntartja. Legjobb övszer levő, szél és napfényt ellen elváltott napfoltot, szeplőt, májfoltot és minden más bőrtisztatlanságot.

Glycerin-Crème-Szappan

kiváló enyhe, bármilyen bőrt idez elő. A Glycerin-Crème használatánál ajánlható a

Párisi Hőlgypuder

a legártalmatlanabb puder, a bőrt szép fehér színre hoztatja és azt simán és szárazon tartja.

Hamított párisi hőlgypudert és Glycerin-Crémétől óvakodjanak; csak az valódi, melyen a címképen, valamint a círsón a mellékelt védjegy van.

Raktár minden gyógyszertárban és illatszer-üzletben.

Magyarországi főraktár: TÖRÖK JÓZSEF
gyógyszertára Budapest, Király-utca 12.

POCSAJYÉK.

Regény.
Irta
Fröhlichné Mórca Paula.

Ára fizetve 1 frt 50 kr.

VARADY MÁRTON

IV. kerület, Múzeum-körut 35. szám.

Szerez és elhelyez egy helyben mint vidékre:

Szakácsnő, szobaleány, mindenes leányok, dada, vasalónők, továbbá gazdaszonyok, kulesármók, társalgónők, árúsnők, szépségi német lányok, bonneok, gyermekkertésznők, urasági inas, portás, irodaszoja, lovas, köcsis, kertész és szakácsok stb., stb.

Kényelmes szobák

kaphatók naponta 1 forint 50 krajczártól feljebb a San Souci szállodában Budapest, Hajnal-utca 6. szám.

Adria szálló

I-ső rangú,
a főváros központjában, Kerepesi-ut 41. szám a népszínház közelében.

Tulajdonos RÉMI-ROBERT.

Metropole szálloda

VII., Kerepesi-ut 58.
Elsőrangú szálloda, kedvező helyen, kényelmes berendezve. Kifűző ételek és italok, figyelmes kiszolgálás mellett.

Elsőrangú szálloda

Erzsébet királynéhoz
Budapest, IV., Egyetem-utca 5.

Kényelmes egyes és családi szobák mérsékelt árban. Előjegyzések elfogadtnak. Bereczky J. szállodalajt.

Stefánia szálloda

VII., Múrányi-utca 53., közvetlen a kiállítás területé mellett.

70 szépen berendezett szobával. — Szobárák 24 órára 80 krtól feljebb, szűkség esetén kéri előjegyzéseket a szálloda igazgatójához küldeni.

Fapp Emil
szálloda-igazgató.

Páris szálloda

VI., Váci-körut 25.
Kényelmes 100 vendégszoba, elegáns kávéház és étterem, izlésesen berendezett Bachus-pince. Minden pályaudvarhoz kényelmes közlekedés, villamos-vasut megállóhely.

Előzetes kiszolgálás és mérsékelt árak.
Simon Pál
szálloda-tulajdonos.

Debreczen szálloda

közel a keleti (központi) pályaudvarhoz, kocsis felesleg. VII., Kerepesi-ut 88.

Szobák mérsékelt árban; tisztán kezelt italok, valamint jó magyar zamatos ételek kaphatók.

MATTONI-FÉLE GIESSHÜBLER

legújabb díjnyertes
SAVANYÚ-KÚT

FÖLDES KELEMEN gyógyszerértára,
Aradon, Deák Ferenc-utca 11. sz.

Főraktár BUDAPESTEN, Török József, Király-utca.

Páris 1889. Kitüntetve Brüsszel 1891.
Genf 1889. Magdeburg. Bécs 1891.
1893. Chicago. London 1893.

Egyetemes gyomorpor

Barolla P. F. W.-től Berlin SW., Friedrichstrasse 230, a franciaországi orvosi társulatok tagja. Orvosilag legjobban ajánlatik. Rendkívül sikeres, még idült gyomorbajoknál is.

Szállít próbára ingyen, csomóp a viteldij megtérítése mellett, berlini főraktárból.

Ausztria-Magyarország számára egy doboz frt 1.60

Raktár:

Budapest: Török József gyógyszer.

király-utca 12. szám.

Kényelmes szobák

kaphatók naponta 1 forint 50 krajczártól feljebb a San Souci szállodában Budapest, Hajnal-utca 6. szám.

Adria szálló

I-ső rangú,
a főváros központjában, Kerepesi-ut 41. szám a népszínház közelében.

Tulajdonos RÉMI-ROBERT.

Metropole szálloda

VII., Kerepesi-ut 58.
Elsőrangú szálloda, kedvező helyen, kényelmes berendezve. Kifűző ételek és italok, figyelmes kiszolgálás mellett.

Elsőrangú szálloda

Erzsébet királynéhoz
Budapest, IV., Egyetem-utca 5.

Kényelmes egyes és családi szobák mérsékelt árban. Előjegyzések elfogadtnak. Bereczky J. szállodalajt.

Stefánia szálloda

VII., Múrányi-utca 53., közvetlen a kiállítás területé mellett.

70 szépen berendezett szobával. — Szobárák 24 órára 80 krtól feljebb, szűkség esetén kéri előjegyzéseket a szálloda igazgatójához küldeni.

Fapp Emil
szálloda-igazgató.

Páris szálloda

VI., Váci-körut 25.
Kényelmes 100 vendégszoba, elegáns kávéház és étterem, izlésesen berendezett Bachus-pince. Minden pályaudvarhoz kényelmes közlekedés, villamos-vasut megállóhely.

Előzetes kiszolgálás és mérsékelt árak.
Simon Pál
szálloda-tulajdonos.

Debreczen szálloda

közel a keleti (központi) pályaudvarhoz, kocsis felesleg. VII., Kerepesi-ut 88.

Szobák mérsékelt árban; tisztán kezelt italok, valamint jó magyar zamatos ételek kaphatók.

MATTONI-FÉLE GIESSHÜBLER

legújabb díjnyertes
SAVANYÚ-KÚT

3928 sz.
I.

HIRDETMÉNY.

Az alább megnevezett állomásokon elhelyezett cs. és kir. közös hadseregbeli csapatok élelem-szükségleteinek bérlet útján való biztosítása iránt nyilvános tárgyalások tartatnak.

A tárgyalások tartatnak											
mely napon	mely állomáson és hivatalban	mely állomás számára	megye	mely csapat számára	mely időtartamra		körülbelüli napi szükséglet		körülbelüli évi folyó szükséglet	Bánatpénz	
					-tól	-ig	kenyér	zab		a következő ciklikre	
							à			zab	kenyér
							840	4200			
							grammal				
adag		mm.	forint								
Helyőrségi csapatok, intézetek, elszigeteltek számára:											
1896 október 5.	a budapesti élelmezési raktárnál	Szabadka	Bács-Bodrog	cs. és kir. közös-hadsereg	1897. január 1-től	1897. december 31-ig	455	63	970	440	310
		Zombor		cs. és kir. közös-hadsereg			389	8	120	375	40
1896 okt. 12.	a kecskeméti városi tanácsnál	Kecskemét	Pest-Pilis-Solt-Kis-Kun	cs. és kir. közös-hadsereg			813	428	6560	790	2100
1896 október 16.	a székesfehérvári élelmezési raktárnál	Székesfehérvár	Fehér	cs. és kir. közös-hadsereg			918	585	8970	890	2860
		Pécs	Baranya	cs. és kir. közös-hadsereg			1207	25	380	1170	125
		Kaposvár	Somogy	cs. és kir. közös-hadsereg			754	15	230	730	75

Különös határozványok.

Azon állomásokra nézve, melyeken a bérleti időtartam alatt, különösen a lovasságnál, az osztály- vagy ezred összpontosítás, lovas dandárgyakorlat, hadgyakorlat vegyes fegyvernemekkel, és pedig dandár ellen vagy hadosztály- vagy más katonai gyakorlat eszközöltetik, a bérletnyertes ha kívánatik, köteles a származó nagyobb szükségletet és az esetleg engedélyezett pótlékokat a szerződött árak mellett szállítani.

Székesfehérvár, Szolnok, Kaposvár, Pécs, Kecskemét, Zombor és Szabadka állomásokra nézve a vállalkozók kötelesek azon többletet, mely az 1897-ik évben beidézett szabadságosok és tartalékosok által származik, a bérleti árak mellett szállítani.

Valamennyi állomáson a kenyérnek készítése ott helyben eszközözlendő. A katonskenyér két 700 gr. adagos cipőpkban állítandó elő. A kétadagos cipőpknak térszámban 1500 grammot és kisütve 1400 grammot kell nyomnia.

A kérvényelések a szükségleti helyeken ötnaponként történnek. Zab, ha az a csapat érdekében áll, a cs. és kir. hadtest-hadbiztonság jóváhagyása mellett kivételesen 10 vagy 15 napra is kérvényelhetők.

A felvételezési helyiségek 1-9 km.-nél a laktanyától számítva, távolabb ne legyenek. Ha mindamellett ez távolabb volna, akkor a szállító köteles a felvételezendő cikliket a szükségleti helyekre a további díjazás nélkül fuvarozni.

A zabszállítás — a szállítandó zab megvizsgálása céljából — raktárában egy jó állapotban levő szelőstát tartson készen.

Ajánlatok ki nem irt ciklikre feltétlenül és azonnal visszautasítatnak, és ajánlatok a tárgyalás rákövetkező napjától kezdve 14 nappal rövidebb ímpignóval, nem vétetnek tekintetbe.

Ezenkívül a tárgyaló bizottság részéről mindazon ajánlatok nem vétetnek tekintetbe, melyekben egy és ugyanazon cikliknél, a kiirt biztosítási időtartamának egyes szakaira, különböző árajánlatok tételtek.

Katonai élelmező legénységnek és üzleti eszközöknek a szállítók részére való rendelkezésére bocsátása megengedve nincsen.

A terményeknek általános mozgóztatása esetén való kiszolgáltatására nézve, a szállítási feltételek fűzetének XXVII. pontjára különösen utaltatik.

A közös biztosítások eredményéről az ajánlattevők, az ajánlatuknak a cs. és kir. közös-hadseregnek vonatkozó részére nézve a hadsereg igazgatása által értesítetnek.

Azon esetben, ha valamelyik állomáson a szállító, vagy a vele érintkezésben álló személyzetnek loval között ragályos betegség ütne ki, a katonai igazgatásnak jogában állandó, a fenforogó ragályveszélyes állapotokról kiállított katonai állatorvosi bizonyítvány alapján, a lóállomáson — az igazolt szükség tartamára — a szükséghez képest esetleg más járványmentes állomásra való szállítás útján élelmezése iránt intézkedni; a nélkül, hogy a szállítónak valamely kártalanításra igénye származnék abból, hogy a lótap ezen időre nem tölte vétetett fel.

A zabnak Székesfehérvár állomásra való elnyerője köteles Székesfehérvárról egy összesen 2400 méterhosszú tártalékkészletet készen tartani; ezen tartalékkészletnek a bérleti időszak megkezdésének három hónapja után havonként egyharmadával a katonai igazgatásnak rendelkezésére kell állania, annál fogva az első három hó leteltével ezen készlet teljesen együtt legyen.

Általános határozványok.

1. A tárgyalások bizottságilag tartatnak meg, melyhez kizárólagosan írásbeli ajánlatok fogadtatnak el.

2. Az 50 kros bélyeggel ellátott ajánlatoknak, lepecsételt boríték alatt, az előirt bánatpénzsekkel együtt, az illető állomás szükségletének tárgyalására kitűzött napon, legkésőbb délelőtti 10 óráig kell a tárgyaló bizottsághoz beérkezniük, későbbben érkező, vagy távirati uton tett ajánlatok nem vétetnek tekintetbe.

Ha valamely ajánlatban a számokkal és betűkkel irt ár között eltérés mutatkozik, akkor a betűkkel irt ár fog helyesnek tekintetni.

3. Minden ajánlattevő, — a szerződési kötelezettségben már álló vállalkozók kivételével, — üzleti képességét s erre vagyonának elégséges voltát, a kereskedelmi és iparkamara által, ha pedig a kereskedelmi lajstromba bejegyzett cégje nem volna, az illetékes gazdasági egyület által kiállított bizonyítvánnyal igazolni tartozik.

Bizonyítványok, melyek a tárgyalás napjától számított két hónál korábbi kelettel bírnak, tekintetbe nem vétetnek.

Ezen bizonyítványokból a szállítási képesség terjedelmének ki kell tűnnie.

4. A tárgyalásokra nézve, a Budapest, Székesfehérvárról, 1896. évi szeptember hó 5-én kelt hivatalosan kiállított feltételek fűzetének határozatai mérvadók. Azok betekintetők a cs. és kir. 4. hadtest hadbiztonságánál, a budapesti és székesfehérvári cs. és kir. élelmezési raktáraknál, Kecskeméten a 13. huszár-ezred parancsnokságánál, naponta délelőtti 9 órától 12-ig.

Franklin-Társulat nyomdája, Budapest, (IV., Egyetem-utca 4. szám.)

A VASÁRNAPI UJSÁG REGÉNYTÁRA.

AZ ELTÜNT.

Regény egy kötetben.

Irtá SZÍVOS BÉLA.

(Folytatás.)

Nem volt azonban semmi veszedelem, csak valami elkésett kocsis ment keresztül az utcán. De a zsványok tanácsosabbnak látták már menni, csak épen a fiatal ugrott még vissza a szobába, felmarkolt egy csomó ott hagyott selymet, s úgy sietett vissza a többihez.

E közben még nagyobb csodálkozással vette észre a gazdasszony, hogy a fiatal rabló haja leomlott a darutollas kalap alól s majd egész a térdeig ért a vastag fekete fonadék.

— Asszony, suttogá magában, aszszony! Mindjárt gondoltam, mihelyt olyan nagyon nézegette azt a selymet!

A mint a zsványok eltávoztak, feloldozta az öreg pap a két megköztözött cselédet s elkezdtek tanakodni, hogy mi tevék legyenek már most.

Legelőbb is az erdész emelték fel, de bizony már abban nem volt élet. Két golyó találta szegényt a mellén, az egyik sebből még akkor is gyengén szivárgott ki fele a vér.

Fölfektették az ágyra s körül állva ott siratták mind a hárman. Legelőbb a gazdasszony tért magához.

— Jaj, jó uramat fel nem támasztjuk már, megölték, meggyilkolták a pokol tüzeire való gonoszok. De ne sirassuk most itt, tisztelendő úr, hanem tegyünk jelentést, adjunk hírt a komisszárosnak, hátha meg tudná fogni az átkozottakat!

A pap maga is helyén valónak látta e beszédet, csak azon aggodott, hogy vajjon csakugyan eltszultak-e a rablók, vagy pedig még most is ott leselkednek valahol a ház körül. A mindenes vállalkozott rá, hogy megnézi, azután siet a komisszárosnak jelentést tenni. Ovatosan végig ment a folyosón, kidugta nagy, borzas fejét a bedöntött ajtón, szénézett jobbra is, balra is, de nem látott, nem hallott semmit. Erre neki bátorodott, kilépett az udvarra, körül járta a házat, elment az ól felé is, de ott sem talált semmi gyanust. Tökéletes csend uralkodott közel, távol, mindenütt, csak a hegyoldali vágásból hallatszott olykor egy-egy kísérteties vonítás. Valami róka volt, bizonyára fázott a bundája, azért danolászott olyan keservesen s nyilván nyúl sem került vaesorára.

Erről hirtelen észbe villant a mindenesnek, hogy hát a kutyák! Hol vannak ezek? S hogy lehet az, hogy mikor a zsványok jöttek, még csak nem is vakkantottak egyet sem. Meg más-kor a róka-vonítást sem hallgatják ilyen csendes vérről, mindjárt megismerik a régi ellenség szavát s dühösen visszavonítanak, csak lehessen tőlük egész éjszaka aludni.

De más is észbe jutott a mindenesnek. Az nevezetesen, hogy azelőtt kevéssel, a mint a rablók a cselédházba betörték, szörnyen ugattak

a kutyák odalent az udvar legtulsó részén, de egyszerre csak hirtelen elhallgattak. Akkor azt gondolta a mindenes, hogy bizonyosan valami utcazi kóborgó ebbel marakodni a kerítésen keresztül, azért nem is sokat gondolt vele. Most azonban elhatározta, hogy lemegy az udvar alja felé, mi lehetett ott?

Bizony félt Miska egy kicsit, de azért csak megemberelte magát, fölvetett az ólajtóból egy vasvillát s ovatosan megindult. A keményre fagyott hó csikorgott nagy csizmái alatt, a mi

jelenséget. Egyszer nagyot lökött magán az a sötét tömeg s akkor ismerte meg Miska, hogy a két kutya fekszik ott. Hirtelen oda lépett hozzájuk s látta, hogy csakugyan a Sajó, meg a Betyár. Ott heverték hosszában egymás mellett, azért látszottak olyannak, mint valami emberi alak.

A Sajó már nem élt, hanem a Betyár az még mozgott és nyöszörgött.

Miska majdnem sírva fakadt régi pajtásai szomorú állapotának láttára, s mindjárt kitálta, hogy itt a zsványok dolgoztak. Jobban szemügyre vette a dolgot s észrevette, hogy egy szál keskeny deszka ki van feszítve a kerítés aljából, a kutyák szájában pedig egy-egy nagy csomó valami van bele szorulva.

Megtapogatta Miska, hogy micsoda? s mint afféle jártas-keltes ember, mindjárt tisztába jött vele, hogy az bizony enyves csepűcsomó.

A zsványok kifeszítettek egy szál deszkát, a zöreire oda rohantak a kutyák s észrevevén kívül az idegen embereket, a résen keresztül dühösen ugattak ki fele. A zsványok botvégre erősítették az enyves csepűt, a mibe a felbőszült ebek beleharapva, fogva voltak, mert aztán sem ugatni, sem szájukat kinyitni nem tudták többé. Erre bemásztak a zsványok s a még mindig támadni akaró, de már tehetetlen kutyákat baltáikkal összevagdalták. Így tudtak aztán olyan csendben és észrevétlenül behatolni a házba, így nyomták el hirtelen a két szunyókáló cselédet is.

Miska nagy nehezen kiszedte a csepűt a kutya szájából, azután behúztta a szegény Betyárt az istállóba.

A mint ott az öreg Ráró lovat meglátta nyugton heverészni, akkor jutott eszébe, hogy hiszen neki tulajdonképpen a komisszárosnak kellene menni hírt adni, a ki a szomszéd városban lakik. Hamarjában fölnyergelte hát a vén lovat, kivette az istállóból, föl-

mászott rá s kocogva megindult.

Az öreg Ráró szemmeláthatólag csodálkozott a szokatlan éjjeli kirándulásán, hiszen már vagy tizenöt esztendeje eszi a szénát abban az istállóban, de még ilyesmi nem történt vele. Meg-meg is csendesedett néha s nagy fejét hátrafordította párszor az elhagyott meleg hajlék felé, de Miska oldalba ütötte csizmája sarkával.

— Gyi Ráró, gyi, megölték a gazdát, csak igyekezz, öreg pajtás, igyekezz, siessünk!

A vén ló, mintha megértette volna, elkezdett gyorsabban haladni s többet nem nézegetett hátrafelé. Egész kis ködfelhöket fújt ki orlyukain, zuzmara lepte el állán azokat a hosszú, őszülő szőröket, de csak kocogzott hűsögesen.

Miska fölpihlantott az égre s a csillagok állásából látta, hogy éjfél elmúlt. Gondolta, hogy azóta javában alszik már a komisszáros, de majd felkelti. Nem sokára odaér már.

Csakugyan alig hogy ezt elgondolta, kutyaugatást hallott, majd a háztételt barnállottak elő a holdvilágnál: megérkezett a városkiba.

Lélek Lajos rajza.

A komisszáros hirtelen egészen oda tartotta a függőt a gyertyához.

meszsze elhallatszott a csendességben, de a kutyák erre a neszre sem kerültek elő.

Miska elkezdte őket halkán nevékről is szólólongatni:

— Sajó ne, Betyár ne!

De a kutyák csak nem jelentkeztek.

Nem sokára oda ért Miska az udvar leg hátuljába, a hol az utcáról régi rongyos deszka-kerítés választotta el. Ott megint elkezdett füttyentgetni, de a kutyák csak nem mutatkoztak semerről.

Megindult aztán a kerítés mellett, hogy végig járja, mikor egyszer csak megdöbben a szíve, fejébe szalad a vér s elkezd a füle zúgni, a lábai meg mintha legyökereznének a hóba.

Valami homályos tömeget látott még épen a kerítés tövében; olyanforma volt, mintha ember feküdnék ott s úgy tetszett, hogy gyengén nyöszörög is.

Miska sem elszaladni, sem kiáltani nem birt, annyira erőt vett rajta a rémület. Szemeit erősen kimeresztette s tehetetlenül nézte a rémes

II.

A kis függő.

A Kőkenyési komiszáros házat jól ismerte Miska, oda állott az ablaka alá s bezörgetett.

— Ki az ördög már az megint! — kiáltott ki egy kemény erős hang, — mi a baj?

— Én vagyok, téns komoszáros uram, az erdész mindenese, agyonlőttek a zsványok a gazdát!

Boszús káromkodás hallatszott erre belőlől, majd kivilágosodott az ablak s pár pillanat múlva nagy sarkantyűpengéssel megjelent a küszöbön a komiszáros hatalmas alakja.

— Gyere be, beszélj!

Miska aztán elbeszélte a szörnyű dolgot, mire a komiszáros jól lefordította, hogy mért nem jött hamarabb, aztán befűjt egy kis éles szavú sipba.

Erre megnyílt az istállóajtó s két izmos pandur rohant ki rajta.

— Nyergeld fel a lovamat te, te meg másik menj a többiért, itt legyenek rögtön valamenynyien! Szégyen, gyalázat, ezek a kutyák már megint raboltak itt az orrom előtt!

A pandurok csakhamar előkerültek mind a hatan, egyik a másik után esortetve vágatott be az udvarba, vállukra vetett rövid puskájuk, széles kardjuk, dupla pisztolyaik csöve megmeggillant homályosan a holdvilágban.

Kőkenyési maga is nyeregbe zörrent s nagy csörgéssel-csattogással sebesen megindultak a tett színhelye felé.

Az öreg Ráró alig birt nyomukban járni, de azért, mintha tettsett volna neki, úgy ilyen hatalmas embereket vívó rokonok után ballag, hát csak megerőltette magát s a mennyire töle telt, meglehetősen dőlve igyekezett a többi után, Miska pedig elkezdett csodálkozni, hogy hogy is lehet félelem a világban. Lám, ő egy esepet sem fél. Hej, hiszen csak most jönnének azok az akasztófára való, majd megmutatná ő!

Nem sokára megérkeztek az erdész házához. A pandurok nagy dübörgéssel leugráltak a nyeregből, megkötötték a lovaikat a tornác ágához s beindultak a házba. Kardjaik csörgése, sarkantyűk rekedt pengése bántólag viszhangzott az öblös, néma folyosóban.

A komiszáros elébb is a halott sebeit vizsgálta meg nagy szakértelemmel, majd egy gyertyát a kezébe véve, elkezdte az ajtóval szemben levő falat vizsgálni.

Hirtelen megállott. Észrevett egy kis lyukat a falon. Erre nyugodtan előkereste zsebéből a bicskáját s elkezdte a vakolatot kivájni. Csakhamar rá is akadt, a mit keresett, oda tette a tenyerébe s mindenfelé megforgatva, alaposan megvizsgálta.

— Vágott golyó, — mondá, — vágott golyóval lőttek! Az árendást is ilyenl lötték meg. Egy banda volt. Hanem hiszen megálljatok, az én kezembe kerültek még ti!

Ezután a paphoz fordult:

— Úgy-e, tisztelendő úr, négyen voltak? No a negyedik az kívül őrt állott, hanem idebent három volt. Egy nagy magas, sugár, egy alacsonyabb, nagyfejű, széles vállú, meg egy kis fiatal, a kinek még függő is van a fülében és úgy-e, ez a kicsi volt a legkutyább!

Míg az öreg pap nagy sohajtozással hozzá készült a felelethez, addig a gazdasszony már hozzá is fogott:

— Jézus Máriám, hogy tudja téns komiszáros uram, mintha...

— Hallgass, vén szatyor! Én mindent szoktam tudni. Akkor felelj, ha kérdezek.

Azzal megint a paphoz fordult:

— No, tisztelendő úr, hát úgy-e hogy úgy volt? De még meg is mondom, kik voltak ezek a jó madarak. Az a köpeczős, nagyfejű senki más, mint a rossz Vig Miska, az szokta a kutyákat enyves csepűvel elhallgattatni, meg mindig vágott golyóval tölti a puskáját. Ismerem a gazembert régen. Harmadéva utánna löttem már a csicsósi erdőben. Akkor eltálgatt ott fogták el a másik vármegyében. De ilyen lágy ez a mostani törvény, nem hogy felakasztották volna nyomban, hanem ott hizlalták egy rossz áristomban. Persze, gondolta magában, ha nektek nincs eszetek, hát van nekem. S egy éjszaka kivájt egy kanállyal a börtön falát s takarosan elszökött. Most aztán megint erre a vidékre került s itt csavarog evvel a bandával! Az a nagy sugár betyár, az cigány, még pedig valóságos sátoros fajta, valahonnan messziről vetődött ide mostanában. Az a kicsi pedig nem is férfi, hanem lány, nyilván cigány s a másiknak a szeretője.

— Jézusom, — sipított a gazdasszony, megint neki bátorodva, — csakugyan asszony az, komiszáros uram, hallottam én mindjárt a hangjáról, meg láttam a függőjéről, meg mikor azokat a drága selymeket...

— Csitt! Mondtam már, — dörgött a komiszáros, — mindent a maga sorján!

Ezután megint felvett egy gyertyát s megindult a másik szobába is szemlét tartani.

— Tudja, tisztelendő úr, csak azt nézem meg, hogy nem felejtettek-e itt valami holmijukat ezek a gazemberek. Sokszor az ilyesminek nagy hasznát veszi az ember úgy vallatáskor, mert hagyhatnak el olyasmit, a mit aztán nem lehet letagadni.

Sorra összenézegetett aztán mindent, de nem talált semmi neki valót, mignem a tükörhöz érve, az ott álló asztalon egy kis zöld köves fülöngyöt pillantott meg.

Oda hitta a gazdasszonyt s megkérdezte, hogy ismeri-e azt az ékszer, a boldogult erdészne viselte-e valaha?

A gazdasszony kapott rajta, hogy most már szabad lesz neki beszélni, s nem adta volna a fél faluért, hogy ez a hatalmas ember mégis csak az ő tudományára szorul.

Hamarjában megsimogatta hát a kötenyét, egyet igazított a főkötőjén s gyorsan beszédhez egyengette magát.

— Dehogy, téns komiszáros uram, dehogy! Soha sem viselt volna az én boldogult asszonyom ilyen apró haszontalanságot, volt annak mit viselni, hiszen csak hogy többet ne mondjak, ott volt az a nagyszemű gyémántos, a mit...

A komiszáros türelmetlenül mordult közbe: — Ne azt beszéld most, hanem hogy a gazdasszonyod volt-e ez a függő vagy sem!

— Igenis, téns uram, hiszen épen azt akartam mondani. Nem volt az, soha sem volt, de-hogy volt! Hanem azok az istentelenekek felejtették itt. Én láttam, magam láttam, evvel a tulajdon két szememmel, ni! Nem is hinném el, ha más mondaná!

A gazdasszony nagyon neki melegedett a beszédnek, csak úgy dült belőle a szó, de a komiszáros már nem hallgatott rá, csak a függőt vizsgálta nagy gondolkodva.

Egyszerre, mintha valami villant volna az eszébe, hirtelen egészen oda tartotta a függőt a gyertyához, s a mint az ékszer szárának belső részét is megnézte, úgy látszott, mintha megtántorodott volna a hatalmas ember, majd szemét megdörzsölve, újra elkezdte vizsgálni a függőt.

Most azonban már nem soká tartott a vizsgálat s hirtelen becsavarta egy darab papírosba

az ékszer, avval eltette a belső zsebébe, de még kétszer is megtaogatta, hogy ott van-e csakugyan?

Azután oda fordult a paphoz s különös rekedt hangon így szólott hozzá:

— Erről a függőről hallgasson, tisztelendő úr. Nem szabad arról tudni senkinek sem, míg az ideje el nem jön. Az már az én dolgom, hogy miért. S neked is azt mondom, — szólott fenyegető hangon a gazdasszonyhoz, — hogy göresöt köss a nyelvedre, mert... hiszen ismersz már!

Azzal hamarjában búcsút vett a paptól, lóra ültette legényeit s nem sokára már csak távoli zöreijük hallatszott, a mint az országút felé nagy csörömpöléssel elváltak.

III.

A komiszáros különös magaviselete.

Jó darabig ügetett a pandurcsapat fölfelé a fagyos országúton, majd hirtelen megállott a komiszáros s mintha valamit gondolt volna, visszafordította legényeit megint arra, a merről jöttek, de most már csak lépésben haladt a csapat előtt.

A hátul baktató pandur békétlenkedve oda szólott esendesen a szomszédjának:

— No hiszen így sem fogunk zsványt soha. Azért, hogy itt az országúton sétáljunk, kár a lovat is fárasztani. Már is nagy egérutat kaptak a betyárok, most még ha itt keringelünk előrehátra, addig négykézláb is elmehetnek, a hova akarnak.

A másik dörmögött valamit e beszédre, de aztán megigazította a szájában a bagót s megint szó nélkül lovagoltak tovább.

A mint keresztül mentek a falun, újra megállott Kőkenyési s oda szólította maga mellé Bakost, a káplárt.

— Mit gondolsz, Bakos, merre mehettek?

Bakos nagyon kitanult vén pandur volt, jól ismerte a zsványok csinját-binját, mert hát bizony hajdanában maga is próbálta ezt a mesterséget, de most mégis habozott a felelettel.

— Bajos most a dolog, téns uram, nagyon bajos. Árkon-bokron túljárhatnak azóta. Semmi-féle nyom nincs. Fagyos a föld, a havat elhordta róla a szél, a hol megmaradt is foltonként, azt is úgy összevágatták tegnap a vásárosok, hogy az új nyom sem látszanék meg rajta. Még csak azt sem tudni, hogy merre indulhatunk; hanem az bizonyos, hogy itt az országúton itéletnapig is hiába keressük őket. Ha nyár volna, azt mondanám, hogy a csicsósi erdőbe vették magukat, de ilyenkor a zsvány sem boldog, hogy ott dideregjen. Nyilván vagy a tanyák közt húzódtak meg, vagy a hármási csárdában vannak, vagy lehet, hogy átmertek a Tisza jegén, ott pedig üthetnénk bottal a nyomukat.

A komiszáros szemlátomást tépelődött magában, ok nélkül nagyokat rántott a lova száján, majd meg mintha a vidéket vizsgálta volna, úgy nézegetett hol jobbra, hol balra, míg egyszer csak hirtelen elhatározással valami szokatlan, különös hangon így szólott:

— Már ma hiába törjük a lovat, az enyémnek az egyik lábán már kotyog is a patkó. Nyom semmi sincs. Hát merre menjünk? De nem is látni, az idő kezd ködösödni. A Tiszaparton vagy a tanyák közt lehet, hogy akadnánk nyomra, de hát ki látja most meg? A hármási csárdában meg nem hiszem, hogy volnának, hiszen... No hát elég az hozzá, hogy reggelre mind megsántulna a lovunk a haszontalan járkálásban. Hát menjünk haza. Majd aztán reggel... reggel majd meglássuk!

Azzal sarkantyút adott a lovának s neki fordította a városnak.

Az ezen füzetben foglalt feltételek betartásához minden ajánlattevő az ajánlat behozatalával már kötelezte van.

Ezen szállítási feltételek füzetei eladók is, és az előbb említett élelmészeti raktáraknál nyomtatott ivenként 4 krajczárért bárki által megszerezhetők.

5. Községek a bánatpénz letételétől mentesek, de ajánlataikért s az ezekben elvállalt kötelezettségeikért úgy mint más vállalkozók, szavatolni tartoznak.

Termelőeknek a bánatpénz vagy óvadék letételétől való mentesség csak oly czikkekre adható, melyeket ők maguk termelnek, de írásbeli nyilatkozatot kell adniok, hogy ők az elvállalt kötelezettségek teljesítésére nézve összes vagyonukkal szavatolnak.

A kenyér szállításának bérbeadásánál egyenlő ajánlattételnél a sűtmester által beadott ajánlat elsőbbséggel bír.

6. Az élelmi czikkeknak az állomáshoz tartozó helyiségekbe való elfuvarozására nézve, a cs. kir. közös hadseregbeli csapatok szükséglete iránt előkészített feltételi füzet XVII. pontja értelmében, külön ajánlat teendő, mert különben feltételeztetik, hogy az elfuvarozás a követelt szállítási árban már befoglaltatik.

Ha az elfuvarozásra többen egyenlő árak mellett ajánlkoznak, akkor ezek közül az, ki az illető czikke szállítását elnyerte, előnyben részesül.

7. Az ajánlkozók a hadsereg, igazgatásnak ajánlatuk elfogadása iránti nyilatkozata tekintetében lemondanak az 1875. évi XXXVII. törvénycikk 314. és 315. §-aiban valamely ajánlat elfogadása iránti nyilatkozatra nézve megállapított határidőnek betartásáról.

Kelt, Budapest, 1896. szeptember hó 5-én.

A biztosító bizottságtól.

3928. sz.
II.

HIRDETMEY.

Mindazon feltételek fentartása mellett, melyek a Budapesten 1896. szeptember hó 5-ik napján kelt 3928/I. számú hirdetményben felhozattak, a további bérleti tárgyalások a cs. és kir. hadsereg részére az alanti táblázatban meghatározott napokon délelőtti 10 órakor fognak megtartatni, és pedig:

A tárgyalás megtartatik										Körülbelüli napi- szükséglet		Körül- belüli évi folyó szükséglet	Bánatpénz	
mely napon	állomás és hivatalban	a bérleti állomás számára	az ahhoz tartozó helyiségekkel	megye	csapattest	időtartama		kenyér	zab	zab	kenyér	zab		
						-tól	-ig							
													a	
													840	2400
													gramm	
adag		mm.	forint											
Cs. és kir. közös hadseregbeli helyőrségi csapatok, intézetek, és elszigeteltek részére.														
1896 október 5.	A budapesti élelmezési rak- tárnál	Szolnok	—	Jász-Nagy-Kun- Szolnok	1897. január 1-étől	1897. decz. 31-ig	381	8	120	370	40			
		Pilis-Csaba	az ehhez tartozó helységgel	—			60	—	—	120				
1896 október 12.	A kecskeméti városi tanácsnál	Örkény	Örkény*	Pest-Pilis-Solt- Kis-Kun	Ca. és kir. közös hadsereg	1897. január 1-étől	1897. december 31-ig	164	156	2390	160	760		
		Czepléd	—					167	161	2460	160	790		
		Albérti-Irsa	—					164	156	2390	160	760		
		Abony	—					168	156	2390	160	760		
	A székes- fehérvári élelme- zési raktárnál	Tolna	—	Tolna				452	473	7250	440	2310		

3952. szám.
I.

I. Hirdetmény

az alább megnevezett állomásokon elhelyezett cs. és kir. közös hadseregbeli és m. kir. honvédségi csapatok élelmi szükségleteinek bérlet útján való közös biztosítása iránt.

A tárgyalás tartatik

mely napon	mely állomáson és hivatalban	mely állomás számára	a jelenleg ahhoz tartozó helységekkel	mely csapat számára	mely időtartamra		a következő katonai élelem-szükségletekre nézve			Bánat-pénz
							naponként			
							kenyér	zab		
							adagonként			
							840	4200	5040	
					-tól	-ig	grammal adag			zabban métermássa

A helyőrségi cs. és kir. csapatok, intézetek, elszigetelték és m. kir. honvédsapatok számára.

1896 október 2-án	Kassán a cs. és kir. élelmezési raktárnál délelőtt 9 órakor	Eperjes	—	a cs. és kir. közös hadsereg	1897 január 1-től 1897 december 31-ig.	1260	—	—	—	Bánatpénz fejében a szállításra ajánlott mennyiség — az ajánlati árhoz képest számílandó — értékének öt százaléka letétmennyezendő.
			—	m. kir. honvédség		200	—	—	—	
		Igló	—	a cs. és kir. közös hadsereg		360	7	—	110	
			—	m. kir. honvédség		200	6	—	90	
		Besztercebánya	—	a cs. és kir. közös hadsereg		360	7	—	110	
			—	m. kir. honvédség		225	11	—	155	
		Eger	—	a cs. és kir. közös hadsereg		1177	28	—	430	
			—	m. kir. honvédség		200	6	—	90	
		Miskolc	—	a cs. és kir. közös hadsereg		2348	—	—	—	
			—	m. kir. honvédség		225	—	—	—	
1896 október 14-én	Nyíregyházán a cs. és kir. élelmezési raktárnál délelőtt 9 órakor	Marmaros-Sziget	—	a cs. és kir. közös hadsereg	374	9	—	140		
			—	m. kir. honvédség	200	6	—	90		
		Szatmár	—	a cs. és kir. közös hadsereg	374	9	—	140		
			—	m. kir. honvédség	225	16	—	244		
		Ungvár	—	a cs. és kir. közös hadsereg	—	33	—	510		
			—	m. kir. honvédség	—	6	—	90		
		Munkács	—	a cs. és kir. közös hadsereg	—	9	—	140		
			—	m. kir. honvédség	—	16	—	244		

A fegyvergyakorlatokra bevonuló szabadságolt, tartalékos, póttartalékos és honvédegyénység szükségletét a szállító szintén köteles az elfogadott szállítási áráért kiszolgáltatni.
A bérletnyertesek kötelesek az átvonuló csapatok szükségletét a feltételei füzet A—c határozománya értelmében kiszolgáltatni.

Különös feltételek. A cs. és kir. közös hadsereg részére.

- A vállalkozók kötelesek az esetleg engedélyezett zab pótlékokat a szerződés szerinti árban szállítani.
Hasonló kötelezettség terheli azon állomások bérletnyertesét, melyeken a szerződés tartama alatt, osztály- vagy ezredösszpontosítás, vagy lovassági dandárgyakorlatok, vagy vegyes fegyvergyakorlatok, dandár dandár ellen vagy gyakorlatok a hadosztályban történnek, a bérlet kötelesek az ez által felmerülő szükséglettel mindenkor a tényleges szerződési árban kiszolgáltatni.
- A kenyér és zab rendesen 5—5 naponként kézvényeltetik.
- Községek a bánatpénz letételétől mentesek, de ajánlataikért s az ezekben elvállalt kötelezettségeikért úgy mint más vállalkozók szavatolni tartoznak.
Termelőnek a bánatpénz vagy óvadék letételétől való mentesség csakis azon zabra nézve adható meg, melyet ő maga termelnek, de írásbeli nyilatkozatot kell adni, hogy ő az elvállalt kötelezettségek teljesítésére nézve összes vagyonukkal szavatolnak és az önterhelést hivatalos bizonylattal igazolniuk kell. A kenyérszállító az óvadék letételmentesével alól felmentve nem lesz.
- Az egrí állomáson a kenyérszállítás bérletnyertesének kívánsága folytán teljesen berendezett katonai kincstári sütődei és raktárhelyiségek — 25 frtnyi havi bér fizetése ellenében — rendelkezésre bocsáthatók.

Különös feltételek. A m. kir. honvédsapatok részéről.

- A szállító a termény-cikkeket rendszerint a következő időszakokban köteles kiszolgáltatni: a kenyér és zab, minden hó 1-étől kezdődőleg előlegesen 5 napra, illetőleg a hó 26-ától végéig terjedő időre; a zab különben ha egyes állomásokon a helyi viszonyok, valamint a honvédsapatok érdekei megengedik, 5 nap helyett 10 esetleg 15 napra is kiszolgáltatható, de ez által a kincstár számára semminemű kiadási többlet nem hárítható. A tisztai tulajdon lovak számára illetékes lópat félhavi, vagy az egész hóra is, előre felvehető.
- A kiszolgáltatási időszakokra nézve, az elrendelt minden változásról, a szállító mindenkor idejekorán értesítettetik.
- A szállítási feltételek füzetének X. pont 3. bekezdése szerint, a szállító a zabot a laktanyába, illetőleg a csapatok elhelyezésére szolgáló egyéb helyiségekbe a felajánlott árban fuvarozni köteles; ha tehát a szállító a fuvarozásra nem hajlandó, ennek az ajánlatában határozottan kifejezést kell adnia, mert különben feltételeztetik, hogy az elfuvarozás a követelt szállítási árban már belefoglaltatik. Ha az elfuvarozásra többen egyenlő árban ajánlkoznak, akkor ezek közül az, ki az illető cikkek szállítását elnyerte, előnyben részesül.
- Oly ajánlatok, melyek a kincstárnak a termény- és anyagjárandóságai szükségletek biztosítására vonatkozó, a szállítási feltételek füzetének XV. pont 36. és 37. bekezdése alatt fentartott azon jogát kizárják, hogy eme ajánlatokat, az egyik vagy másik cikkek nézve — akár az egész tárgyat időszakokra, akár rövidebb időtartamra — a többi cikkek visszautasítása mellett, szabad választása szerint elfogadhassa és helyben hagyhassa, csak kivételesen kedvező viszonyok között vétetnek tekintetbe.
- Azon vállalkozó, ki valamely közös állomás szükségleteinek szállítására vállalkozik, ajánlatával még akkor is, ha abban határozottan nem volna kitéve, hogy a közös hadsereg és a honvédség, hanem röviden csak az, hogy N. állomás szükségleteinek szállítására vállalkozik, tekintet nélkül arra, hogy ajánlata a közös hadsereg részéről elfogadott, vagy viszontasított, a honvédség irányában mindaddig kötelezettségben marad, míg a honvéd hatóság elfogadó vagy elutasító értesítését kezeihez nem kapta.
- A honvédkerületi parancsnokság részéről a kerület területén lévő minden gazdasági egyesületnek és közigazgatási hatóságnak (alispáni hivatalnak, szab. kir. és rendezett tanácsu városnak, nagyközségek előljáróságának) a szállítási feltételek füzetének egy példánya azon czébből küldetett meg, hogy a netán vállalkozó termelőnek, az azokban foglalt határozványok tudomásvételére alkalom nyújtsanak.
- Községek, valamint mezőgazdasági egyesületek és termelők óvadék és biztosíték letétele alól föl vannak mentve azon esetben, ha:
a) a községek magukak egyetemlegesen kötelezik, és
b) a mezőgazdasági egyesületek és termelők kijelentik, hogy összes vagyonukkal kezkeskedni kívánnak, s ez utóbbiak, vagyonuk elégséges voltát, valamint azt is, hogy a szállításra felajánlott cikkeknek ők a termelők, helyhatóságilag igazolják.
- Mint hogy az egrí állomáson elhelyezett honvédség kenyérszükséglete az egrí várlaktanyába a kincstár költségén fog elfuvaroztatni, ennél fogva ajánlattevőknek ajánlatukban aziránt is kell határozottan nyilatkoznok, hogy a kenyeret az ajánlati árért a laktanyába elfuvarozzák-e vagy nem, mert különben feltételeztetik, hogy az elfuvarozási költség az ajánlati árban már belefoglaltatik.

Általános határozványok a cs. és kir. közös hadsereg és a m. kir. honvédség részére.

- A cs. és kir. közös hadsereg és a m. kir. honvédsapatok fent kimutatott élelemszükségeinek közös biztosítása végett a táblázatban megjelölt napokon, **kizárólagosan írásbeli ajánlatok útján**, nyilvános tárgyalás fog tartatni. — A tárgyalás helye, a szállítási időszak, melyre az biztosítani fog, az állomás, valamint a szükséglet mennyisége a táblázatban van előtűntetve.
- Minden ajánlattevő, — a szerződési kötelezettségben már álló és teljesen jöhitelűnek bizonyult, vagy a tárgyaló-bizottság előtt vállalatképességnek és megbízhatónak ismert vállalkozók kivételével, — üzleti képességét és erre vagyonának elégséges voltát, — a kereskedelmi és iparkamara által, ha pedig a kereskedelmi lajstromba bejegyzett cégje nem volna, az illetékes gazdasági egylet által kiállított bizonyítvánnyal tartozik igazolni.
Bizonyítványok, melyek a tárgyalás napjától számított két hónál korábbi kelettel bírnak, tekintetbe nem vétetnek.
Az ezen bizonyítványokban igazolandó vállalat-képesség iránya és terjedelme a fentebbi táblázatban van megjelölve.
- Az alábbi mintának teljesen megfelelőleg szerkesztett és 50 kros bélyeggel ellátott ajánlatoknak, — lepecsételt boríték alatt, az előírt bánatpénzsekkel együtt az illető állomás szükségletének tárgyalására kitűzött napon legkésőbb délelőtti 9 óráig, — kell a tárgyaló bizottsághoz beérkezniük, **későbbben érkező vagy távirati úton tett ajánlatok nem vétetnek tekintetbe.** Oly állomásokra szóló ajánlatok, hol a biztosítás közös hadsereg és a m. kir. honvédség csapatai részére együttesen történik, a vállalkozók részéről két példányban küldendők be, **melyek közül a bélyeg nélküli készített példány mint a bélyeggel ellátottnak másolata szolgál and és másolatul kell, hogy jelölve legyen.**
- Ha valamely ajánlatban a számokkal és szóval kitett ár között eltérés mutatkoznék, akkor a betűkkel írt ár fog helyesnek tekintetni. **Rövidebb mint 14 napi kötelezettség nem jön tekintetbe.** A kötelezettségben maradás hatálya a biztosítási tárgyalást követő naptól fogva számítatik.
- A beszállításoknak a fentebbi táblázatban felsorolt állomásokon kell történni.
- Az élelemszükségleteknek az állomáshoz tartozó helyiségekbe való elfuvarozására nézve, a cs. és kir. közös hadseregbeli csapatok szükséglete iránt előkészített feltételei füzet XVII. pontja értelmében, a honvédsapatok szükségletének a laktanyákba való elfuvarozására nézve pedig az utóbbiak számára előkészített feltételei füzet X. pontja szerint külön ajánlat teendő, mert különben feltételeztetik, hogy az elfuvarozás a követelt szállítási árban már belefoglaltatik.
Ha az elfuvarozásra többen egyenlő árak mellett ajánlkoznak, akkor a bérletnyertes részesül előnyben.
- Az ajánlkozók a hadsereg-, illetőleg honvéd-igazgatásnak ajánlatuk

elfogadása iránti nyilatkozata tekintetében lemondanak az 1875: XXXVII. törvény-cikk 314. és 315. §§ aiban valamely ajánlat elfogadása iránti nyilatkozatra nézve megállapított határidőnek betartásáról.
8. A zabra való ajánlatok 4200 grammnyi adatok szerint teendők, meggyezzen, hogy elvileg csak fehér zabot szabad szállítani.
A zab szállítása azonban a fentebbi táblázatban kitett mértékek szerint eszközöndő.
Ajánlatok a kenyérre nézve 840 grammos adagok szerint teendők, a kiszolgáltatandó kenyér azonban 1400 grammos adagokban sütendő ki.
9. Összetes ajánlatok kenyér és zabra csak oly állomásokon fogadtatnak el, a hol nem több mint 10 lóra való napi zabszükséglet van.
Ezen megengedhető összetes ajánlatok is csupán egyes állomások és kerületükhöz tartozó helyiségekre nézve tehetők meg s csak is akkor vétetnek tekintetbe, ha összetesséjükben kedvezőbbek az egyes ajánlatoknál.
Oly összetes ajánlatok, melyek több állomásra vonatkoznak, **feltétlenül, még pedig már a biztosító bizottság által fognak visszautasíthatni.**
10. A közös biztosítások eredményéről az ajánlattevők, ajánlatuknak a cs. és kir. közös hadseregére vonatkozó részére nézve a hadsereg igazgatása, ellenben a m. kir. honvédségre vonatkozó részére nézve a m. kir. honvédkerületi parancsnokság által értesítettnek.
Határozottan meggyeztetik:
A honvédkerületi parancsnokságnak jogában áll a hadsereg igazgatása által elfogadott — utólagosan lejjebített — árat, a honvédségre nézve is elfogadni; hasonló joga van a hadsereg igazgatásának, a honvéd-kerületi parancsnokság által elfogadott — utólagosan lejjebített árára nézve is.
11. A részletesebb feltételek a cs. és kir. közös hadseregbeli csapatok szükségletére nézve Kassán 1896. évi szeptember 6-án és a m. kir. honvéd csapatok szükségletére nézve Kassán 1896. szept. 6-án két-két összhangzó példányban, külön előkészített, a szállítási feltételeket tartalmazó füzetben foglaltatnak, mely füzet a cs. és kir. katonai élelmezési raktárnál Kassán és Nyíregyházán, a honvédségre vonatkozólag pedig Kassán, Miskolcon, Szatmárnémeti, Besztercebányán, Iglón, Eperjesen, Egerben, Ungváron, M. Szigeten és Munkácsen, az illető honvéd-állomás parancsnokságoknál naponta délelőtti 8 óráig betekinthető. Ezen szállítási feltételek füzetében foglalt feltételeknek betartására minden ajánlattevő, ajánlatának benyújtása következtében már kötelezve leendő. Az előírt bérletfeltételei füzetet bárki a cs. és kir. élelmezési raktárnál Kassán vagy Nyíregyházán 32 kr. megtérítése mellett megrendelheti, a honvédségi szállítási feltételei füzet azonban a honvédkerületi-, gyalogezred-, továbbá zászlóalj- és huszárezred-parancsnokságoknál 7 kr-ért megkapható.
Kelt Kassán, 1896 szeptember hó 6-án.

A közös biztosító bizottságtól.

Ajánlati minta.

Én (50 kros bélyeg) alulírt az 1896 szeptember hó 6-án 3952. szám alatt kelt hirdetmény alapján kötelezem magamat, hogy az N. .... állomásra nézve az ahhoz tartozó helyiségekkel
a kenyérnek 840 grammos adagját ..... kr., szóval ..... 1897. évi január hó 1-étől 1897. évi december 31-ig
a zabnak 4200 grammos adagját ..... kr., szóval .....
1897. évi január hó 1-től 1897. évi december hó végéig terjedő időtartamra szállítom, továbbá az átvonuló élelmezést is a cs. és kir. közös hadsereg-beli csapatok részére a feltételei füzet ..... pontja értelmében kiszolgálom és ezen ajánlatért a mellékelt (vagy az idecsatolt elismervény szerint a ..... pénztárnál letétmennyeztet, semmi más kötelezettségért nem szavatol) nevezetesen ..... összesen ..... forint bánatpénzzel kezkeskedem.
Továbbá kötelezem magamat azon esetben, ha a szállítást elnyerem, hogy legkésőbb 14 nappal az eziránti értesítés után bánatpénzemet a 10 százaléknyi óvadék erejéig kiegészítem s ha ezt elmulasztanám, a hadsereg-, illetőleg honvéd-igazgatást feljogosítom arra, hogy ezen kiegészítést a kijáró szállítási keresetemből való levonás útján eszközöltesse.
Egyébként a hirdetményben közzétett feltételeken kívül a tárgyalásra előkészített feltételekben foglaltaknak is alávetem magamat.
Az N. .... nek N. .... ben kelt, ide mellékelt értesítése szerint a megbízhatóságomról és vállalatképességemről szóló bizonyítvány N. N. (vezeték- és keresztnév, lakhely, megye)
közvetlenül az ..... nek fog átküldetni.
Kelt N. .... ben, 1896. évi ..... hó ..... én.
Az ajánlat lepecsételendő, borítékára irandó:
«Ajánlat az 1896 szeptember 6-án hirdetett és 1896. évi október hó 2-án (vagy 14-én) tartandó tárgyaláshoz.»
A letétmennyezett bánatpénz az ajánlatban részletezendő.

CHOCOLAT MENIER

A világ legnagyobb gyára. 50,000 kilo. Kapható minden fűszer- és csemege-kereskedésben és csukrászdában.

A NYIRFAFOLYADÉK.

A nyirfafolyadék már régóta mindenütt alkalmazatik. Dr. Lengyel Frigyes nyirfabalsamát különösen ajánlják Dr. med. Raspi tanár és a bécsi egyetemen procurátor és Dr. med. Pfeiffer londoni tanár. Ezen nyirfabalsam egy sajátos 30 évi gyakorlati eljárás alapján a nyirfa folyadékából parafinált és csak azután jó formába. A használati utasítás szigorú betartása ill. a balsam alkalmazása által a felső bőrréteg lassankint lehámlik és az ezen módon tisztított aló bőr fiatal színeben és üdőségben jut felszínre; mindennemű kiütés, szepő, foltok, vörös, anyajel stb., stb. eltávolíthatnak, a bőrráncokat, himlőcsomókat lassankint teljesen kisimítja és az arczsín friss és egyszínűsége szint nyer.

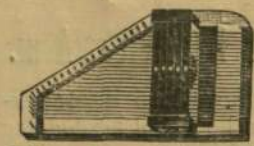
Egy korsó ára használati utasítással együtt 1 frt 50 kr. A nyirfabalsam hatásának támogatására a Dr. Lengyel Frigyes-féle Benzó-szappan ajánlatos 1 drb ára 60 kr. Raktáron minden jobb gyógyszertárban. Főraktár Magyarország részére Török József gyógyszerész. Budapest, király-utca 12.

WALLA JÓZSEF
mozaik és csementáru-gyára
építési anyagok raktára
Budapest, VII. ker, Rottenbiller-utca 13. sz.

Vállalkozik:
**RANITTERAZZO,
BETONIROZÁSOK,
CSATORNÁZÁSOK,
SZÖKŐKUTAK,
CEMENT-LAPOK ÉS
MOZAIK LAPOKKAL
KÖVEZÉSEK**
elkészítésére stb.

Raktárt tart:
**KERAMIT LAPOK,
KELHEIMI LAPOK,
METTLACHI LAPOK,
TERRACOTTA-ÁRUK,
KÖFEDÉLPÉP,
TÜZÁLLÓ TEGLAK,
KÉMÉNY RAKVA-
NYOKBÓL stb.**

Gyári raktára a
gartenaul Port-
landi cement és
vizhatlan mész-
gyárnak.

Uj, javított Accord-citera.

Mindenki ténylegesen egy óra alatt megtanulhatja tanító és hangjegy-ismeret nélkül. E hangszernak van 20 húrja, három manuálja erős hanggal; pom-pa egy hangszterengzetes hanggal. Ára 1 frt 75 kr. Szállítási díj és láda 55 kr. 2 darab 3 frt 25 kr. Szállítási díj és láda 80 kr. Utánvét mellett. Rendelések indokoltak.

Heinrich Suhr in Neuenrade, Westphalen.

Verszegényeknek

üdülőknek.

Németbirod. jegyzőkönyv

72168. szám.

Főiskolai Dr. KUN ZOLTÁN kltórált
lgazg.-orvos gyógyszerész
Vérképző labdacsoq. rőszaszínre cukorvaz: vérszegé-
dők, gőrválykórosok, lástalan tüdőbetegségeknél legjobb
gyógyszere. 1 üveg ára 1 frt 80 kr.
Hurut labdacsoq. gyomorhurut, tüdő- és gégehurut,
tüdővész, hideglelés, malária, gyü-
mőkör ellen legkitaláltabb 1 üveg egészínkék cukrozott labdacso-
q. ára 1 frt 80 kr.
Női betegségek ellen leghasznosabb gyógyszer az **IRRI-
GALO FOR** 1 doboz 1 forint 30 kr.
Dentipurin-szajviz lejjebb minden szajvizet fölötti kitűnő
gyógyszere. Ára 60 krajczár.
A Purpurin Crème arcz- és kekenőcsnek meglepő hatás-
toltat eltávolít a báronyszervé vázolja. 1 tégely 1 frt 20 kr.
Kaphatók a készítőnél:

TRSTYANSZKY K. gyógyszerész
Sárospatakon.

Főraktár Budapest: Török József gyógyszerészárban, Király-
utca. Dr. Buday Emil gyógyszerészárban, Városház-tér. Minden
drogus-bizletben és gyógyszerárban kaphatók.

EZREK MENNEK CARLSBADBA,
nagy rossz gyomrunkat kiperálják és újra jól emésztésnek és
erre elköltönek — néha hiába, egy vagyont; pedig ezt a célt
„PEPSIN-BOR“ mely az emésztést meg-
sokára rövid időn tökéletesen helyreállítja. — Az én
pepsinborom kedves íze, és hatása ki nem marad. Egy üveg
ára 1 frt 20 kr., 5 üveg franco küldve 6 frt.

Rozsnyay Máttyás, gyógyszerész,
művegyészi laboratoriuma Aradon.
Kapható Budapest: Török József ur gyógyszerészárban
és minden magyarországi gyógyszerárban.

A ki hangszert, húrt vagy hangszerkelléket
és ezekhez hasonlót akar venni, fordul-
jon bizalomteljesen a régi jóhírnévű és
világiszerter ismeretes gyárcéghez:

A. OSMANEK
in Schönbach bei Eger
in Böhmen.

A gyárból mint első forrásból mindenki legjobban
és legolcsóbban fog vásárolni. Kérjenek nagy ké-
pes árjegyzéket vagy ajánlatokat, melyek
ingyen és bérmentve megküldetnek.

A káplár megcsóválta a fejét. Nem tudta mire
vélni a dolgot. Milyen különös most a komiszá-
rus, mintha valami tanulatlan újonc volna.
Bezzeg máskor nem így szokott tenni s nem
sétáltatta az embert az országúton s nem ke-
reste ott a zsványt, a hol bizonyosan nines!

A hátul lovagló pandur visszaigazította a ba-
gót a másik képébe s azt dörmögte a szomszéd-
jának:

— Mostanában jó zsványt lenni, hé, mert
soha sem fogják meg!

A mint hazaért a komiszárus, nem feküdt le,
csak lerakta fegyvereit, azután előkereste zse-
béből a függőt s két gyertyát is meggyújtva,
sokáig nézegette. Aztán újra belecsavarta a pa-
pirosba, gondosan elzárta egy fiókba s elkezdett
a szobában nagy léptekkel fel s alá sétálni.

Csak úgy rengett a padló nehéz sarkantyús
csizmája alatt, a mint keményen oda verte, de
a járkálása nem fáradt bele. Szászor is végig
ment már a szobán, de észbe se jutott,
hogy le kellene feküdni. Egyszer hirtelen
megállott egy kép előtt, a mely a falon
függött. Feleségének életnagyságú képe
volt az. Gyönyörű szép asszony lehetett
valamikor, nagy mandolalakú, szelid te-
kintetű, sötétkék szemekkel, gyöngén pi-
ros, mosolygó arczokkal; dús fekete haja
magas kontyba volt felkötve, de látszott,
hogy lebontva a földig is leérhetett vala-
mikor. Gömbölyű, fehér nyakán egy kis
felhordalakú ezüst ékszer függött, a fülé-
ben pedig zöldkővű, apró függőeske volt,
a mit a nagybácsitól kapott egykor aján-
dékba.

Híres asszony volt akkortájt, mikor
ez a kép készült, vármegyére tették a
szépségét, nem esoda, ha úgy meg tudta
venni a komiszárus szívét. Egyszer azon-
ban véletlen gyászos vége lett a szép asz-
szónynak. Át akart csónakázni a Tiszán,
s hogy-hogynem? felfordult a csónakja,
elmerült a szép asszony s még holttestét
is csak harmadnap lették meg a fűzes
partnál.

Azt beszélték akkortájt a vén asszo-
nyok, mert hisz azok mindent tudnak,
hogy bizonyosan a Bori Eszti átká fogta
meg, a kit miatta hagyott el Kökényesi,
pedig már akkor kétszer is ki voltak hir-
detve a templomban.

Azonban akár az átok fogta meg, akár
nem: Kökényesi özvegyen maradt. Nagy
bánatjában csak a kis árva, az alig hároméves
Lidike, vigasztalta, a ki szakasztott olyan volt,
mint az édes anyja, a kinek arczképe előtt most
a komiszárus megállott.

Nézte, nézte sokáig az arczképet s a gyertya
reszkető gyenge fényénél úgy tetszett neki,
mintha a kép szép nagy szeméi is reszketné-
nek, mintha az a piros száj beszédre akarna
nyilni.

Kökényesi így szólott a néma képhez:
— Beszélj, beszélj, világosíts fel, mondd meg,
hogy mit tegyek!

De bizony a kép tovább is néma maradt, csak
nézett, nézett merően az előtte álló hatalmas
alakra.

— Bolond vagyok, — szólott magához a ko-
miszárus, azzal leült az asztal mellé, rá támasz-
totta állát izmos ökleire s mereven nézte, hogy
perezeg a gyertya lángja, hogy gombásodik
apránként a tatarja.

(Folytatása következik.)

HÍRES ASSZONYOK.

BEAUHARNAIS JOSÉPHINE.

(Napoleon első neje.)

(Folytatás.)

— «Felség! — mond Fouché kiszámított cél-
zatossággal — nem lesz ismeretlen Felséged előtt,
hogy a trónöröklés kérdése mindig nagy zavarok
szülője, ha nines megállapítva. Nines Felséged-
nek egy marsallja se, a ki osztakozni ne akarna
öröksége felett. Olyanok ezek, mint Nagy Sán-
dor vezérei. Valamennyiök egy-egy királyságot
akarna.

Vége esti hat óra felé, ostromsáttogások jelzik
a császárné kocsiának közeledtét. Napoleon
írásokkal van elfoglalva a kis könyvtárszobában.
«Ah! — mondá feltekintve, — csakhogy itt van,
asszonyom; épen jókor, mert már Saint-Cloudba
akartam menni. Joséphine megkövültén áll e
nem várt hidegség láttára. De Napoleon nem
képes soká játszani a szerepet, felkel és karjait
tárja a császárné felé, bocsánatát kérve a rideg
fogadtatás miatt.

Joséphine.

1804. évi festmény után.

Napoleon és Joséphine november 14-ikéig
maradtak Fontainebleauban. Szomorú együttlét
volt ez nagyon. Egyszer Joséphine észrevevén,
hogy az ő lakosztálya és a császár szobái közti
külön összeköttetés be van falazva, okát kérdi
ennek Baustettől, a palota felügyelőjétől. Ez
kitérőleg felel. «Higgye meg, uram, e mögött
valaminek rejleni kell», — mondja Joséphine.
Párisba visszatérve, még kinosabb lesz a
helyzet a császár és a császárné között. Napo-
leon maga kéri nejét, hogy tegye meg a válásra
a lépéseket. De Joséphine csak zokogni tud az
ilyen beszédek hallatára. «Ne igyekezz megin-
dítani, — mondá neki Napoleon, — még mindig
szeretlek; de a politikának nines szíve, csak
feje. Ót milliót adok neked évente és egy feje-
delemséget, melynek Róma lesz a fővárosa. De
Josephine nem akar Rómába menni.

Vége aztán november 30-án megtörtént a
régóta készülődő szakítás. Napoleon és José-
phine már az ebédnél nagyon kedvetlenek vol-
tak. Alig szólt valaki az egész asztalnál és a
császár csakhamar felkelve, a szalonba ment.
A császárné lassan követte, mintha mély gon-
dolatokba lett volna merülve. A kávét felszol-
gálták és midőn az inas eltűnt és az ajtó bezár-
ult, Joséphine még egyszer összeszedve minden
bátorságát, azt kérde a császártól, miért akarja
elhagyni. «Hát nem vagyunk-e boldogok?» tévé
utána könyek között.

— Boldog? — kiáltott fel Napoleon. — Hi-
szen miniszteriumom utolsó kis hivatalnokna
boldogabb nálam! Boldog? Talán tréfalódás
akar ez lenni? A boldogsághoz először is az
kellene, hogy ne legyek folyton kizárva felté-
kenykedésed által! Valahányszor egy-egy esi-
nos nőhöz szólok, biztos lehetek benne, hogy
aztán a legszigorubb égi háboru következik,
midőn magunkra maradunk. Igen, boldog vol-
tam, de midőn az előbbi nyugalom helyét a
pokol váltotta fel! Ezért kellett belátnom, hogy
mily nagy érdekeket áldozok fel szeszélyek
miatt. Ezért kellett engednem népeim kívánsá-
gának.

— Tehát mindennek vége? kérde Joséphine
remegő hangon.

— Ismétlem, engednem kell népeim érdekei-
nek. Hidd meg, hogy talán jobban szenvedek,
mint te, mert én okozom szenvedésedet.

Joséphine már nem hallotta a császár szavait.
A komor hallgatás után most szívzaggató zoko-
gásban tört ki. Egyszer csak felnyílik a szalon
ajtaja és a császár jelenik meg. «Jöjjön be
Baustet, és csukja be az ajtót.» A palota felügye-
lője bemegy. A császárné ott vonaglik a
szőnyegen: «Nem! nem tudom ezt túl-
élni!» — ismétli szüntelenül. «Elég erős
ön — kérdi a császár Baustetet, — hogy
felemelje Joséphinet és szobájába vigye
a belső lépcsőn? Baustet rendkívül erős
ember volt, nem nagy dolog volt neki az
egész alétnak látszó császárné fölemelni
és fölvenni. Napoleon maga segédkezik
ebben. De ime egyszer csak megszólal az
elalélt császárné: «Vigyázzon Baustet ur,
a kardjába botlik, aztán ne szorítson oly
nagyon.» Joséphinetől az egész nagy
ajultási jelenet csak hatásra számítás
volt, valóságos komédiát játszott, remélve,
hogy ezzel talán még megmentheti magát.

Tizenöt nap múlva a válást ünnepé-
lyesen közhírré teszik. Az egész császári
család összegyűl és midőn a császár elő-
adta volna a válás okát, Joséphine egy
iratot vett elő, melyet előre megfogal-
maztak neki, de melyet sajátkezűleg má-
solt le, nehogy zavara még az olvasás
közben is észrevehető legyen. De alig
kezd bele a válásba beleegyező e nyilat-
kozatának olvasásába, elérzékenyül és
nem tudja folytatni az olvasást könyei-
től. Kétségbeesett mozdulattal nyújtá át
a lapot a császári ház miniszterének,
hogy ez olvassa tovább.

Ugyanezen nap estéjén Napoleon már
épen le akart feküdni, midőn egyszer
csak nyílik szobája ajtaja és dult arcz-
czal, merev szemekkel Joséphine jelen
meg a küszöbön. Olyan gépiesen megy
Napoleon felé, mint egy automata. Majd
ledobja magát előtte, a karjait fejeje
tárvá, iszonyu zokogásban tör ki. «Ej,
jó Joséphine, légy okos! Ne félj, mindig
barátod maradok; ne félj!» De azért az ő sze-
mében is könyek jelennek meg. E nő most már
csak barátja lehet.

«Én nyeregem meg a csálókat, te, Joséphine,
te a szíveket nyered meg nekem», mondá egy-
szer Napoleon nejeének. Ebben igaza volt, mert
Josephine szeretetreméltóságát mindenki elis-
merte. Ezért már az első időben válása után
határozott rokonszenvenvel, részvételt volt iránta
mindenki, nem is említve azt a fatalisztikus
meggyőződést, mely a katonák körében elter-
jedt, mely szerint Napoleon szerencséje s nő-
höz van fűzve s ha elhagyja, a szerencse is hátat
fordít majd neki mindenkorra. Mert rosszat nem
tett senkinek, (csak Napoleon testvéreinek), va-
lóságos dicsfényvel övezte be homlokát az em-
berek emlékezete. Pedig se igazi lelki nemesség,
se igazi szívjóóság nem lakozott benne és észke-
rei, ruhái sokkal jobban elfoglalták őt, sem hogy
valami jótékony hatást gyakorolt volna Napo-
leonra, pedig ennek egy igazán szerető nő mér-
sékül erejére, szertelen elcsigázza, meggondo-
latlan szándékai mellett dijai nagy szükségé
lett volna. Nem hiába mondta róla Rémusatné:
«Talán sokkal többet ért volna, hogy ha jobban,
bensőbbben szerették volna.» Soha nem tudott
áldozatot hozni férje kedvéért. Bájós baba, egy
szép bútor darab volt a Napoleon szalonjában,
semmi egyéb.

December 16-án Joséphine elhagyja a Tui-

3952. szám.
II.

II. Hirdetmény.

Mindazon általános és a cs. és kir. közös hadsereg részére kiválólág meghatározott feltételek
fentartása mellett, a melyek Kassán 1896. évi szeptember 6-ik napján kelt 3952/I. számú I-ső hirdet-
ményben felhozattak, a további bérleti tárgyalás az alanti táblázatban meghatározott napon fog
megtartatni.

A tárgyalás tartatik											
mely napon	mely állomáson és hivatalban	mely állomás számára	a jelenleg ahhoz tartozó helységekkel	mely csapat számára	mely időtartamra		a következő katonai élelem- szükségletre nézve			az oldalvást kimutatott élelmi cikkeknek évi szükséglete körülbelül áll	Bánatpénz
					-tól	-ig	naponkint				
							kenyér	zab			
							adagonkint				
							840	4200	5040		
grammal			adag			zabban			métermázsa		
A helyőrségi cs. és kir. csapatok, intézetek és elszigetelték számára.											
1896 okt. 7.	Kassán a cs. és kir. élelmezési raktáránál délelőtt 9 órakor	Losonez	—	cs. és kir. hadsereg	1897. január 1-étől	1897. decz. 31-ig	778	24	—	370	Bánatpénz fejében a szállításra ajánlott mennyiség — az ajánlati árhoz képest számítandó — értékének öt százaléka letétteményezendő.
		Kis-Szeben	—				360	7	—	110	
		Leutschau	—				1192	32	—	490	
		Gyöngyös	—				574	550	—	8440	
1896 okt. 14.	Nyíregyházán a cs. és kir. élelmezési raktáránál délelőtt 9 órakor	Nagy-Kálló	—				154	153	—	2350	

A közelebbi feltételek naponta reggel 9 órától déli 12 óráig a kassai és nyíregyházi cs. és kir. katonai élelmezési raktárban
az ezen tárgyalásra egybevágó tartalommal kiállított és Kassán 1896. évi szeptember 6-án kelt két feltételi füzetben megtekinthetők és
32 k. megtérítése mellett megrendelhetők.

Kelt Kassán, 1896. évi szeptember hó 6-án.

A cs. és kir. katonai élelmezési raktártól.

lerákát és Malmaisonba megy. Ott maga a császár is felkeresi, már a válas-utáni napon meg látogatja. De most már nem ölelik meg egymást az egykori hitvesek, kézzel és lájjal köszöntik egymást, midőn Napoleon jó és távozik. Miután pedig az emberek látták, hogy Napoleon ily példával jár elől, az udvarhoz járatosak is csakhamar megjelennek a Joséphine üdvözlésére. A sok sirástól bizony kissé megfogyadt arca és azért egy nagy nápolyi fehér capote-ot tett fejére, melynek ernyője jól elrejté szemeit s nem engedte láttatni, midőn könyei újból bőven meg-eredtek ama személyek láttára, kik egykori boldogságának tanúi voltak.

Joséphine sokkal jobban értett ahhoz, magának szeretetreméltósággal, vagy fájdalmának folytonos mutogatásával híveket szerezni, sem hogy egész tábora össze ne gyűlt volna körülötte a pártján állóknak, főleg akkor, midőn Napoleon második házassága után Navarrába helyezte át udvarát. Ez udvarnak majdnem valamennyi tagja ott volt már körében császárné korában is. Ott van Rémusat asszony is, a ki így ír az ott folyó életről: «Az idő különös módon telik itten; mindig együtt vagyunk, nem csinálunk valami nagy dolgokat, nem sokat fecsegünk, de azért senki se unja magát; ugyanazon órák, ugyanazon foglalatosságokat hozzák meg és az ember nem tudja, hogy tegnap van-e vagy holnap.» Joséphine azonban egészen kedvére jár- kel, miután Napoleon nem gördít ez ellen semmi akadályt. Így megy el újra Malmaisonba, Aix-les-bainsba, mindenlőre, a hová csak kedve tartja. Senkinek se jut eszébe, őt egy helyen fogva tartani.

Az események a múlt idő egykori szépségét

Magyar kir. államvasutak.

Legelőszőbb és leggyorsabb utirány Olaszországba, Fiume-Venezce, illetve Anconán át.

Fiume és Venezia között «Dániel Ernő» nevű új, elegáns tejes gőzhajó közlekedik, mely úgy oda, mint vissza Pirano érintése nélkül 10 órai időtartam alatt, tehát az addigi menetidőhöz képest 4 órával rövidebben teszi meg útját. A legnagyobb kényelemmel berendezett ezen hajó az I. helyen kívül még külön luxusszobát is bír, mely külön elegáns teremmel, szellőztetéssel, kávéházat tartalmazó kabinokkal, dohányzó teremmel, villamos világítással és gőzfűtéssel van ellátva. A Fiume-Anconai vonalon hasonló fényszállás berendezett «Villám» nevű gőzhajó közlekedik, mely az I. helyen kívül szintén még külön elegáns termet és kabinokat tartalmazó luxusszobával van ellátva; azonkívül még egy kisebb 4 hálóhelyes ellátott elegáns külön családi teremmel is bír, mely négy háló- hely megjelölése mellett kibővíthető. Mindkét tejes gőzhajó jól berendezett és első vendégfogadást van ellátva. Ezen tejes gőzhajók közlekedésével kapcsolatban az addigi gyors- és személyvonatokon kívül f. évi június hó 15-től kezdve Budapest és Fiume között csupán első oszt. kocsikkal be- rendezett luxusszovatok közlekednek, melyek az utat 11³/₄ óra alatt teszik meg. Ezen luxusszovatok menetrendje kapcsolattal a gőzhajóutakhoz a következő: Indulás Budapestről minden szombat és kedden 7 óra 15. per reggel; érkezés Fiuméba 7 óra 45. per este. Továbbutazás Fiuméből Venczebe, valamint Anconába gőzhajón 8 óra este; érkezés Venczebe 6 óra reggel és Anconába 5¹/₂ óra reggel. Venczeből, valamint Anconából indulás minden vasárnapon és csütörtökön 9 óra este; érke- és Fiuméba másnapon 7 óra reggel. Továbbutazás Fiuméből hétéfőn és pénteken a luxusszovattal Budapestre 8 óra 30. per reggel; érkezés Budapestre ugyanazon napon 8 óra 25. per este. A luxusszovatok Fiumében a gőzhajók kikötő helyéig közlekednek; hasonlóképen Anconában is úgy, hogy az utasok a kikötő helytől közvetlenül a vasútra vagy vízre szállhatnak, megjegyezvén, hogy Anconán kikötő és Róma

között mindkét irányban I/II oszt. közvetlen kocsik közle- dik. A menetrend akként állapított meg, hogy az Olasz- országba utazók az egész utazás alatt csak egy éjjelt töl- tnek, még pedig gőzhajón, hol kitűnő ágyak állanak rendelkezésre. A luxusszovatok használatáért a gőzhajó menet- díjjal együtt fizetendő: Luxusszovattért és luxusszovattal együtt a gőzhajón, ágyval együtt Venczebe illetve Anconáig 23 frt, luxusszovattért és I. helyt a gőzhajón, ágyval együtt Venczebe illetve Anconáig 21 frt, csak luxusszovatt, hajó nélkül 15 ft. A tengeri utat a gőzhajón a luxusszovattal együtt 8 frt és az I. osztályt ágyval együtt 6 frt fizetendő. A fentebbi utirányon át közvetlen menetjegyek adatnak ki, következő árakon:

Fiume-Vencze Anconán át: Budapest-Florenz I. oszt. 72.55 frt, II. oszt. 53.20 frt, III. oszt. 30.— frt, Budapest-Genua I. oszt. 87.90 frt, II. oszt. 64.05 frt, III. oszt. 36.35 frt, Budapest-Milano I. oszt. 69.05 frt, II. oszt. 50.80 frt, III. oszt. 28.60 frt, Budapest-Turin I. oszt. 87.70 frt, II. oszt. 63.90 frt, III. oszt. 36.25 frt, Fiume-Anconán át: Budapest-Nápoly I. oszt. 98.95 frt, II. oszt. 71.65 frt, III. oszt. 40.80 frt, Budapest-Róma I. oszt. 72.80 frt, II. oszt. 53.40 frt, III. oszt. 30.15 frt.

Ezen jegyeken kívül Bari, Battaglia, Bologna, Livorno, Padua, Pisa, Verona állomásokra is adatnak ki közvetlen menetjegyek, melyek Budapest k. p. u. állomáson, a magy. kir. államvasutak városi menetjegyirodájában (Hungária szálló) és a Cook-féle utazási irodában (József-tér 5.), nemkülönben Arad, Pécs, Szabadka, Szeved, Temesvár és Zágráb állomásokon és a hasonló menetjegyirodákban válthatók. A közvetlen I. oszt. gyorsvonat és I. oszt. körutazási jegyek az esedékes pótlások mellett a luxusszovatokon és luxus hajószovattal is érvényesek.

Budapest, 1896. szeptember 5.

Az igazgatóság.

Molnár és Trill új szerkezetű körképe, a Pokol.

Az emberi fantázia legnagyobb alkotása Dante Pokla a városaligeti faszorvén körkép alakjában látható. Ez a körkép merőben új beosztású látványosság.

Fő részei:

1. A lelkek átkelése az Acheronon.
2. A lebegő lelkek.
3. A tékozlók és fősvények hegye.
4. Diszvár. Az izzó torony.
5. Az égő sírok.
6. Az ember-fák erdeje.
7. A várfolyó.
8. A tüzes.
9. Az égő lábak mezeje.
10. Az aranycsuhás barátok körmenete.
11. A mézárás.
12. A kigyók földje.
13. A jégvilág.

Megszámlálhatatlan sokaság. Alomvilági tájkép. Soha eddig nem látott színhatások. A világban egyetlen, áttetsző színekkel és szabad alakokkal szerkesztett körkép.

Látható reggeli 9 óráig egész nap a királyi utcai fasor végén, szemben a kiállítás második főkapujával.

Belépő díj 50 kr.

A Városligetbe menő villamos kocsik, omnibuszok és lovonatu kocsik megállóhelye.

A Pokol Gárdonyi G. fordításában a körképből vett képekkel illusztrálva minden könyvkereskedésben kapható. Az ára 50 kr.

A nap változó világossága szerint változó színhatások! A tüneményes festészetnek legnagyobb és egész világon egyedül álló alkotása.

FRANKLIN-TÁRSULAT NYOMTATVA.

szemei könyvekkel vannak tele. «Mi a baja, Lujzám? mond neki, megölelve. Nos, — folytatja a császár nevetve — mit rejtegetsz ottan?» És megfogva a császárné zsebre dugott kezét, elő- vonja azt s újjai között gyöngéden kivies egy miniatúr képet, mely Joséphinét ábrázolja fiatal- sága, üdösége egész hódító szépségével, huszonöt éves korában! «Ki adta neked ezt az arezképet?» kérde a császár, alig bírva felin- dulásán erőt venni. A császárné nem felel, csak zokogva dobja magát Napoleon karjaiba. «Gyer- mek! szól Napoleon gyöngéden — gyermek hát mi lett? még egyszer kérdem, honnan van ez az arezkép? Tudni akarom.» «Nem adta senki, itt találtam ép most, a mint beléptem, ezen a pamfagon...» Igen, azt az arezképet a «na- varrai párt» egyik udvarhölgye helyezte oda a pamfagra, a Mária Lujza szobájába. Napoleon nagyon felindult volt, mert azt hitte, hogy Mária Lujza felteszi róla, hogy ő felejtette ott azt a képet, vagy talán a zsebéből esett ki. És ettől az időtől nagyon elhidegül leveleinek hangja, melyeket Joséphinehez intéz.

Az utolsó találkozás Napoleon és Joséphine közt akkor történt, midőn Napoleon Joséphine- nek ama kérését, hogy mutassa meg neki fiát, a római királyt, teljesíté. Mikor a császár Malmaisonba jött, Joséphine mindig kérdésös- ködött fiáról és kifejezte, mennyire szeretné látni. Ez ugyan nem volt valami kiméltre mu- tató dolog Joséphinétől, hogy e kérdést egyálta- lán érintette Napoleonnal szemben. Napoleon egy darabig ellenkezett is, de talán atyai hiu- ságának is hízelt, hogy fiát megmutassa a volt császárnénak és beleegyezett.

(Folytatása következik.)

WEINWURM ANTAL
fényképez első magyarországi
chemigraphiai műintézele
Budapest, IV., Karoly-utca 3.,
készít mindenféle
színezésű fényképet,
autotipia, phototypia,
chemigraphia és chro-
motypia után. Alap-
rajzok, térképek, ná-
vázatok fotolitográfiai
úton a
legúj-
nyosab-
ban sok-
szorosít-
tattak.
Külön
berendezés
házonkívül
való fénykép
felvételekre.

Budapesti tájékoztató kézikönyv

készült az ezredéves kiállítás alkalmából csinos vázon-
kötésben mintegy 200 oldal terjedelemben, 40-nél több
képpel, Budapest térképével, a kiállítás tervrajz és lát-
ványosságaival, valamint 10 db kedvezmény-jeggyel
melyek a tulajdonosnak 4—33% engedményeket biz-
tosítanak. Eme igen csinos kiállítású könyv utbaigazító
tartalmánál fogva vidéki és budapesti lakosnak egyaránt
nélkülözhetetlen zsebkalauzusz szolgál. A kalauz ára disz-
kiadás 60 kr., rendes kiadás 50 kr. Budapesti térképét
a kiállítás tervrajz és látványosságaival pedig külön csi-
nosan borítékoltva 15 kr. kedvezményképen 7 kron kap-
hatják nálunk.

Utánvételes rendelések figyelembe nem
vétetnek és ezért legalkalmasabb az összeg
előzetes befizetése.

A Kiadóhivatal
(Budapest, IV. ker., Egyetem-utca 4.)

39. SZÁM. 1896.

BUDAPEST, SZEPTEMBER 27.

43. ÉVFOLYAM.

Különföldi feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG és egész évre 12 frt
POLITIKAI UJDONSÁGOK együtt: félévre — 6 *

Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG { egész évre 8 frt
félévre — 4 *

Csupán a POLITIKAI UJDONSÁGOK { egész évre 5.—
félévre — 2.50

Különföldi előfizetésekre a postai
meghatározott viteldi is csatolandó.

A VASKAPU MEGNYITÁSA.

H AZÁNK ÚJABB történetének egyik nagy fon-
tosságú eseménye az az országos és nem-
zetközi nagy ünnepély, a mely ép ez idő-
szerint Magyarország délkeleti határain, Orso-
ván és környékén, három koronás fő jelenlétében
megy véghez, királyunk Károly román király
és Sándor szerb király, nemkülönben Európa
művelt nemzetének képviselői jelenlétében
megnyitván a hajózásra nagy munkával alkalm-
massá tett Vaskaput.

Büszkék lehetünk e műszaki alkotásra, mert
magyar az minden részletében. A magyar ki-
rály mint a magyar nemzet alkotását adja át e
most már mindenkorra járhatóvá tett vízi út

a világforgalomnak. Nagy Széchenyink agya-
ban született meg e szabályozás gondolata, ma-
gyar mérnök lángesze vetette meg a végrehaj-
tás alapját, s a nemzet áldozó készsége tette le-
hetővé megvalósítását.

A Duna folyam Dévénytől Báziasig 850
kilométer hosszan hatalmas tág mederben ha-
lad és szabad utat enged a hajózásnak; de Bá-
ziástól lefelé már hegyek közé szorul; egyik
felől a délkeleti Kárpátok hatalmas végnyül-
ványai, másik felől a Balkán hegység legésza-
kibb tagjai fogják közre. E hegységek valaha
összeértek egymással, és hogy csak áttörés út-
ján támadt köztük a mai völgynyílás, bizo-
nyítják nemcsak az egymásnak megfelelő hegy-
falak, hanem az ezek aljából kiágazó s a Duna

medrét több helyt ellepő sziklazátonyok, me-
lyeket a hatalmas folyam vize kiszámíthatatlan
idők óta ostromol, de mai napig sem volt képes
szétrombolni. Ezért Báziasztól Orsováig 120,
és innen a tulajdonképeni Vaskapuig 10 kilo-
méter hosszan olyan zuhatagok képződtek a
Duna medrében, melyek helyenként a meder
teljes szélességében eltorlaszolva a folyást,
közepes vízállásuk alkalmával a hajózást igen
veszélyessé, kisebb vízállásoknál pedig teljesen
lehetetlenné tették. Ezen vízalatti szirtek leg-
kiemelkedőbb részei Báziasztól lefelé 44 kilomé-
terre a «Stenka» nevű, ettől lefelé 13 kilomé-
terre a 4 kilométer hosszú «Kozla-Dojke»,
alább 10 kilométerre az «Izlas», «Tachtalia»,
«Geben» és «Szvinyica» nevű, ismét 10 kilo-

A VASKAPU-CSATORNA.

Erdélyi legújabb fényképfelvételei.

KURCZ LIPOT ES TSE
FOTÓ.
CZINKOGRAFIAI
MŰINTÉZELE
BUDAPEST VI. SZENTKIRÁLYI 13.
KISKÖZ
CLICHÉ
LEGJOBB
OLDAL
KIVITELBEN
Czinkografia
fametszet
utján.